

HELSINGIN YLIOPISTO

Viherjihadismia ja vastuun huhuilua

Huhujen käytöstä verkkokeskusteluissa

Jussi Nevalainen
Pro gradu -tutkielma
Folkloristiikka
Kulttuurien osasto /
Kulttuuriperinnön
maisteriohjelma
Helsingin yliopisto
Huhtikuu 2020

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Humanistinen tiedekunta		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme Kulttuuriperinnön maisteriohjelma	
Opintosuunta – Studieriktning – Study Track Folkloristiikka			
Tekijä – Författare – Author Jussi Nevalainen			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Viherjihadismia ja vastuun huhuilua – Huhujen käytöstä verkkokeskusteluissa			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu	Aika – Datum – Month and year 26.10.2020	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 89+ 13 liitesivua	
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Tässä työssä tarkastellaan huhuja verkkokeskusteluissa. Huhuista tämän työn keskiöön on nostettu kaksi tapaustutkimusta. Toinen huhuista koskee kotitalousjätteiden kierrättämisen oletettua turhuutta ja toinen maahanmuuttajien sosiaalituen suuruutta. Työn tavoite on vastata seuraaviin kysymyksiin: Mikä on huhujen sisältö tämän tutkielman aineistossa ja mitä näitä huhuja levittämällä argumentoidaan? Tunnistetaanko huhupuhe genrenä ja puhetyylinä keskustelijoiden joukossa? Kuinka huhupuheeseen suhtaudutaan ja miten genren nimeämistä käytetään retorisenä välineenä? Minkälaisia motiiveja huhun kommentoimiselle ilmenee? Lopuksi selvitetään minkälaisia stereotyyppisiä kuvauksia huhut rakentavat kohteistaan? Minkälaisia nämä tapaustutkimuksiin kytkeytyvät kuvaukset ovat muualla aineistossa, tapaustutkimuksia laajemmassa kontekstissa?</p> <p>Tapaustutkimusten aineistona toimivat keskustelut käydään pääosin aiheisiin liittyvien verkkouutisten alla, mutta niitä kommentoidaan myös muilla verkkoalustoilla. Tapaustutkimuksissa ilmenevät stereotyyppiset kuvaukset eivät ole yleisiä vain tämän työn tapaustutkimusten parissa, vaan ne kytkeytyvät laajemmin aineistossa esiintyviin diskursseihin. Näin ollen aineisto on laajempi ja sitä rajaavat tapaustutkimusten yhteydessä esiin nousseet diskurssit.</p> <p>Aineistosta nousee esiin kaksi huhua: 1) Maahanmuuttajilla on kalliimmat lastenvaunut, koska he saavat paljon suurempaa sosiaalitukea kuin suomalaiset. 2) Jätteiden syntypaikkalajittelu on turhaa, koska jätteet sekoitetaan myöhemmässä vaiheessa prosessia takaisin yhteen.</p> <p>Lähilukemisen, diskurssianalyysin ja argumentaatioanalyysin avulla aineistosta ilmenee, että huhuja levittämällä ja niitä kommentoimalla argumentoidaan eri motiivein monenlaisia yhteiskunnallisia asioita. Genren nimeämistä käytetään eri tavoin retorisenä välineenä, useimmiten pyrkien heikentämään huhupuheiden sisältämien väitteiden totuusarvoa. Huhupuheet tunnustetaan aineistossa melko hyvin, mutta niiden tarkempi nimeäminen vaihtelee.</p> <p>Tapaustutkimuksista nousee esiin joitakin selkeitä stereotyyppisiä kuvauksia, kuten <i>vaatimattomat suomalaiset</i>, <i>ahneet maahanmuuttajat</i> ja selvemmin poliittisena konstruktiona <i>epärationalinen vihervasemmisto</i>. Nämä stereotyyppiset kuvaukset kytkeytyvät laajempaan yhteiskunnalliseen verkkokeskusteluaineistoon ja niitä konstruoidaan monipuolisesti erilaisia nimityksiä käyttämällä ja ajallisesti laajalti eri aikoina, monissa eri yhteyksissä. Tämä työ osoittaa, kuinka kansanperinteen genret toimivat keskustelussa asenteiden ilmaisijoina ja perinteistä tietoa voidaan käyttää sosiaalisen todellisuuden muokkaajana sekä vakuuttelun keinona.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords verkkokeskustelu, huhut, huhupuheet, genret, argumentaatio, retoriikka, nykytarinat, juorut, maahanmuuttajat, kierrätys, jätteet, lajittelu, vihervasemmisto,			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuskysymykset, tutkijapositio ja tutkimusetiikka.....	1
1.2	Aiempi tutkimus	5
2	Aineisto: keskustelut.....	7
2.1	Maahanmuuttajien sosiaalietaudet	9
2.2	Kotitalousjätteen lajittelu	11
2.3	Verkkouutiset	16
3	Metodologia ja genreteoreettinen viitekehys.....	18
3.1	Metodologia.....	18
3.1.1	Lähiluku	19
3.1.2	Diskurssianalyysi	20
3.1.3	Argumentaatioanalyysi	21
3.2	Genret ja puhetyylit	22
3.2.1	Verkkokeskustelu ja kansanretoriikka	24
3.2.2	Huhut ja huhupuheet	25
3.2.3	Juorut.....	34
3.2.4	Nykytarinat.....	34
3.2.5	Vihapuhe	36
4	Analyysi	38
4.1	Huhun sisältö ja argumentaatio	39
4.1.1	Maahanmuuttajahuhu: Variaatio ja pelkistys.....	39
4.1.2	Kierrätysshuhu: Variaatio ja pelkistys.....	43
4.2	Huhun tunnistaminen ja vastaanotto	47
4.2.1	Maahanmuuttajahuhu: Tunnistaminen ja vastaanotto.....	47
4.2.2	Kierrätysshuhu: Tunnistaminen ja vastaanotto.....	53
4.3	Huhujen konstruktiot	57

4.3.1	Vaativattomat suomalaiset ja ahneet maahanmuuttajat	57
4.3.2	Epärationalinen suvaitsevaisto ja vihervasemmisto	65
5	Johtopäätökset ja pohdinta.....	71
	Lähdeluettelo.....	75
	Aineistolähteet.....	75
	Kirjallisuus- ja verkkolähteet:	77
	Liitteet	90

1 Johdanto

1.1 Tutkimuskysymykset, tutkijapositio ja tutkimusetiikka

Huhut ja huhupuheet sekoittuvat usein yhteiskunnalliseen keskusteluun. Kuten muitakin kansanperinteen genrejä (esimerkiksi sanontoja), myös huhuja käytetään oman näkökannan tueksi yhteiskunnallisissa keskusteluissa. Perinteellä on kulttuurista auktoriteettia, jonka oletettuun ikiaikaiseen ja kollektiiviseen viisauteen nojataan yhä tänäkin päivänä. Huhulle ominaiset piirteet, syntymä, kulku, vastaanotto ja käyttötarkoitukset ovat tutkielman kiinnostuksen kohteena. Huhut ovat yhteiskunnallisissa keskusteluissa samalla yksilöille sekä eturyhmille hyödyllisiä retorisia työkaluja, mutta myös genrenä ja perinnetuotteena folkloristiikan piirissä kiinnostava tutkimuskohde. Tarkastelen pro gradu -tutkielmassani maahanmuuttajien suurempiin toimeentulotukiin sekä jätteiden lajitteluun liittyviä huhuja ja niiden yhteydessä esiin nousseita konstruktioita.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat: Mikä on huhujen sisältö tämän tutkielman aineistossa ja mitä näitä huhuja levittämällä argumentoidaan? Keskityn keskustelijoiden genretietoisuuteen: tunnistetaanko huhupuhe genrenä ja puhetyylinä keskustelijoiden joukossa? Kuinka huhupuheeseen suhtaudutaan ja miten genren nimeämistä käytetään retorisenä välineenä? Minkälaisia motiiveja huhun kommentoimiselle ilmenee? Lopulta selvitän, minkälaisia stereotyyppisiä kuvauksia huhut rakentavat kohteistaan ja minkälaisia nämä kuvaukset ovat näitä tiettyjä huhuja laajemmassa kontekstissa?

Aineistossani käytetään verrattain paljon käsitteitä, jotka kytkeytyvät osaksi laajempaa yhteiskunnallista ja poliittista keskustelua. Tämän tutkielman analyysiosioon rajaamassani aineistossa mainitaan yhtenä yhteiskunnallisena toimijana toistuvasti *vihervasemmisto*. Tarkka termi vaihtelee, mutta useilla eri nimityksillä viitataan samaan (oletettujen) yhteiskunnallisten tavoitteidensa perusteella määritettyyn poliittiseen ryhmään. Avaan käsitettä tarkemmin ja esittelen ilmiöön yhdistyviä nimityksiä sekä stereotypioita tutkielman analyysiosiossa.

Opiskelen pääaineenani folkloristiikkaa, jonka tutkimusalueita perinteen sekä yhteisöllisen viestinnän ilmiöt ovat. Kotimaisen kirjallisuuden sivuaineopinnot vaikuttavat teksteihin ja kerrontaan liittyviin analyttisiin näkökulmiini. Ammatiltani olen kirjastonhoitaja, joten opiskelemanı informaatiotieteen sivuaineopinnot sekä kirjastoalan ammattiopinnot ovat

luontevana jatkumona kytkeneet folkloristiikan opintoni nykyaikaiseen informaatiotutkimuksen sekä informaatiokäytäntöjen maailmaan.

Informaatiotutkimuksessa on kytköksiä kansanperinteeseen. Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median sekä kirjastoalan perusopintoihin perehtyminen on johdattanut minua verkkokeskustelujen hajanaisessa maailmassa sekä täsmentänyt tiedonhakua. Kirjastoalalla ja nimenomaan yleisessä kirjastossa työskennellessäni olen informaation keskipisteessä, erilaisten yhteiskunnallisten keskustelujen kohtauspaikalla. Kohtaan työssäni tavallisia ihmisiä kaikista yhteiskuntaluokista tiedon- ja digitaalisen opastuksen kontekstissa päivittäin. Haastattelen usein tutkijoita ja kirjailijoita erilaisista teemoista sekä aiheista. Viime aikoina olen myös työskennellyt nimenomaan kieltä vielä opiskelevien maahanmuuttajaryhmien parissa. Näin ollen aineistossani keskustelun aiheena olevat aihepiirit ja etenkin maahanmuuttajien integroituminen sekä asema yhteiskunnassa ovat polttavia kysymyksiä myös väistämättä monikulttuurisessa työssäni.

Tutkijapositioni vaikuttaa siis ammattini kirjastonhoitajana sekä tehtäväni monilukutaidon lisäämiseen tähtäävän Pelaamalla Monilukutaitoon -hankkeen koordinaattorina.

Verkkokeskustelut ja sosiaalinen media ovat monilukutaitokasvattajana olennaisia toimintaympäristöjä ja työssäni vaaditaan niiden erilaisten konventioiden sekä käyttötapojen syvempää tuntemista. Tämän tutkielman keskusteluihin en ole ottanut osaa, sillä tahdoin käyttää verkkokeskusteluja tutkimusaineistona, en tutkimusympäristönä ja -paikkana (ks. Laaksonen ym. 2013, 19).

Tutkin verkossa tapahtuvaa keskustelua, mutta tarkkailen sitä sen ulkopuolelta ja osana laajempaa yhteiskunnallista keskustelua. Huomasin osittain sopivani tarkastelemissani keskusteluissa toistuvasti esiin tuotuun *vihervasemmisto*-konstruktion etenkin ammattini ja työpaikkani arvojen osalta. Niin omiin arvoihini kuin kirjastolaitoksen arvoihin kuuluvat maailmamme sekä yhteiskuntamme väistämättä monikulttuurisen luonteen hyväksyminen ja maahanmuuttajien positiivisen integroitumisen edistäminen sekä vastuu ympäristö- ja eläinoikeusasioista monien muiden ongelmallisten kysymysten ohella. Vastustan aktiivisesti rasistisia sekä fasistisia ideologisia liikkeitä. Kannatan kyseisiä ilmiöitä ehkäiseviä, rakentavia toiminta- sekä ajatusmalleja. Juuri nuo arvot näytetään usein mainittavan *vihervasemmiston* konstruktioissa, eli moniosaisissa kielellisten ilmausten rakennemalleissa (Tieteen termipankki. Kielitiede: *konstruktio*). En ole yksityishenkilönä enkä toimessani kuitenkaan kytkeytynyt puoluepolitiikkaan tai samaistu minkään yksittäisen puolueen agendaan, joten

suhtaudun konstruktion paremminkin arvomaailmaan kuin puoluepolitiikkaan viittaavana käsitteenä. Vihervasemmisto ei ole tieteellinen termi, vaan konstruktio, jonka määritelmät ovat häilyviä. Tämän tutkielman yksi tarkoitus on avata sitä, minkälaisia representaatioita, eli mielessä olevia käsityksiä tai ajatuksia (Tieteen termipankki. Filosofia: *representatio*) käsitteestä aineistoni perusteella esitetään ja minkälaisia eri nimityksiä sen yhteyteen liitetään.

Olen tutustunut jo ennen tutkielman aloittamista tapaustutkimusteni aihepiireille ominaiseen retoriikkaan sekä argumentointiin. Tutkielman aihe löytyi seuraamalla minua kiinnostavien aihepiirien uutisointia sekä siihen liittyvää keskustelua. Tutkielmassa pitäydyn esittämästä vasta-argumentteja minussakin tunteita herättäviin kommentteihin ja pidän näkökulman analyttisena ja järjestelmällisenä. Tämä on ammatissani kirjastohoitajana tuttu toimintatapa, sillä osa ammattitaitoani on vaatimus kyvystä erilaisten näkökulmien tasavertaiseen kohtaamiseen sekä keskustelu ja tulkinta keskenään vastakkaisiakin yhteiskunnallisia näkemyksiä esittelevistä sisällöistä.

Toisaalta valmiiksi kriittinen asennoituminen esimerkiksi tietynlaisiin sosiaalisia ilmiöitä yksinkertaistaviin sekä vähemmistöjä vääristäen pelkistäviin retorisiin malleihin tukee analyysia ja auttaa erottamaan puhetyyleistä jo valmiiksi tuttuun ilmiöön olennaisesti kuuluvia piirteitä. Ne ikään kuin ”pistävät silmään” retoriikan keinona. Keskityn nostamaan näitä retorisia malleja esiin analyysissani ja pidän omat näkemykseni analyysin ulkopuolella, joskin saatan tuoda niitä esille loppupäätelmissä, mikäli se tuntuu jatkotutkimusta ajatellen rakentavalta lähtökohdalta. Järjestelmällinen analyysimenetelmä auttaa prosessina poistamaan oman positioni mahdollisia vaikutuksia tulkintaan.

Tutkimusmetodeina käytän lähilukua ja diskurssianalyysia, joiden avulla tarkastelen sitä, kuinka aineistoni keskustelijat luovat sosiaalista todellisuutta, ylläpitävät diskursseja ja haastavat niitä.

Kiinnitän huomiota myös argumentaatioon sekä retoriikkaan. Retorisilla sekä argumentoivilla ilmaisuilla voi siis olla etenkin yhteiskunnallisia seurauksia, mutta ennen kaikkea niillä on aineistossani yhteiskunnallisia tavoitteita. Tämä taustaoletus on kaiken aikaa analyysini tukena. Diskurssianalyysi on ryhmä kieltä ja sen käyttöä sekä yhteiskuntaa koskevia teoreettisia oletuksia, joista muodostuu tämän tutkielman teoreettinen ja metodologinen viitekehys, jolloin omien rajausteni sekä määritelmieni merkitys on ensisijainen ja on minun

vastuullani kirjoittaa tekemäni kriittiset tulkinnat auki (ks. Valtonen 1998, 96-97). Näin lukijan on voitava seurata muodostamaani päättelyketjua.

Haasteellisesti tutkijapositioni sekä aineistoon vaikutti tutkielman tekemisen pitkä ajanjakso. Vakituisen työpaikan ja sen ohessa uuden ammatin saavuttaminen tutkielman tekovaiheessa aiheutti useiden vuosien tauon tutkielman kirjoittamiseen. Pitkä aika tutkielmasta erossa aiheutti henkilökohtaisen haasteen uudelleenorientoitumisessa kirjallisuuslähteisiin ja aineistoon, mutta se synnytti myös konkreettisen muutoksen aineistoni saatavuuteen: ajan myötä iso osa aineistoni verkkokeskusteluista oli hävinnyt tai poistettu verkosta. Erityisesti Internet Archive –verkkosivusto¹ auttoi alkuperäisiltä sivustoiltaan hävinneiden materiaalien löytämisessä. Osan verkosta ehkä lopullisesti hävinneistä keskusteluista olin tallentanut tekstimuodossa tekstitiedostoon, joten liitin ne tutkielman viimeistelyvaiheessa tekstiliitteinä (Liite 1, Liite 2 & Liite 3) tutkielman loppuun.

Verkkokeskustelujen häilyvän luonteen jo tutkielman alkuvaiheessa tiedostaen olin siis tallentanut osan keskusteluista liitetiedostoihin, joten pystyin jatkamaan niiden tarkastelua sekä analysoimista alkuperäislähteen kadottua verkosta. Lisäsin uusia keskusteluja aineistoon ja jatkoin siitä mihin olin jäänyt. Tutkin ja reflektoin tutkimusetiikkaa läpi koko prosessin, kuten Miia Kosonen ym. (2018, 117) ovat Östmaniin ja Turtiaiseen (2016) viitaten kehottaneet. Etenkin tutkielman viimeistelyn aikana tarkkailin tutkimusetiikkaa tiukalla otteella. Pidin mielessä, että toimintaani rajoittavat monet eettiset periaatteet tutkimustyön jokaisessa vaiheessa. Tutkimuksen etiikassa painottuvat erityisesti tutkittavien ihmisyyksilöiden vapaudet ja oikeudet (Kosonen ym. 2018, 117). Tämä pohdinta vaikutti siihen, millä tavalla esittelen aineistoani analyysivaiheessa.

Koska aineistoni molemmat keskeiset tapaustutkimukset syntyivät tai ainakin herättivät keskustelua poliitikkojen julkisten avausten pohjalta, jouduin pohtimaan myös sitä, kuinka tuon esiin aineistoni poliitikot ja näin ollen yksityishenkilöt heidän asemansa taustalla. Myös useissa aineistonäytteissäni heihin viitattiin suoraan nimellä. Poliitikkojen aiheuttaman mediakohun kohdalla anonymiteettiin pyrkiminen ja samaan aikaan tapaustutkimuksen koostaminen osoittautui mahdottomaksi. Päätin käsitellä tapauksia avoimesti ja poliitikkojen nimillä, sillä analyysini jäisi ontoksi, jos yhteiskunnallinen vallankäyttö pitäisi poistaa näkyvistä (ks. Kosonen ym. 2018, 121). Toisaalta poliitikot esittivät näkemyksiään ja omilla

---

¹ Internet archive: Wayback machine –verkkosivusto. <https://archive.org/web/>

tarkoituksellään toistuvissa yhteyksissä julkisessa mediassa. Kommentit toistuivat useissa eri medioissa ja uutisissa, joten he ovat näin ollen tietoisesti asettaneet näkemyksensä julkisesti arvioitavaksi ja jopa kritiikin kohteeksi. Keskityn vain poliitikkojen viestinnän sisältöön ja sen seurauksiin.

1.2 Aiempi tutkimus

Tutkielman viimeistelyvaiheessa lähdeluettelo kasvoi vielä huimaa vauhtia, sillä vuotta 2020 lähestyessä etenkin internetin ja sosiaalisen median ilmiöitä koskevaa tutkimusaineistoa on kertynyt vuosi vuodelta yhä enemmän. Tässä luvussa esittelen aiemman tutkimuksen, jonka kautta aloitin tutkielman kannalta tärkeisiin ilmiöihin perehtymisen. Osa esittelemästani tutkimuksesta on jo nopeasti digitalisoituvassa maailmassa vanhahtavaa, mutta kuitenkin aihepiirin tutkimushistorian kannalta olennaista.

Internetin keskusteluista on tullut viimeistään 2000-luvulla suosittua tutkimusaineistoa. Verkossa käytäviä keskusteluja koskevien teosten äärelle minut johdatti jo tutkintoni kandivaiheessa Tomi Strömbergin (2008) proseminaaritutkielma *Squat, oikeutus ja asiantuntijuus. Identiteetit internetin talonvaltauskusteluissa*. Steve Jonesin (1999) toimittama teos *Doing Internet research. Critical issues and methods for examining the Net* vei syvemmälle verkossa tehtävään tutkimukseen. Informaatioteknologia on kokenut tällä vuosituhanella nopean välineellisen, mutta myös kulttuurisen kehityskaaren, joka on johtanut sosiaalisen median käytön arkipäiväistymiseen kaikissa kansanosissa. Viime vuosituhaten lopulla aiheesta kirjoitettu kirja saattaa tuntua nyt jo monelta osin vanhentuneelta, mutta sain siitä alustavasti omaan tutkielmaani tärkeitä työkaluja ja havaintoja internetin tutkimuksen lähtökohdista. Sitäkin ensisijaisempina kompassina tutkimusmatkallani verkkokeskustelujen maailmaan kuljetti *Otteita verkosta: Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät* (Laaksonen ym. 2013), etenkin sen verkkokeskusteluja ja vuorovaikutusta verkkoympäristössä koskevat luvut, jotka ovat monelta osin relevantteja vielä vuonna 2020.

Tutkimushistoriallista taustaa tutkielmalleni tarjosi Robert Arpon (2005) tutkimus internetin keskustelukulttuureista. Teoksessaan Arpo tarkastelee kolmen eri verkkokeskusteluryhmän viesteissä rakentuvia puhetapoja, tulkintoja sekä tulkinnan kehyksiä. Hänen mukaansa internetin keskusteluryhmiä oli vuonna 2005 tutkittu melko vähän ja tutkimuksia erottivat

monet seikat, kuten erilaiset tutkimusperinteet, aineistot tai teoreettiset lähtökohdat (Arpo 2005, 297). Arpo (2005, 296) toteaa, että kommunikaatioyhteiskunnassa yhteiskunnallisen keskustelun järjestelmää uhkaa puheenvuorojen yhtenäistyminen, tietynlainen ”fraasiutuminen”, jolloin puheenvuorojen merkitys vähenee. Internetin keskustelupalstoilla taas henkilökohtaiset näkemykset tunkeutuvat fraasien alueelle. Keskusteluryhmät ovat siis viestintäväline, jossa yksilö tunkeutuu julkisen alueelle ja vaikuttaa itse kommunikaatioyhteiskunnan viestintäarakenteisiin.

Arpon tutkimus painottuu nimenomaan verkkokeskusteluryhmien tarkasteluun. Tämän tutkielman aineistossa esiintyvät keskustelijat eivät kuitenkaan osallistu keskusteluun minkään tietyn ryhmän edustajina, elleivät luo kytköstä itse aktiivisesti kommentteissaan, joten painopiste on hieman erilainen. Onkin kiinnostavaa seurata, minkälaisia representaatioita keskustelijat tuottavat erilaisista keskusteluissa mainituista ryhmistä ja kuinka he asemoivat itsensä suhteessa näihin luomiinsa konstruktioihin. Arpon tutkimuksen ajoilta verkkokeskustelut sekä niiden tutkimus ovat edelleen kehittyneet.

Verkkokeskustelut ovat siis muuttuneet luonteeltaan sitten vuoden 2005 ja mukaan on tullut uusia ilmiöitä niin informaatioteknologian piirissä kuin sitä ympäröivästä sosiaalisesta ja yhteiskunnallisesta todellisuudesta, sosiaalisen median käyttäjien toimesta. Osa ilmiöistä on jo vanhempia, mutta näitä ilmiöitä on havaittu, niihin on kiinnitetty huomiota ja analysoitu entistä paremmin. Esimerkiksi *trollaamisen* eli nettikeskustelujen tahallisen häirinnän kohtaamiseen sekä hallintaan on tutkimuksissa kehitetty ja ehdotettu sittemmin jopa erilaisia hallintatoimia (ks. Sanfilippo ym. 2017, 1804). Trollaamisen tutkiminen ei ole tämän tutkielman keskiössä, vaan huhututkimus sekä erilaiset sosiaaliset konstruktio, joita huhuilla ja kommentteilla rakennetaan. Analyysi keskittyy sisältöön, eikä juurikaan keskustelijan motiiveihin. Trollaaminen otetaan huomioon vain silloin, jos sillä on olennaista merkitystä tutkielman analyysin tavoitteiden kannalta. Muuten tässä tutkielmassa trollin luomiin kuvauksiin suhtaudutaan analyysissa kuten muuhunkin aineistoon.

Kuvaavaa internetistä toimintaympäristönä on Mika Joensuun (2007, 16) esimerkki siitä, kuinka anonyymin internetpersoonan tarjoama suoja yhdistettynä nopeaan tiedonsiirtoon aiheuttaa joskus äärimmäisiä ilmiöitä, kuten tapauksessa, jossa nuoren kanadalaispojan videota levitettiin kiusaamismielessä. Internet tarjoaa siis oivalliset puitteet tehokkaaseen verkkokiusaamiseen, vaikkapa netissä levitettävän videon tai ihmistä koskevan juoron muodossa. Myös oman aineistoni valossa äärimmäiset yleistyksen sekä esimerkiksi

konstruoidun poliittisen vastapuolen halventamiset ovat yleisiä menetelmiä verkkokeskusteluissa. Joensuun (2007, 28) opinnäytetyössä todetaan, että kun riittävä medialukutaito puuttuu, saattaa median käyttäjä jäädä sen armoille, vaikka yksilö itse uskoisikin oman arvostelukykynsä ja kompetenssinsa olevan riittävää. Medialukutaidon vajavaisuus on laajalti tunnustettu ongelma alati muuttuvan ja kehittyvän informaatioteknologian keskellä. Esimerkiksi sosioekonomisen taustan on havaittu asettavan toiset heikompaan asemaan kuin toiset (Ranta 2019, 8). Kaikilla ei ole riittävää koulutusta tai mahdollisuutta informaatioteknologian jokapäiväiseen käyttöön ja avuja sen sisältöjen kriittiseen tarkasteluun.

Teoksessa *Huhu. Kuulopuheen kulttuurihistoriaa* saksalainen kirjallisuustieteilijä ja kirjailija, Hans-Joachim Neubauer (2004), on tarkastellut huhuja, syitä niiden olemassaololle sekä huhujen toimintamekanismeja. Hän on myös tarkastellut internetin merkitystä huhujen leviämiseksi. Teoksen tärkein anti pro gradu -tutkielmalleni löytyy mahdollisesti sen nykypäivän ilmiöihin viittaavista esimerkeistä sekä Neubauerin teoksessaan esittämästä oivalluksesta, jonka mukaan myös internet, jonka piirissä aineiston keskustelut käydään, on rakenteeltaan kuin kuulopuhe: huhun olemukseen sopien internetissä on vaikea tai mahdoton selvittää, mistä tai keneltä mikään ”tieto” on peräisin ja nettijuoru muuttuu pian ”uutiseksi” (Neubauer 2004, 195). Nykyaikaista folkloristista verkkotutkimusta valottamaan käytin taustatutkimuksena Trevor J. Blankin (2012) toimittamaa teosta *Folk culture in the digital age: The emergent dynamics of human interaction*. Se tarjosi arvokkaan ikkunan nimenomaan folkloristiseen verkkotutkimukseen. Sini Väisäsen (2011) sosiologian oppiaineessa kirjoittama pro gradu -tutkielma *Nuivien Suomi – Maahanmuuttokriitikoiden käsityksiä maahanmuutosta ja suomalaisuudesta* ohjasi sekä auttoi jäsentämään maahanmuuttoa koskevaa osiota analyysissäni ja tarjosi valmiita välineitä sekä viitekehystä sen ymmärtämiseen. Tutustuin myös Marjut Johanssonin (2014) artikkeliin *Referointi verkkolehtien mediaesityksissä* ymmärtääkseni aineistoni luonnetta paremmin.

2 Aineisto: keskustelut

Tutustuttuani lukuisiin aihepiiriin verkkokeskusteluihin, espoolaisen kokoomuspoliitikon, Pia Kauman aloitteesta alkanut keskustelu kiinnitti huomioni, aivan kuten kotitalousjätteiden lajitteluun liittyvät huhut olivat tehneet jo aiemmin. Molemmissa oli huhupuhemaisuutta, eli

näissä aihepiireissä keskustelujen sisältö täytti joitakin huhun muotoa, sisältöä ja funktioita koskevia kriteereitä, mutta eivät välttämättä kaikkia. Väitteet vaikuttivat esimerkiksi pelkistäviltä sekä liioittelevilta. Väitteissä esiteltyjen toimijoiden motiivit vaikuttivat järjettömiltä, etenkin kun ilmiötä väitettiin säännönmukaiseksi toiminnaksi.

Huhupuhemaisten väitteiden toimijoille oli vaikea keksiä loogista selitystä. Miksi maahanmuuttajille tarjottaisiin eri perusteilla sosiaaliturvaa kuin Suomessa syntyneille, vaikka tulonsiirtojen perusteissa muuta väitetään? Miksi järjestettäisiin kotitalousjätteiden lajittelu kotitalouksissa ja sitten kuitenkin sotkettaisiin kaikki jätteet keskenään?

Päätin keskittyä näiden aihepiirien huhuihin ja huhumaisuuteen tarkastellakseni verkkokeskustelun retoriikkaa rinnakkain kahden eri tapaustutkimuksen kautta ja edeten sitten laajemmalle verkkoaineistoon niissä esiin nousseiden konstruktioiden osalta. Tarkastelin molempia aineistoni keskusteluja aihepiiriensä eroavuuksien takia ensin kokonaan vuorotellen ja erillään, mutta lopulta päädyin yhdistämään ne huhupuhemaisuutta koskevan analyysin kautta ja lisäämään lopuksi aineistoon esimerkkejä näissä tapauksissa esiintyvien konstruktioiden yleisyydestä sekä kierrätysdiskurssin että maahanmuuttodiskurssin piirissä. Laajempaan verkkoaineistoon ulottuvan analyysin konstruktioita käsittelin analyysiosion luvuissa 4.3.1 sekä 4.3.2. Molemmissa keskusteluissa oli riittävästi samoja piirteitä huhulähtöisyydessään, mutta myös käytetyissä ilmauksissa sekä tematiikassa. Tutkielman lukija voi tarkastella analyysin etenemistä analyysiyksiköiden ohjaamana. Aineistooni nousi siis myös verkkokeskusteluja näiden kahden tarkasti rajatun tapauksen ja huhun ulkopuolelta, sillä näissä kahdessa tapaustutkimuksessa osoitetut huhupuheiden teemat ja ennen kaikkea niiden varassa rakennetut konstruktio osoittautuivat yleisiksi. Oli mielekästä tutkia lopuksi, kuinka tiettyjen huhujen yhteydessä aktivoituneet konstruktio ilmenevät juuri näiden kahden tapaustutkimuksen ulkopuolella.

Pyrin kiinnittämään lukijan huomion keskustelijayksilön sijaan sisältöön, siihen mitä sanotaan (ks. Kosonen ym. 2018, 119). Pääosin kaikki keskustelijat kommentoivat suoraan tutkimustapauksia, joita tässä tutkielmassa käsitellään, mutta nostin esiin jonkin aineistoesimerkin tarvittaessa myös tapaustutkimusten välittömän kontekstin ulkopuolelta, silloin kun se kytki tapaustutkimusten ilmiöt laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin. Aineistonäytteet analyysiosiossa ovat suoraan keskusteluista kopioituja, eikä niiden sisältöä ole muokattu edes kirjoitusvirheiden korjaamiseksi.

Suurin osa aineiston keskustelijoista käytti itse keksimäänsä nimimerkkiä, joka monesti liittyi aiheeseen jollakin tavalla ja oli luova osa itse kommenttia. Joissakin analysoimissani verkkokeskusteluissa kommentoitiin (oletettavasti) virallisilla nimillä. Jälkimmäisessä tapauksessa olen käyttänyt aineistoesimerkeissä nimimerkin tilalle anonymiteetin suojaamiseksi kommentin ensimmäisiä sanoja, jotka on aineistonäytteissä merkitty lainauksen loppuun sulkeisiin, aivan kuten muutkin nimimerkit kaikissa aineistonäytteissä. Joissakin tapauksissa kommentoijat olivat jättäneet nimimerkin pois kokonaan, jolloin jotkin kommenttipalstat heittävät automaattisesti nimimerkin tilalle kommentin ensimmäisiä sanoja. Kommenttoijien omien nimimerkkien kohdalla käytin eettistä harkintaa tapauskohtaisesti, sillä halusin säästää eri tavoin aiheeseen liittyvät nimimerkit lukijan nähtäväksi. Yleensä nimimerkit tuntuivat omalta osaltaan olevan tärkeä osa keskustelijan luovaa argumenttia.

Kaikki verkkokeskustelut on alun perin käyty avoimilla, kaikille julkisilla keskustelualustoilla, joten laillinen vastuu on viime kädessä verkkokeskustelijoilla itsellään, sillä arkaluontoisimmillaankin julkiset keskustelut ovat lain näkökulmasta julkistettua materiaalia ja näin ollen sallittuja käytettäväksi aineistona (Kosonen ym. 2018, 119). Sen lisäksi, että keskustelijat esiintyvät yleensä vain nimimerkeillä, tapaustutkimusten keskustelut on myös poimittu laajalti erilaisilta keskustelualustoilta ja otanta on ajallisestikin laaja, joten aineistoni keskustelijoille haitallisella tavalla tunnistetuksi tulemisen riski on hyvin pieni (ks. Kosonen ym. 2018, 119). Itse kommentit alkuperäisissä yhteyksissään voivat olla löydettävissä julkisilta verkkokeskustelualustoilta ainakin niin kauan, kunnes sivusto tai kommenttiosio poistuu syystä tai toisesta verkosta. Osa keskusteluista on poistettu jo tutkielman tekemisen aikana ja monen keskustelun kohdalla on todennäköistä, että ne tulevat poistumaan verkosta ainakin alkuperäisistä osoitteistaan ennemmin tai myöhemmin, monista eri syistä.

2.1 Maahanmuuttajien sosiaalietuudet

Espoolainen kokoomuspoliitikko Pia Kauma nosti esiin maahanmuuttodiskurssin pohtimalla julkisesti maahanmuuttajien sosiaaliturvaa ja sitä, ”miksi maahanmuuttajaperheen pitää hankkia uudet lastenvaunut sosiaaliuella?” (Länsiväylä-verkkouutinen 29.8.2014). Johdatteleva otsikointi pohjasi maahanmuuttajien sosiaalitukia koskeviin huhuihin, joiden perusteella maahanmuuttajat saisivat suurempia sosiaalitukia kuin kantaväestö. On otettava

huomioon, että aineistooni päätyneessä verkkouutisessa Kauma jo kuvailee itsekin huhun toimintamekanismeja. Hän avaa keskustelua herättäneen kommenttinsa alkuperää:

Kauma kertoo kuulleensa vuosien varrella monilta suomalaisilta tarinoita maahanmuuttajien lastenvaunukäytännöistä. Tiedot ovat "kentältä", ihmisiltä, jotka työskentelevät lähellä sosiaalityön saajia. Kauman mukaan kansanedustajien tulee perustaa väitteensä "mahdollisimman pitkälle faktoihin", mutta myös herättää keskustelua asioista, jotka ihmisiä puhuttavat. (Kauma, K9 2.9.2014.)

Olin itsekin kuullut ja lukenut internetistä erilaisia huhupuheita maahanmuuttajien suurista sosiaalityöistä sekä kalliista arkivälineistä, autoista, vaatteista sekä älypuhelimista. Poliitikko toi tässä tutkielmassa käsiteltävän huhun esiin ja se nousi kohua herättäen julkisuuteen Länsiväylä-verkkouutisessa (29.8.2014), jossa Pia Kaumaa referoitiin suoraan otsikossa: "Espoolainen kokoomuspomo: 'Miksi maahanmuuttajaperheen pitää hankkia uudet lastenvaunut sosiaalityöllä?'" Itse uutisessa otsikkoon referoitu lause toistuu, mutta tällä kertaa lauseelle on jatkoa: "'Miksi maahanmuuttajaperheen pitää esimerkiksi hankkia uudet lastenvaunut sosiaalityöllä, jos suomalaisperhe kierrättää vanhoja vaunuja', Kauma kysyy."

Kohun aloittanut Länsiväylän verkkouutinen, jossa siteerattiin Kauman kommenttia, oli lyhyt ja esitteli ytimekkäästi Kauman näkemyksiä, joissa hän tyrmäsi ajatuksen veroprosentin korottamisesta Espoossa ja käytti esimerkkinä tuhailusta harkinnanvaraisten sosiaalityöiden myöntämisperiaatteita, esittäen samalla jo edellä mainitun, maahanmuuttajien harkinnanvaraista sosiaalityötä koskevan kysymyksen. Juttua päivitettiin kaksi päivää myöhemmin ja Kauman kommentissaan esittämä arvio Espoossa vuosittain jaettavien harkinnanvaraisten sosiaalityöavustusten määrästä pudotettiin kymmenistä miljoonista miljooniin. Seuraan aineistoanalyysissäni muun muassa sitä, miten huhu tunnistetaan huhuksi keskustelijoiden joukossa, mutta jo pelkkää aihepiirin uutisointia alustavasti seuraillessa on ollut mielenkiintoista tarkkailla, kuinka Kauman antama huhunomainen selvitys saamistaan tiedoista on vaikuttanut vastaanottoon. Seuraavien uutisointien myötä oli jo aineistoa kootessa selvää, että Kauma sai kohua herättäneellä ulostulollaan aikaiseksi varsinaisen huhumyllyn.

Seurasi sarja jatkouutisia, jotka ottivat kukin omilla tavoillaan kantaa aihepiiriin ja Kauman väitteen todenperäisyyteen. Otsikointi keskittyi osin myös siihen, miten Kauma reagoi kommentteista saamaansa palautteeseen. Aiheesta seurasi useita julkaisuja muun muassa seuraavin otsikoin:

"Kansanedustajan kommentti kuohuttaa: 'Miksi maahanmuuttajaperheen pitää hankkia uudet rattaat sosiaalityöllä?'" (Ilta-sanomat -verkkouutinen 30.8.2014)

”Kokoomusedustaja: Maahanmuuttajien pitää suosia käytettyä kuten tavallisten keskiluokkaisten suomalaisten” (Yle-verkkouutinen 1.9.2014)

”Kansanedustaja Pia Kauma pahoittelee maahanmuuttajiin liittyvien kommenttien tuomaa ’mielipahaa ja aggressiota’” (Helsingin sanomat -verkkouutinen 2.9.2014)

”Biaudet: Lastenvaunut ovat maahanmuuttovastaisen keskustelun urbaani legenda” (Kotimaa24-verkkouutinen 2.9.2014)

”Kokoomuksen Kauma ei kadu lastenvaunukomenttia – herättänyt paljon vastakaikua” (Yle-verkkouutinen 8.9.2014)

”Kokoomuksen Kauma jatkaa vihjailujaan” (Kansan Uutiset -verkkouutinen 11.9.2014)

”Kansanedustaja Pia Kauma Länsiväylän haastattelussa: Uskoo yhä, että maahanmuuttajat saavat paremmat vaunut” (Ilta-sanomat -verkkouutinen 12.9.2014)

Seurasin uutisen aihepiiriin liittyviä ja verkkouutisten alle kerääntyviä keskusteluja aktiivisesti verkossa ja havainnoin, että keskustelussa vilisi yleistyksiä eri kansanryhmien ominaispiirteistä sekä kommentteja vihervasemmistosta, ”suvakeista” sekä ”viherpipertäjistä”, aivan kuten kierrätyskeskustelujenkin parissa. Argumentointi ja retoriikka seurasivat samoja latuja ja pohjasivat pääosin huhuihin ja kuulopuheisiin. Maahanmuuttajiin kohdistuvat väitteet muistuttivat stereotyyppistä huhua ja välillä myös huhun monessa tapauksessa vielä hiukan villimpää kaksosta: nykytarinaa, joka monesti kuitenkin nimetään arkisessa keskustelussa kaupunkitarinaksi tai urbaaniksi legendaksi. Näiden eri huhupuheiden samankaltaisuuksien kautta tämä tapaustutkimus kytkeytyy kotitalousjätteiden lajittelua käsittelevään tapaustutkimukseen ja molemmat tapaustutkimukset yhdessä laajempaan erilaisten huhupuheiden sekä kansanperinnegeenien kontekstiin.

2.2 Kotitalousjätteiden lajittelu

Olin törmännyt toistuvasti sekä verkossa, että tuttavapiirini keskuudessa väitteeseen, jonka sisältämä ydinajatus oli yksinkertaistetuimmillaan seuraava: kotitalousjätteiden lajittelu kotitalouksissa on turhaa, koska tavalla tai toisella jätteet päätyvät jossakin vaiheessa jätekuljetuksissa (tai viimeistään kaatopaikalla) yhteen kasaan. Tarinoiden mukaan roskakuski sekoitti jätteet joka tapauksessa samaan säiliöön tai sitten etenkin biojäte päätyisi tehottomasti kasoihin haisemaan toimettomana. Huhu levisi verkossa melko vilkkaana etenkin vuonna

2005, kun kärkkääseen, kriittiseen journalismiin erikoistunut televisio-ohjelma MOT otti asiaan kantaa jaksossa nimeltä *Jätepolitiikka suossa* (MOT-dokumentti 2005). Myös yhdysvaltalainen viihdeohjelma *Penn & Teller: Bullshit* (Penn & Teller: *Bullshit!* -jakso 29.4.2004) mainittiin aihetta koskeneessa verkkokeskustelussa yhtenä kierrätystä kritisoineena lähteenä, jonka perusteella koettiin aihetta epäillä jätteiden lajittelun mielekkyyttä. Verkkokeskustelussa viihdeohjelman viesti otettiin eri tavoin vastaan, josta nostan tähän muutaman aineistoesimerkin:

Sattuiko kukaan katsomaan tämänkertaista Penn&Tellerin Bullshit-ohjelmaa? Siinä kerrottiin oikein tavalliseen Penn&Teller-tyyliin kuinka kierrätys on täyttä huuhaata. Jotkut kannattivat, mutta heidän kantansa vain sanottiin olevan väärä. Mielestäni asiaa ei perusteltu tarpeeksi, jos ollenkaan hyvin! Enkä luota ollenkaan tässä asiassa, (jos nyt muissakaan), ko. ohjelman "totuuksiin".

Ohjelmassahan oli kyse Amerikan jätehuoltoasioista, mitenköhän lienee asian laita Suomessa? Onko täälläkin kierrätys "huuhaata"? (Penn&Teller:issä, K6 29.8.2007.)

Ainakin biojätteen osalta Suomessa kierrätys on täysin turhaa, koska biojäte menee lopulta samaan kasaan muun jätteen kanssa. Paperia, lasia ja pulloja kannattaa ehkä kierrättääkin. (kierrätys, K6 2.9.2007.)

Sinne ne kipataan samaan kasaan.

Onneksi ihmisiltä voi laskuttaa puhtaasta omastatunnosta. (---, K6 28.9.2007.)

Vaihtoehdoksi biojätteen hitaahkon kaasuksi mädättämisen tai mullaksi maaduttamisen sijaan suosittiin sen muuttamista energiaksi polttamalla, korostaen kompostoinnin tehottomuutta:

Suomen vihreiden kompostointi-ihanteet ovat tuomassa todella hintavan lisämaksun meille suomalaisille. Muu Eurooppa polttaa ympäristöystävällisesti, me emme. (loudiou, K3 22.3.2005.)

Verkkokeskustelussa kerrottiin myös suoraan siitä, kuinka ja miksi on itse luovuttu jätteiden lajittelusta ja mitä toimintatapoja suositaan:

alkoi jo yli 20 vuotta sitten, eikä kaatopaikalle menevään kuormaan kerääntynyt montakaan kiloa vuodessa. Mutta nyt kun tämä jätefirmojen pakkorahastus kotitalouksilta alkoi, niin muutin pikkasen kierrätys ja lajittelu ohjelmaani.

Nykyään "lajittelen" paperit, lasit, muovit, maalit, öljyt, metallit, patterit, vanhat lääkkeet ja rikkinäiset kuumemittarit samaan astiaan ja laitan kannen kiinni (kierrätys, K6 4.9.2007.)

MOT:n *Jätepolitiikka suossa* -ohjelmasta alkanut ja Suomen osalta jälkijunassa *Penn & Teller: Bullshit* -viihdeohjelman lietsoma huhu kotitalousjätteiden turhuudesta ei unohtunutkaan 2010-luvulle tultaessa, vaan ilmiö sai lisähuomiota, kun vuonna 2013

Helsingin kokoomuksen kaupunginvaltuutettu Terhi Koulumies kirjoitti blogissaan siitä, kuinka biojätteiden lajittelu ei tuota taloudellista säästöä tai ole ympäristöystävällistä. Jälleen huhumylly sekä keskustelu käynnistyivät ja otsikoita seurasi tiuhaan:

”Poliitikon hurja väite: biojätettä ei kannatakaan lajitella” (Iltalehti -verkkouutinen 20.6.2013)

” Nyt se sanotaan suoraan: Biojätteiden lajittelu onkin turhaa” (Uusi Suomi -verkkouutinen [a] 20.6.2013)

” Biojäte kuumensi tunteet: ”Ihmisiä alkaa vituttaa” (Uusi Suomi -verkkouutinen [b] 20.6.2013)

” Onko biojätteen kierrätys turhaa?” (Kaleva-verkkouutinen 30.6.2013)

” Täyslaidallinen biojätteiden lajittelusta: ”Älytöntä ja kallista” (Uusi Suomi -verkkouutinen [c] 14.11.2014)

Uutisten yhteydessä käytiin tietysti kiivasta verkkokeskustelua. Vain vähän oli muuttunut aineistoni alkulähteiltä, melkein kymmenen vuotta aiemmin käydyistä keskusteluista. Terhi Koulumies käytti jopa samaa nimitystä kierrätyksen puoltajista, mitä aiemmissakin keskusteluissa oltiin käytetty:

Koulumies on innoissaan ensi vuonna valmistuvasta Vantaan Energian jätevoimalasta, jossa roskat poltetaan ja muutetaan energiaksi.

– Se on hieno uutinen! Kyse on merkittävästä ympäristöpoliittisesta suunnanmuutoksesta. Aikaisemmin on pidetty pyhänä periaatteena sitä, että jätettä ei saa polttaa, koska se on joidenkin mielestä liian helppo ja edullinen tapa päästä jätteistä eroon. Viherpipertäjät halusivat mieluummin luoda kalliin ja mahdollisimman monimutkaisen järjestelmän jätteiden lajittelemiseksi, kierrättämiseksi ja jatkokäsittelyksi. (Iltalehti-verkkouutinen 20.6.2013.)

Tämäkin kommentti johdatti minut lähemmäksi tämän tutkielman ydinteemoja.

Mielenkiintoni syveni entisestään tutkiessani Koulumiehen tulkintaa ”viherpipertäjien” motiivista suosia biojätteen kierrättämistä sen polttamisen sijaan. Koulumies esittää motiiviksi ”pyhän periaatteen”, jonka mukaan jätettä ”ei saa polttaa, koska se on joidenkin mielestä liian helppo ja edullinen tapa”. Jo aineiston valikointi- ja keräämisvaiheessa mielenkiintoni kohdistuu toistuvasti juuri tietynlaisiin ilmaisutapoihin ja representaatioihin. Tässä konstruoitiin vihervasemmistosta kuvaa epärationaalisena ja suorastaan järjettömänä tahona, joka haluaa uskonnollisella periaatteella välttää parasta ja helpointa toimintamallia.

Tein jonkin verran taustoitusta jätteidenkäsittelyyn liittyen, sillä huomasin myös asiantuntijakeskustelun aiheesta olevan lähes samalla tavalla värikästä. Avaan sitä tässä jonkin verran, jotta lukija voi ymmärtää jätteidenlajitteluun liittyvän keskustelun taustojen laajuutta ja monimutkaisuutta, sekä sitä, miltä perinnepohjalta tutkielman analyysivaiheen aineistonäytteiden representaatiot syntyvät. Informaation saatavuudella on myös korrelaatiota huhujen syntymisen ja leviämiseen, joten tämä avaa taustaa siltäkin osin.

Tutustuin Jouni Kaipaisen (2006) kirjoittamaan, Kunnallissalan kehittämissäätiön tutkimukseen nimeltä *Kuntien roskasota*. Keskusteluissa vaihtoehtona biojätteen mädättämiselle tai maaduttamiselle nähdään usein sen polttaminen. EU:n jätehierarkiaksi kutsuttu periaate, jonka valossa kierrättäminen on toivotumpi vaihtoehto kuin jätteiden polttaminen, asettaa kaatopaikkasijoittamisen kaikkein huonoimmaksi menetelmäksi. (Kaipainen 2006, 12.)

Jätteiden käsittelyssä parhaasta tavasta ollaan kuitenkin montaa mieltä, myös tutkijoiden ja asiantuntijoiden keskuudessa (ks. Kaipainen 2006, 13). Selkeiden ratkaisujen ja totuuksien puute johtuu siitä, että erilaisia jätteidenkäsittelymenetelmiä on mahdollista yhdistää. Alueellisia eroja menetelmien kannattavuudessa on paljonkin. Erikoisena Kaipaisen näkemyksistä pidän sitä, että viitaten aiempiin tutkimuksiin, Kaipainen kertoo jätehierarkian tukevan ”eräiden ympäristöaktivistien *lähes uskonnollista vakaumusta* siitä, että jotkin vaihtoehdot ovat aina huonoja (poltto, kaatopaikka) ja toiset (kierrätys, uudelleenkäyttö ja vähentäminen) taas hyviä”. (Kaipainen 2006, 13.) Edellä mainittua kohtaa avataan hieman liitteessä (Kaipainen 2006, 84), mutta maininta lähes uskonnollisen vakaumuksen omaavista ympäristöaktivisteista jää täsmentämättä. Kirjoittajan ilmaisu leimaa ideologisesti kierrätyksen kannattajien motiiveja, siinä missä Koulumiehen edellä esittelemäni kuvaus kierrätyksen kannattajien ”pyhästä periaatteesta” asettuu samanlaisen retoriikan piiriin.

Toinen kierrätykseen liittyvä Kaipaisen esittämä väite on, että jätteiden määrän vähentäminen ja tuotteiden uudelleenkäyttö ovat arvopohjaisia ratkaisuja, joihin ”ei voi eri syistä vaikuttaa” (Kaipainen 2006, 13). Näin Kaipainen ottaa kantaa aiheeseen liittyvään arvopohjaiseen keskusteluun. Näkemys kuluttajien arvopohjaisista ratkaisuista ilmiönä, johon ei voi vaikuttaa, on ehdottomuudessaan ideologinen, sillä arvopohjaisiin ratkaisuihin voi aina vaikuttaa ja niin pyritäänkin tekemään ympäristökasvatuksen sekä ympäristöviestinnän keinoin.

Biojäte on kuitenkin tuottanut YTV:lle jonkin verran päänvaivaa ja sen käsittelyyn on haettu helpotusta monin keinoin. Kaikki biojäte ei ole mahtunut Ämmäsuon kaatopaikalle ja sitä on välillä jouduttu sekä kippaamaan sekajätteen sekaan, että kuljettamaan Forssaan. Tilanteeseen on kuitenkin haettu jatkuvasti teknistä helpotusta, esimerkiksi uuden kaasuvoimalan rakentamisella (Yle-verkkouutinen 3.12.2009). Huhu biojätteiden sotkemisesta sekajätteeseen on siis mitä ilmeisimmin saanut pontimensa todellisista ongelmatilanteista, joissa biojätettä on syntynyt enemmän, kuin sitä on pystytty kunnolla hyödyntämään. Suuri osa siitä on kuitenkin pystytty hyödyntämään kaiken aikaa ja erilaiset ongelmat jätteenkäsittelyprosessissa ovat yleensä ratkaistavissa ja toimivat ainakin riittävän hyvin, jotta perusteita lajitteluvastaisuudelle voisi yksiselitteisesti ja helposti löytää. Ongelmat ovat monesti tietyn alueen hetkellisiä ongelmia tai väärinymmärryksiä. Kuitenkin huhu samaan kasaan työnnettävistä, kotona erikseen lajitelluista jätteistä on niin yleinen, että useissa eri lähteissä on väitteeseen lähdetty vastaamaan:

”Ihan turha lajitella, kaikki menee vain samaan kasaan”

Joissakin jäteautoissa on eri osastot usealle jätelajille, eli yksi auto voi ottaa samasta

roskakatoksesta sekä biojätteen, että sekajätteen. Auto voi olla myös nelilokeroinen, eli samalla reissulla saadaan kerättyä esimerkiksi sekajäte, biojäte, kartonki ja keräysmetalli. Voi siis näyttää, että kuski kippaa kaikki jätteet samaan paikkaan, mutta näin ei ole. Sama auto ja sama kuski voi myös kerätä eri jätettä eri päivinä. Jätteiden lajittelu tulee halvemmaksi niin kotitalouksille, kuin jätehuoltoyhtiöillekin, joten samaan paikkaan kippaamisessa ei ole mitään järkeä. (Ämpäri ympäri –julkaisu 2015, 12.)

Tarkastelen analyysissa yksinkertaistavia, huhumaisia ilmauksia jätteenkäsittelyn toimivuutta epäilevissä kommentteissa. Viittaan laajemmalla ajallisella otannalla useisiin eri keskusteluihin edellä mainitun verkkouutisen ja sen alla käydyn keskustelun lisäksi. Perusteluna tähän on se, että pyrin osoittamaan tämän tutkielman lukijalle, kuinka Koulumies kommentoi suoraan jo pitkään vireillä ollutta keskustelua kotitalousjätteiden lajitteluun liittyen. Esimerkiksi Koulumiehen kommentteja koskevassa keskustelussa tuodaan vain kerran suoraan esille kotitalousjätteiden syntypaikkalajittelun turhuuden puolesta todistavan huhun yleinen motiivi, jonka mukaan nimenomaan jätekuljetusvaiheessa kaikki jätteet syntypaikkalajittelusta huolimatta sotketaan, johtaen näin ollen kotona tehdyn työn hukkaan valumiseen. Koulumiehen väitteiden yhteiskunnallista luonnetta ei nähdäkseni voi täysin ymmärtää, ellei jätteiden lajittelun ja kierrätyksen mahdollisesta turhuudesta käytyä aiempaa keskustelukontekstia tunneta. Nämä keskustelut löytyivät helposti seuraamalla samankaltaisia

väitteitä, ilmauksia ja samaa huhua, joka löytyi Koulumiehen kannanotoista alkaneessa keskustelussa.

2.3 Verkkouutiset

Aineistoni rajaaminen lähti verkkouutisista ja niihin liittyviä keskusteluja käydään osittain verkkouutisten yhteydessä (uutisen alla kommenttiketjussa), joten on syytä aluksi pohtia hiukan verkkouutisten erityispiirteitä. Verkkouutiset eroavat painetuista uutisista ainakin siinä suhteessa, että niiden julkaisu ei ole sidoksissa lehden painohetkeen, kun taas perinteinen painettu uutinen on julkaistu tietyllä hetkellä muiden ajankohtaisten uutisten kanssa samaan lehteen, josta on täytynyt saada monta kopiota valmiiksi samaan aikaan. Verkkouutista voidaan myös muokata eli päivittää jälkikäteen, esimerkiksi siirtämällä se maksumuurin taakse tai poistamalla kommenttiosion kommentit uutisen alta jälkikäteen kokonaan, kuten joidenkin tämän tutkielman aineistojen kanssa ehti käydä tutkielman valmistumisen aikanakin.

Tämän lisäksi verkkouutinen eroaa perinteisestä painetusta lehtiutisesta niin, että sen pääsee lukemaan mistä vain, missä on internetyhteys ja sen hyödyntämiseen tarvittavat laitteet, kuten esimerkiksi tietokone tai tabletti nettiselaimineen. Näin ollen verkkouutisen tavoitettavuuden myötä kynnys uutisen lukemiseen pienenee etenkin henkilökohtaisten älylaitteiden yleistyttyä. Tämän tutkielman aihepiiriin kannalta olennaista on kuitenkin se, että rima verkkouutisen kommentoimiseen sekä sen aiheista keskustelemiseen on hyvin matalalla, etenkin kun yleensä myös anonyymi keskustelu on mahdollista. Ennen verkkouutisia lähin esimerkki uutisen kommentoimisesta julkisesti oli mielipidekirjoitus, joten ero nykyiseen matalan kynnyksen osallistumiseen on merkittävä.

Joissakin aiemmissa tutkimuksissa (ks. Suikkanen ym. 2012, 48-51) on huomattu eroja verkko- ja printtiuutisten lähestymistavan välillä. Samojen mediatyhtiöiden on nähty päästävän verkkouutisissa herkemmin ääneen erityisen teräviä mielipiteitä ilmaisevat henkilöt, jotka saavat muutenkin helposti julkisuutta. Painetuissa lehdissä sen sijaan tuodaan yleensä enemmän syvyyttä aihepiiriin haastattelemalla perusteellisemmin poliitikkoja sekä eri tavoin aihepiiriin asiantuntijoiksi määriteltäviä henkilöitä.

Verkkouutiset kuuluvat kattotermin ”media” alle. Iina Hellsten (1998, 74) toteaa journalistista metafora-analyysiaan koskevan artikkelin yhteydessä median merkityksen olevan olennaista metaforien vakiintumisessa sekä tunnetuksi tulemisessa, ja näin ollen ne myös luonnollistuvat näkökannoiksi. Verkkouutisten kautta kerrotaan paljon huhuja, nykytarinoita sekä juoruja, varsinkin viihdeuutisten muodossa. Näin ollen aivan kuten metaforat, myös huhut voivat median kautta vakiintua vastaanottajien joukossa näkemyksiksi, joiden kautta tehdään tulkintoja. Tässä tutkielmassa tarkastelen verkkouutisten yhteydessä käytyjen verkkokeskustelujen kautta sitä prosessia, jonka kautta tämä tapahtuu. Aineistoni myös sisältää teräviä mielipiteistään tunnettujen kansanedustajien verkkouutisissa ilmaisemia näkemyksiä, mikä tekee aineistoni julkaisualustat kommentteineen sekä julkaisujen sisällössä esiintyvät huhut ja representaatiot erityisen mielenkiintoisiksi tutkimuksen kannalta.

Verkkolehtien tapa mitata uutisten kiinnostavuutta klikkausten määrällä sekä sillä, kuinka hyvin ne leviävät sosiaalisessa mediassa, vaikuttaa sekä aiheiden valikoitumiseen, että uutisten kielenkäyttöön (Pöyhtäri ym. 2013, 89), mutta varmasti myös koko verkkouutisointikulttuuriin, jossa aggressiivista kieltä ja kohua herättäviä mielipiteitä käytetään syöttinä verkkomedian kannalta elintärkeille klikkauksille. Negatiivisten uutisten on havaittu keräävän eniten klikkauksia (Trussler & Soroka 2014, 368). Trussler ja Soroka (2014, 363) viittaavat useaan eri lähteeseen tuodakseen tutkimuksensa yhteydessä esiin psykologiassa käytetyn ilmaisun ”negativity bias”, jolla kuvataan ihmisten taipumusta havaita sekä muistaa paremmin negatiivisia kuin positiivisia uutisia ja ilmiöitä. Tähän ilmiöön verkkouutisten strategia näyttäisi monesti perustuvan.

Negatiiviset huhut kenties herättävät myös ihmisten kiinnostusta paremmin kuin positiiviset, niin sanotut ”hyvät uutiset”. Sosiaalisessa mediassa käytetty aggressiivinen kieli siirtyy monesti uutisteksteihin (Pöyhtäri ym. 2013, 90). Aineistoni perusteella myös verkkouutisen sävy voi vaikuttaa uutisen pohjalta käydyn keskustelun sävyyn sosiaalisessa mediassa. Uutisessa esitetyt aggressiiviset mielipiteet herättävät aggressiivista keskustelua. Maahanmuuttajia koskevat negatiiviset huhupuheet sekä vihervasemmiston negatiiviset representaatiot ovat kuitenkin olleet olemassa jo ennen verkkouutisten aikakautta.

3 Metodologia ja genreteoreettinen viitekehys

3.1 Metodologia

Verkkouutiset, joihin vahvasti kytkeytyen aineistoni keskustelut käydään, sisältävät referointeja. Keskustelut jatkuvat näissä referaateissa ilmaistuista näkemyksistä, joten ulotan analyysini keskustelujen lisäksi osin verkkouutiseen. Etsin aineistoni teksteistä huhumaisia piirteitä tai suoria viittauksia puheen huhumaisuuteen. Tämä menetelmä pohjaa tuntemukseeni huhututkimuksen teorioista. Voimme löytää ja tunnistaa huhun tarkastelemalla sille ominaisia piirteitä, sen esitystapaa ja käyttöä kielessä.

Kävin aineistosta läpi erilaisia huhupuheita ja muita kuulopuheeseen pohjaavia väitteitä. Sitten erottelin keskusteluissa käsiteltyjen huhujen olennaiset väitteet (niiden asiasisällön) ja tarkastelin niiden sisältämää argumentaatiota. Löydettyäni riittävästi huhuihin liittyvää materiaalia ja käytettyäni lähilukua mukaan liittämäni aineiston osalta, huomioin, että usein huhu myös tunnistetaan jossakin vaiheessa keskustelijoiden joukossa huhuksi ja tunnistaminen ilmaistaan ääneen. Näin tehdään usein siksi, että huhun epävarmuus tiedonlähteenä ymmärretään. Eroteltuani huhuaineistosta esiin tämän tutkielman huhujen ydinväitteet, tarkastelin niiden vastaanottoa sekä tunnistamista ja niiden kytkeytymistä muihin perinnelajeihin. Tarkastelin myös perinnelajien käyttöä aihepiirien tutkimushistoriassa. Luvussa 3.2 esiin nostamani Lea Virtasen kokoamat, tai muualla yleisiksi huhujen ja nykytarinoiden motiiveiksi ja teemoiksi tunnistettavissa olevat aiheet nostin tekstistä esiin viitaten aiempaan tutkimukseen.

Seuraavaksi erottelin tekstistä erilaisia konstruktioita: minkälaisia ryhmiä verkkokeskusteluissa konstruoidaan, olivat ne sitten poliittisia, etnisiä tai yhteiskunnalliseen asemaan liittyviä? Minkälaisia stereotyyppisiä kuvauksia ihmisryhmistä luodaan? Analysoin myös sitä, kuinka huhuilla ja erilaisilla puheessa tuotetuilla stereotyyppisillä konstruktioilla, kuten tiettyihin kansanryhmiin liitetyillä ja julkisesti ilmaistuilla ominaispiirteillä, tuetaan tai haastetaan erilaisia yhteiskunnallisia diskursseja.

Vaikka tutkielmani aineisto lähti muotoutumaan kahden verkkouutisen pohjalta ja niiden alla käytyjen keskustelukokonaisuuksien tarkastelusta, olen hakenut aineistoani niissä ilmi tulleiden konstruktioiden ja representaatioiden osalta myös laajemmin internetistä. Näin kahdesta valitsemastani tapaustutkimuksesta löytyvät huhut ja niihin yleisesti liitetyt puhetyylit, ilmaukset sekä diskurssit toimivat aineiston merkitsijöinä.

3.1.1 Lähiluku

Lähiluku on yksityiskohtainen ja intensiivinen aineiston lukemisen menetelmä, jonka avustuksella voidaan etsiä temaattisia aineksia teksteistä ja lisätä tarkasteluun myös tutkijan omien tulkintojen tarkastelemista. Lähiluku periytyy uskriittiselle kirjallisuudentutkimukselle ominaisesta tekstin tarkasta lukemisesta, ”close readingista”. Käytän lähilukua nimenomaan kriittisenä välineenä omien tulkintojeni tarkastamisessa. Metodi käsittää ensimmäisen lukukerran lisäksi useita tulkintaa muuttavia, syventäviä ja kyseenalaistavia myöhempiä lukukertoja. (Tieteen termipankki. Folkloristiikka: *Lähiluku*.) Olennaista on metodille ominainen tapa keskittyä tarkastelemaan rajattuja kokonaisuuksia (kommentit), joiden yksityiskohtien tarkastelun kautta siirrytään kohti yhteiskunnallista, diskursiivista kokonaisuutta sekä syvemmälle täsmällisemmin kehystettyihin kokonaismerkityksiin. Olen sijoittanut tämän metodin edeltämään diskurssianalyysia.

Kulttuurintutkimuksessa lähilukua on hyödynnetty melko laveassa mielessä. Tässä tutkielmassa sillä tarkoitetaan ennen kaikkea diskurssianalyysiä edeltävää, valmistelevaa, huolellista ja ymmärrykseen tähtäävää tekstiyksikön (eli tässä tapauksessa yksittäisen kommentin) tulkintaa. (Ks. Pöysä 2010, 331.) Ensimmäisellä lukukerralla keskityn koko tekstin kokonaismerkitykseen, mutta seuraavilla lukukerroilla siirryn yksityiskohtaisempaan, ensimmäisten lukukertojen tulkintoja haastavaan, yhä syvempään tulkintatapaan (Pöysä 2015, 31). Tämän työjärjestyksen taustalla on ajatus siitä, että en voi välttää lukemiseni taustalla olevia ennako-odotuksia esimerkiksi tekstin sisältöön, julkaisutapaan tai genreen liittyen. Siksi toistuva lukutapa tähtää tekstin lähestymiseen uusista näkökulmista jokaisella uudella lukukerralla, murtaen ennako-oletusten tulkintaa pelkistävää vaikutusta. (Pöysä 2010, 399; Pöysä 2015, 31.) Lähiluvussa tekstiä tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena. Näin ollen se sopii nimenomaan lyhyiden tekstien analyysin tueksi, sillä tämän tutkielman aineiston eli internetiin julkaistujen, pääosin lyhyiden kommenttien tapauksessa lukeminen onnistuu kohtuullisen ajan sisällä. (Pöysä 2015, 29).

3.1.2 Diskurssianalyysi

Puhuminen ja kirjoittaminen ovat olennaisesti maailmaa konstruoivia ilmaisumuotoja. Diskurssianalyysin kohdalla painopiste tämän tutkielman analyysissä on nimenomaan kriittisessä diskurssianalyysissä, erotuksena sosiaalipsykologisesti suuntautuneeseen tulkitsevaan diskurssianalyysin suuntaukseen, johon esimerkiksi Valtonen (1998, 97, ks. myös Suoninen 1992; Wetherell & Potter 1989) viittaa määritellen samalla kriittisen diskurssianalyysin kiinnittävän erityisesti huomiota kielen käytön sekä vallan välisiin suhteisiin sekä tämän tutkielman kannalta relevanttiin kielen käytön konkreettisia seurauksia tuottavaan luonteeseen. Samalla kun kieltä käytetään tietyssä kontekstissa ja käyttötilanteessa, eli ilmaisu ”kumpuaa” siitä, se myös rakentaa samaa tilannetta. Taustaoletukseni on, että tämänkin tutkielman aineistossa käydyissä keskusteluissa esitetyt kuvaukset maailmasta myös enemmän tai vähemmän rakentavat kuvaamaansa sosiaalista todellisuutta tukemiensa tai haastamiensa diskurssien kautta (ks. Valtonen 1998, 97).

Näin ollen keskustelijat luovat sosiaalista todellisuutta, mutta mitä tämä oikeastaan tarkoittaa? Ennakkoluuloiset kuvaukset tietyistä ryhmistä tai huhut, joilla on yhteiskunnallisia seurauksia eivät muutu todellisiksi, vaikka ne ilmaistaisiin verkkokeskusteluissa. Ne kuitenkin ylläpitävät tiettyjä diskursseja tai haastavat sellaisia. Diskurssien kautta niistä voi tulla sosiaalista todellisuutta, jolla on erilaisia konkreettisia sosiaalisia seurauksia. Analyysissä tarkastelen tätä prosessia verkkokeskusteluaineiston valossa.

Diskurssianalyysi perustuu ajatukseen siitä, että kielen käyttö rakentaa, uusintaa ja muokkaa sosiaalista todellisuuttamme. Puhuminen ja aineistoni tapauksessa kirjoittaminen ovat selontekoja, jotka antavat merkityksiä kohteelle, eli konstruoivat siihen liittyviä symbolisia väittämiä ja niillä on aineellisia seurauksia. (Jokinen ym. 2002, 22.) Kun puheen kohteena ovat maahanmuuttajat yleisesti tai jokin tietty maahanmuuttajaryhmä, joka kuitenkin määritellään nimenomaan ”maahanmuuttaja”-kategorian alle, luodaan yleistä mielikuvaa maahanmuutosta ilmiönä.

Kun taas puhutaan kantasuomalaisista tai jostakin poliittisesta ryhmästä – kuten perussuomalaisista tai vihreistä – luodaan yhtä lailla kuvailun kaltaista ryhmää olemassa olevaksi ja tehdään tiettyjä vastakkainasetteluja kielen kautta todeksi. Lähtökohtana analyysilleni on nimenomaan Norman Fairclough'n (2002) tulkinta ja sovellus kriittisestä diskurssianalyysistä, jota edeltää tekstien lähiluku. Fairclough (2002, 75) viittaa Bourdieun

(1977) korostaessaan lähestymistavan kriittisyyden pyrkimystä ottaa huomioon kielenkäyttötapojemme sitoutuneisuus syy- ja seuraussuhteisiin, joita emme normaalitilanteissa juurikaan huomaa. Hän korostaa sitä, kuinka nimenomaan kielenkäytön suhde vallankäyttöön jää usein epäselväksi. Tässä tutkielmassa hyödyntämäni kriittinen diskurssianalyysi tarkastelee kieltä sekä yhteiskunnallisena tuotoksena, että yhteiskunnallisena vaikuttajana. Tarkastelen myös analyysissani verkkokeskustelujen kielenkäyttöä teksteinä, jotka rakentavat samanaikaisesti ”*sosiaalisia identiteettejä, sosiaalisia suhteita, sekä tieto- ja uskomusjärjestelmiä* – –”. (Ks. Fairclough 2002, 76.) Käytän genreihin sekä puhetyyleihin liittyvää aiempaa tutkimusta teoreettisena, tulkintojani ohjaavana viitekehyksenä. Lähden analysoinnissa liikkeelle käyttäen metodeina lähilukua ja tekstinanalyysin menetelmiä.

Myös poliittisessa puheessa puhuminen ja kirjoittaminen tekevät kohteestaan sosiaalisessa todellisuudessa olemassa olevan ilmiön ja kategorian. Näin ollen siitä mitä kirjoitetaan erilaisista poliittisista ryhmistä, kuten vaikkapa perussuomalaisista, vihreistä tai vasemmistosta, johdetaan käsityksiä näistä ryhmistä. Poliittisesta ryhmästä puhuminen on vaikuttamista ja yhteiskunnallista toimintaa. Tästä syntyy monesti ryhmän jäsenelle epämiellyttävä tunne, eikä moni ole valmis allekirjoittamaan ryhmästä ulkoapäin esitettyjä näkemyksiä, varsinkaan silloin kun ne ovat negatiivisia. Näin ollen voimme todeta, että jo tällä tasolla kaikki mitä ihmisryhmästä ilmaistaan, voi vaikuttaa konkreettisesti ryhmän jäseniin, mutta voi myös heikentää ryhmän asiantuntijuuden välittymistä kaikissa aihepiireissä tai saada yksilöt sulkemaan korvansa ryhmän viesteiltä.

3.1.3 Argumentaatioanalyysi

Argumentaatioanalyysin funktio ei tämän tutkielman kontekstissa ole sen osoittaminen, kuka on oikeassa, vaan paremminkin sen funktio on avata huhujen konkreettisia seurauksia sosiaalisessa todellisuudessamme sekä huhujen dynamiikkaa keskusteluissa. Tarkastelen analyysiosiossa aineistoa nimenomaan huhujen tarkastelun välineenä myös argumentaatioanalyttisin keinoin. Sekä akateemisen tekstin, että tavallisten ihmisten arkipäivän keskustelujen argumentaatio on monesti keskenään samankaltaista, mutta eri kommunikaation aloilla on omat erityiset sääntönsä (ks. Kakkuri-Knuuttila 2011, 19).

Analyysin painopiste on erityisesti argumentaation koko rakenteen hahmottamisessa (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2011, 60) verkkokeskustelujen vapaan ilmaisun kontekstissa. Pyrin tunnistamaan, kuinka huhupuhe lähtökohtana tukee ja kenties myös ruokkii argumentaatiota, jonka varassa rakennetaan ja vahvistetaan tietynlaista sosiaalista sekä yhteiskunnallista todellisuutta ja kuinka joskus kerrottu tarina muuttuu todeksi (ks. Ellis 2001, 164; Degh 1995, 261). Koska pääosin anonyymissä verkkokeskustelussa vakuuttavuutta voi olla vaikea perustella argumentin esittäjän omalla luotettavuudella, haetaan perusteluille tukea usein jonkinlaisesta auktoriteetista (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2011, 78). Tämän tutkielman aineiston osalta argumentaatioanalyysi toimii analyysimenetelmänä sen osoittamisessa, kuinka huhupuheet mahdollisesti toimivat auktoriteetin korvaajana.

3.2 Genret ja puhetyylit

Tutkielmani aiheeksi valikoitunut väite kotitalousjätteiden syntypaikkalajittelun toimimattomuudesta, siitä johdettuine huhuineen, on esitetty minulle useissa eri yhteyksissä. Väite on tullut vastaan sekä kasvokkain että virtuaaliviestinnässä. Väite esitettiin totena ja monesti toisen käden tietona. Joskus tiedonannon ja siitä johdetun huhun, jonka mukaan jätekuljetukset sotkevat kotitalouksissa lajitellut jätteet sekaisin, lähteeksi kerrottiin puolittettu roskakuski. Toisaalta joskus todettiin, että näin kerrotaan yleisesti. Myös kertomukset maahanmuuttajien nirsoudesta sosiaaliavun turvin hankituissa arjen välineissä perustuvat kuulopuheisiin. Tämäkin näkemys on minulle tuttu ja olen kuullut sen useita kertoja eri muodoissaan esimerkiksi työpaikan kahvipöytäkeskusteluissa ja lukenut sen useista verkkokeskusteluista ja jopa uutisista, kunnes lopulta rajatessani aineistoani ja lukiessani lähdekirjallisuutta, huomioni kiinnittyi verkkokeskusteluissa argumentaation tukena käytettyihin genreihin (eli lajeihin) sekä niille ominaisiin piirteisiin. Tässä tutkielmassa genrejä käsitellään kansanperinteen lajeina. Taustakehyksenä on myös kielitieteiden teorian, joissa ”genre, rekisteri ja kieli nähdään semioottisina tasoina, joista genre käyttää ilmaisutasonaan rekisteriä ja rekisteri kieltä” (Tieteen termipankki. Kielitiede: *genre- ja rekisteriteoria*). Tämä teoreettinen viitekehys toimii tässä tutkielmassa genren eri tasojen ymmärtämisen tukena.

Verkkovuorovaikutus asettuu huonosti perinteisempiin vuorovaikutusmalleihin, sillä tekstimuodosta huolimatta verkkokeskustelut muistuttavat suullisesti käytyä keskustelua

(Laaksonen ym. 2013, 204). Verkkokeskustelujen analysointiin voi siis yhdistää uusilla tavoilla kirjoitetun sekä puhutun kielen analysointikeinoja (ks. Laaksonen ym. 2013, 205). Aineistona verkkokeskustelut mistä tahansa aiheesta ovat usein laajoja ja rönsyileviä. Näin ollen huhuissa argumentaation tukena käytettävät kansanperinteen lajit, toisin sanottuna genret, voivat toimia yhtenä kiintopisteenä analyysin kohdentamiseksi ja tarkentamiseksi sekä ylipäättään alkuun pääsemiseksi. Jotta voisimme ymmärtää näiden narratiivien funktioita ja yhteiskunnallista merkitystä paremmin, helpottaa ilmiön luokittelu analyysia. Alustava luokittelu tekee sujuvaksi myös eri teorioiden testaamista ja soveltamista aineistoon. Perinnelajit olivat perinteisesti nimenomaan luokittelun apuvälineitä, kun ajateltiin että tutkimuksen edistämiseksi folkloristien tulisi voida lajitella ja arkistoida aineistonsa (Shore & Mäntynen 2006, 15). Nykytutkimuksessa genrejä käytetään pikemmin tulkinnan viitekehyksenä, kuin luokittelun välineenä. Tällä tavalla genre asemoituu myös tässä tutkielmassa. Genre on nähty yhteiskunnallisesti ja sosiologisesti merkittäväksi asiaksi. Genre on yhdistetty yhteiskunnallisuuteen jo varhain ja käsitteellä on jopa viitattu juuri sellaisiin sosiaalisiin prosesseihin, joilla pyritään välittämään ja jopa uusintamaan tai muuttamaan hallitsevia ideologioita. (Ks. Ridell 2006, 193.) Kuulopuheiden kontekstissa ei siis ole tärkeintä genren määrittelyminen, vaan niiden sosiaalisten prosessien tutkiminen, jotka synnyttävät kuulopuheita (Ellis & Fine 2010, 4). Tämän tutkielman aineistossa perinnelajit näyttivät jo ensitarkastelussa toimivan välineinä mielipidevaikuttamiseen. Tutkielman tarkoituksena on myös tarkastella perinnelajien nimeämisen ja niiden erilaisten piirteiden käyttöä retoriikassa.

Tietyn genren käyttöä verkkokeskustelussa on tutkinut esimerkiksi Outi Lauhakangas (2011, 32) ja tuloksia on esitelty artikkelissa *Internetin keskustelufoorumit sananlaskujen kasvualustana*, missä hän toteaaakin sananlaskuja suosittavan varsinkin, kun pyritään vaikuttamaan mielipiteisiin. Briggsin ja Baumanin (1992) artikkelissa *Genre, Intertextuality, and Social Power* viitataan William Hanksin esseeseen *Discourse Genres in a Theory of Practice* (1987) ja todetaan genren toimivan pikemminkin diskurssien luomista sekä vastaanottoa suuntaavina viitekehyksinä (Briggs & Bauman 1992, 142-143), kuin pelkkänä tietyn rakenteen omaavina tekstuaalisina esityksinä. Edelleen Hanksiin (1987, 681) viitaten artikkelissa todetaan, että genren käytössä siis tiukasti määrittävät genren säännöt korvautuvat rakenteellisilla valinnoilla sekä strategioilla, joiden kautta genre voidaan nähdä kokoelmana tiettyjä aineksia ja perusosia, joita toimijat käyttävät monipuolisesti juuttumatta yhtenäiseen rakenteeseen (ks. Briggs & Bauman 1992, 143). Genret eivät siis ole esityksen rakennetta ja

sisältöä täysin määrääviä muotteja, vaan niitä käytetään luovasti tietyn diskurssin rakentamiseksi ja vastaanoton manipuloimiseksi. Huhupuheen muodot eivät ole vain palikoita, joita siirretään eteenpäin sellaisenaan, vaan niitä muokataan luovasti yksilötasolla ja aineksia otetaan muunlaisestakin kansanperinteestä.

Kun genrenä on huhu ja toimintaympäristönä internetin anonyymi keskustelu, on huhun käytön funktio monesti sama kuin esimerkiksi sananlaskujen käytössä: vedotaan huhun anonyymiin auktoriteettiin, huhuille ominaiseen, sisäänrakennettuun narratiivin yleisyyteen perinnetuotteen taustalla. Myös Kokon (2017, 8) huomio siitä, että anonyymiteetin suojissa ei tarvitse pidätellä itseään, sopii hyvin huhun käyttöön. Huhun keinoin, nimenomaan internetkeskustelun anonyymissä toimintaympäristössä konstruoitu mielipide voi olla tavallista rajumpi sekä tarkoitushakuisempi (ks. Haasio 2017, 107). Anonyymissä verkkokeskustelussa on loogista, että kommentoija vetoaa huhun olemassaolon implikoimaan ”yleiseen mielipiteeseen”, jonka vaikutus ilmiönä mediaan on tunnistettu useissa tutkimuksissa (ks. Kunelius ym. 2009, 50-51). Usein tämän lisäksi kommentoija on konkreettisesti anonyymi nimimerkkinsä takana. Edellä todettu internetin huhumainen rakenne sallii moninkertaisen anonyymiteetin sekä huhulle, että sen esittäjälle.

3.2.1 Verkkokeskustelu ja kansanretoriikka

Aineistonani ovat verkkouutisten yhteydessä käydyt verkkokeskustelut, jotka ovat kaikkien vapaasti kommentoitavissa. Näin ollen tutkin niissä käytettyä retoriikkaa ”tavallisen kansan” retoriikkana. Pauliina Latvala (2009) on tutkinut huumoria internetin poliittisessa retoriikassa. Latvala (2009, 281) näkee kansanretoriikan sillä tavalla kaksisuuntaisena, että sitä käyttävät tavallisten kansalaisten lisäksi myös poliitikot. Latvala (2009, 291) mainitsee kansanretoriikan työvälineiksi esimerkiksi vertauskuvat, vitsit, liikanimet sekä sananlaskut. Ylipäätään huumori on monipuolisesti käytetty retorinen väline.

Minun aineistossani huhut ja nykytarinat edustavat kansanretoriikkaa ja kuuluvat olennaisena osana poliittisen kansanretoriikan työkalupakkiin. Kiintoisaa aineistossani on se, että kumpikin ensimmäisistä aineistooni valikoituneista verkkokeskusteluista löytyi sellaisen uutisoinnin pohjalta, jossa viitataan poliitikkojen lausuntoihin. Nämä lausunnot herättävät ainakin vastakaikua kansanretoriikan parissa. Minna Kilpinen (2014, 45) viittaa kansanradion retoriikkaa tutkivassa pro gradu -tutkielmassaan Roger Abrahamsin (1968, 146) näkemykseen

siitä, kuinka kaikenlainen argumentointi folkloreviestinnässä kumpuaa erityisesti perinteistä ja perinnelajien keinoista. Samassa yhteydessä Kilpisen (2014, 45) mainitsema ”perinteeseen perustuva tieto” voisi minun aineistossani viitata huhujen perinneauktoriiteettiin sekä huhuihin ja nykytarinoihin kiinteästi liittyvään vakuutteluun, jonka mukaan kertoja on kuullut levittämänsä tiedon ”varmasta” lähteestä, kuten esimerkiksi ystävän ystävältä. Tämä on Potterin (1996, 134-135) mukaan retorinen keino, joka perustuu siihen, että kategoriana ystävyys viestii luotettavuutta ja positiivisia piirteitä. Tarinoita vakuutellaan tosiksi niiden yleisyydellä ja oletetulla väkijoukolla, joka huhua levittää. Samalla pyritään vetäytymään täydestä vastuusta ulostulon sisällön osalta.

Nykytarinoille ominainen shokeeraavuus ja liioittelu toiminevat myös kansanretoriikan vakuuttelukeinoina, huhujen lisämausteena. Toisaalta esitetyn näkemyksen nimeäminen avoimesti tai paljastuminen huhuksi syö väitteen uskottavuutta, mutta samalla strategia mahdollistaa anonymiteetin väitteen esittäjälle ja sallii vetoamisen väitteen yleisyyteen. Huhun perinneauktoriiteetti nojaakin vahvasti nimenomaan vaikeasti määriteltävään väkijoukkoon ja määrään. Sananlaskun (Granbom-Herranen 2004, 69) voima perustuu sen sijaan monesti täysin avoimesti sen päämäärätietoiseen luonteeseen sekä taitavasti käytetyn sananmuodon vaikuttavuuteen, mutta myös sen kohdalla vedotaan osin anonyymiin lähteeseen, vaikka auktoriteetti tulee esimerkiksi väkijoukon määrän sijaan siitä, että se on nimenomaan edeltäviin sukupolviin assosioitua puhetta. Huhu yleensä jaetaan vetäytyen ainakin näennäisesti vastuusta huhun implikoiman väitteen osalta. Usein näkee sanonnan ”ei savua ilman tulta”, esiintyvän vähemmän vakuuttavan huhun yhteydessä ja näin ollen kaksi eri perinnetuotetta tukee toisiaan päästäen huhun levittäjän osin vastuusta, mutta tarjoaa toisen perinnetuotteen, eli sanonnan, kautta mahdollisuuden kommentoida huhun uskottavuutta anonyymisti.

3.2.2 Huhut ja huhupuheet

Tässä tutkielmassa käsitteellä ”huhupuheet” viitataan niin varsinaisiin huhuihin, kuin juoruihin, nykytarinoihin ja epäselviksi jääviin huhumaisiin tarinoihinkin. Huhu taas on oma genrensä siinä missä nykytarina tai juorukin ja näiden genrejen erityispiirteitä sekä yhtäläisyyksiä käsitellään ja pohdiskellaan osana tutkimusprosessia. Tutkielman alkuvaiheessa haasteena oli erottaa nämä genret selkeästi toisistaan, mikä osoittautui

vaikeaksi tehtäväksi etenkin verkkokeskustelujen kontekstissa. Keskustelijat käyttivät kommentoijasta riippuen monesti eri nimitystä samasta narratiivista. Pysin tutkielman edetessä selventämään erilaisten huhupuheiden tarkempia piirteitä myös oman aineistoni valossa.

Fokukseni tarkentui etenkin maahanmuuttajien sosiaalitukia koskevaan keskusteluun, kun kävin läpi erilaisia lähdeaineistoja ja erilaisten huhupuheiden kohdistuminen maahanmuuttajaväestöön alkoi hahmottua. Esiin nousi esimerkkejä, joiden perusteella nykytarinoiden ja muiden huhupuheiden avulla vahvistettava mielikuva voi tuottaa konkreettisia seurauksia, kuten tapauksessa, jossa vuonna 2001 Espoon kaupunginjohtajan vetämän johtoryhmän päätöksellä poistettiin Espoon Keskuksen virastotalojen lähistöltä kuvanveistäjä Pekka Jylhän suunnittelemaa betoniporsaita. Kohu syntyi, kun Keski-Espoon seurakunnan pastori oli maininnut johtoryhmälle sian olevan ”saastainen eläin tiettyjen etnisten ryhmien keskuudessa”. Tämä jäi elämään kaupunkitarinana ja Kappalainen joutui selvittämään lausuntoaan myöhemmin Helsingin Sanomissa (Helsingin sanomat - verkkouutinen 10.3.2001) julkaistussa uutisessa, jossa pyrittiin oikaisemaan väärä tieto muslimien osallisuudesta asiaan.

Muslimiyhteisö ei ollut osallistunut keskusteluun, mutta päätyi huhujen kohteeksi ja eräänlaisen paikallisen nykytarinan toimijaksi. Jeffrey Victor (1990, 57) on satanistikultteihin liitettyjä nykytarinoita tutkiessaan vahvistanut, että ihmisryhmän uskoessa jonkin olevan totta, siitä voi tulla ainakin seuraustensa osalta totta. Betoniporsaita koskevan huhupuheen elinvoimasta kertoo jotakin se, että löysin siitä suoria yhtäläisyyksiä aiemmin folkloristiikan piirissä tutkittuihin nykytarinoihin, joita esimerkiksi Leea Virtanen (1999) on koonnut teokseensa *Ellun kana ja turusen pyssy: Kyllä kansa tietää*. Virtanen onkin tutkinut nimenomaan henkilökohtaista kerrontaa, joten hän on määritellyt huhuiksi juuri tämän tutkielman aiheistoon valikoituja teemoja. Näin huhupuheet laajempaan genrenä alkoi muotoutua yhä vahvemmin tutkielmani tutkimuskohteeksi, kun Leea Virtanen (1982, 188) myös viittaa aiempiin tutkimuksiin ja toteaa huhujen perinteisesti määrittävän yhdeksi kansanperinteen lajiksi, joka on yleensä lyhytikäistä traditiota ja eräänlaisia kansantarinoita. Virtanen (1982, 189) jatkaa kuvailemalla huhujen siirtymistä ja luettelee seuraavat huhujen siirtymiselle leimalliset piirteet: huhukertomukset tasoittuvat eli niistä pyritään tekemään helpotajuisempia sekä lyhempiä; kertomukset täsmentyvät, jolloin tietyt yksityiskohdat

terävöityvät ja dramatisoituvat; tapahtuu selontekojen yhtäläistymistä ja ennakko-odotuksiin sekä kulttuuriseen kontekstiin sopeutumista.

Virtanen mainitsee lopuksi esimerkiksi Shibutanin (1966, 5-6) sekä muiden muassa Allportin & Postmanin (1945, 1947) huhututkimuksiin viitaten, että levitessään kertomuksina huhujen stereotyyppisyys lisääntyy. Allportin ja Postmanin tutkimukset ovat eräänlaisia huhupsykologian klassikoita, joita on sittemmin kritisoitu niiden tutkimusasetelman puutteista (ks. Boon & Davies 1987). Shibutani (1966, 8) tuo esiin perinteisesti erityisesti psykologien keskuudessa (kliinisen rajatussa asetelmassa) yleisen taipumuksen keskittyä yksittäisiin yksilöihin eli linkkeihin huhututkimuksessa, sivuuttaen ihmisyyhteisöjen luonteen monimutkaisten sosiaalisten suhteiden dynaamisena verkkona ja huhujen luonteen väkijoukon ilmiönä.

Siksi erilaisia aineistoja tarkastellessa tulee muistaa, että järjestetyissä ja rajatuissa olosuhteissa saadut tulokset eivät välttämättä vastaa täysin tämän tutkielman aineistossa esiintyvää monimutkaisempaa verkkokeskustelujen maailmaa. Verkkokeskustelujen maailmassa huhuja voidaan käyttää luovan retoriikan pohjana moniin eri tarkoituksiin. Niiden avulla toisinnetaan sekä luodaan monimutkaista yhteiskunnallista todellisuutta. Internet-keskustelujen anonyymiyys, laajuus, vapaaehtoisuus ja spontaanius ovatkin tekijöitä, jotka antavat realistisemman kuvan aidon huhupuheen dynamiikasta.

Verkkokeskustelujen rakenne on autenttisille huhuille sopivaa kasvualustaa, toisin kuin Allportin & Postmanin (1947) tarkasti rajatut, ”laboratoriomaiset” olosuhteet, joissa huhuja sekä erilaisten tilanteiden jälkitulkintaa on kontrolloitu vahvasti. Allport & Postman tutkivat pikemminkin silminnäkijöiden muistin luotettavuutta, kuin varsinaista huhun leviämistä ja tämänkin tutkimuksen asetelmaa on jälkikäteen kritisoitu itse asetelman epäselvyyden vaikutuksesta tuloksiin (Boon & Davies 1987, 438). Allportin & Postmanin tutkimus on siis tämän tutkielman kannalta epärelevantti, mutta sen tuominen esiin kuvastaa tietynlaista väärinkäsitysten mahdollisuutta huhun genremäärittelyssä ja nimeämisessä.

Erotan tässä huhun genrenä muista perinnetuotteista, mutta esimerkiksi juoruihin, nykytarinoin ja huhuihin viitataan yleisesti huhupuheina, joka toimii näin ollen kattoterminä kaikille näille toisilleen sukua oleville genreille. Tarkastelen tämän tutkielman analyysiosiossa genren (pääosin huhun) käyttöä tietynlaisten yhteiskunnallisten diskurssien muokkaamiseksi ja ihmisryhmiin kohdistuvien representaatioiden esittämiseksi. Genreen

suhtaudutaan tässä yhteydessä tietynlaisten puhetyylien, konventioiden sekä retoristen keinojen valikoimana, jonka puitteissa ilmaistaan omaa identiteettiä tai jotakin näkemystä, sillä oletuksella, että se vaikuttaa yleisön tai sosiaalisten rakenteiden suhteeseen (ks. Heikkinen 2009, 26). Yksittäinen teksti voi sisältää useita eri genrejä. Millerin (1994, 59) mukaan genrevalikko ”esittää sellaisten toimintojen ja vuorovaikutusten systeemin, joilla on tietyt sosiaaliset sijainnit, funktiot sekä toistettu tai uusiutuva arvo ja funktio. Se luonnostelee – – genren ilmentymät yksittäisissä esityksissä sekä arvojen ja merkitysten järjestelmät”.

Genremäärittely on hyödyllistä kahdesta metodisesta syystä: ensinnäkin siksi, että aiheen tutkimushistoriaa käsittelevässä luvussa mainitsemani Neubauerin (2004, 195) oivallus internetin rakenteellisesta huhumaisesta luonteesta on aiheen kannalta kiinnostava, mutta toisekseen myös siksi, että internetin pirstaleisessa maailmassa luovimisen tukena olisi apua siitä, että tutkimani väite olisi jollakin tapaa genremääritelty. Huhumaisuuden tunnistaminen representaatioissa helpottikin aineiston rajaamista, osoittautuvathan huhut ja kuulopuheet jo tutkielman taustatyötä tehdessä analyysissani tarkasteltua kahta aihepiiriä yhdistäväksi tekijäksi. Olen luokitellut väitteet sekaisin menevistä, kotitalouksissa lajitelluista jätteistä tai maahanmuuttajien kalliista lastenvaunuista huhuiksi. Kierrätyshuhu asetetaan usein hallitsevaksi ja rajoittavaksi koettua kierrätysdiskurssia vastaan, kun taas huhu maahanmuuttajien kalliista lastenvaunuista voi maahanmuuttajiin kohdistuessaan tulla tulkituksi rasistisena. Perinne tarjoaa molemmissa tapauksissa eräänlaisen auktoriteetin, jonka varassa on turvallisempi käydä hallitsevaa ideologiaa vastaan tai tukea ”yleisen mielipiteen” paheksumaa näkemystä. Kierrätysvastainen yksilö saattaa levittää huhua välttääkseen yhteiskunnallista velvollisuutta lajitella jätteensä kotona ja perustellakseen lajitteluvastaisuuttaan. Maahanmuuttajista ahneita ja yhteiskunnan hemmottelamia konstruoiva huhu taas saattaa toimia välineenä, kun yksilö pyrkii välttämään tarkoitusperiinsä liittyvää yhteiskunnallista ja sosiaalista vastuuta.

Huhuille on ominaista, että niiden siirtyessä henkilöltä toiselle tapahtuu yksinkertaistamista ja kiteytymistä. Tietyt yksityiskohdat korostuvat sekä dramatisoituvat. Niillä on myös tendenssi tulla yhtenäisemmäksi ja muovautua yhteensopiviksi kertojien ennakko-oletusten sekä intressien kanssa. (ks. Tieteen termipankki. Folkloristiikka: *huhu*.)

Tässä tutkielmassa en pyri tarkastelemaan vain yksilöiden mahdollisten ennakko-oletusten tai tarkoitusperien vaikutusta huhujen käyttöön, vaan myös sitä, kuinka tämä kaikki tapahtuu tietyn yhteiskunnallisen diskurssin kontekstissa. Yksilötasolla Virtasen (1991, 197) mukaan

anonyymit huhut voivat olla väline ”katarttisessa prosessissa”, jonka myötä huhussa ilmenee kiellettyjä toiveita sekä pelkoja, joita hävettäisiin ilmaista muutoin. Huhut toimivat välillä uutisten korvikkeina ja välillä niitä julkaistaan lehdissä ottamatta kantaa niiden sisältämien väitteiden todenperäisyyteen. Ne voidaan joskus myös osoittaa perättömäksi tai ainakin todellisuutta liikaa yksinkertaistavaksi, mutta silti voi käydä niin, etteivät ne lakkaa leviämistä.

Huhun olennaisin funktio on siis jossakin muualla kuin totuuden selvittämisessä. Neubauer (2004, 11) toteaa, että kysymys ei ole siitä, onko huhu totta vai ei, vaan tärkeämpää on se, onko sanottu asia riittävän puhutteleva yltääkseen huhuksi. Huhun täytyy tietysti olla uskottavissa ja sopusoinnussa oman maailmankuvan sekä omien intressien kanssa. Huhu saattaa vahvimmillaan jopa syrjäyttää virallisen tiedon. Tutkielmassani esiintyvien esimerkkien kannalta olennaista on huhujen taipumus muovautua yhteensopiviksi kertojien poliittisten tai muiden intressien kanssa. Hypoteesini onkin se, että internetin keskustelupalstoilla käytettäessä väite kotitalousjätteen lajittelemisen turhuudesta saattaa syntyä tarpeesta argumentoida omien intressien mukaisesti; aineistoni esimerkeissä esimerkiksi kuluttajayksilön kierrätysvastuun kustannuksella tai poliittiseksi vastapuoleksi nähdyn tahon mustamaalaamisen, nolaamisen ja kyseenalaistamisen välineenä.

Kierrätysaiheeseeni liittyvän ympäristökasvatuksellisen näkökulman kannalta monimuotoinen informaatio ja jatkuva altistuminen erilaisille medioille voidaan nähdä todellisena ongelmana. Tieto on useinkin luonteeltaan ristiriitaista. Tämä heikentää ja sekoittaa yksittäisen ihmisen kompetenssia ymmärtää todellisuutta erilaisten konstruktoiden takana. (Pantzar & Siebert 1993, 85.) Tällä on merkitystä aineistoni verkkokeskustelujen tarkastelussa. Keskustelut sisältävät erilaisia ja vastakkaisiakin näkemyksiä, joita tuetaan erilaisin strategioin. Usein keskusteluissa esitetään keskenään ristiriitaista tietoa.

Myös informaatiotutkimuksellisesta tulokulmasta elämme informaation tuottamisen ja vastaanottamisen kannalta mielenkiintoista vaihetta: elektronista ja digitaalista aikakautta. Vakaasta, jäykästä ja turvallisesta kirjapainotaidon aikakaudesta olemme siirtyneet kohti vaikeammin hallittavaa digitaalista aikakautta. Aikakausi vertautuu jossakin määrin aiempaan oraalis-käsitteelliseen aikakauteen, jolla tarkoitetaan ”käsikirjoituksen aikakautta”, siis aikaa ennen kirjapainotaidon keksimistä. Sitä voidaan tarkastella kokonaisuutena, vaikka ajanjakso onkin tuhansien vuosien mittainen. Suomen alueella se tosin jäi vain noin neljän sadan vuoden pituiseksi. Käsikirjoituskulttuurissa kirjoitus ja suullinen tieto elivät tiukassa

symbioosissa: voi siis puhua oraalis-käsikirjoituksellisesta kulttuurista. (Mäkinen 2010, 19.) Niin folkloristiikan kuin informaatiotutkimuksenkin opiskelijana haen verkkokeskustelujen äärellä vertauskohtia tuosta aiemmasta aikakaudesta, sen ajan välineistä ja keinoista tallentaa ja tulkita informaatiota sekä käyttää erilaisia genrejä ja perinteen voimaa argumentoinnin tueksi.

Huhut eivät toisaalta omaa samanlaista rakenteellista vakuuttavuutta kuin esimerkiksi sananlaskut. Huhut pikemmin tarjoavat puhujalle keinon välttää perimmäistä vastuuta omasta väitteestään. Huhun levittäjä on paremminkin viestintuoja. Tämäkin vaatii kuitenkin ymmärryksen yhteisestä kulttuurisesta pohjasta. Kun joku esittää jotakin tahoa kenties loukkaavan väitteen huhun muodossa, hän voi tarpeen tullen vetäytyä erään tunnetun sanonnan vakuuttamaan suojaan syytöksiltä: ”Älä ammu viestintuojaa.” Samalla huhuun kuuluu rakenteellisesti taustalle isompi joukkio kuin vain yksi ihminen. Se antaa kansan tulkinnoissa huhulle eräänlaista voimaa ja vakuuttavuutta. Huhu on aina jotakin anonyymin joukkion luomaa: ”Kylillä puhutaan.”

Informaatioteknologian arkipäiväistyminen on vaikuttanut huhun määritelmään. Siinä missä huhuille oli ennen ominaista se, että huhu nähtiin väliaikaisena ilmiönä, joka ei jättänyt jälkiä itsestään, nyt verkkokeskustelujen aikakautena kaikki verkkokeskusteluissa ilmenevät huhut tallentuvat verkkoon. Huhujen määritelmää on siis digitaalisella aikakaudella päivitettävä, sillä se on muuttunut dramaattisesti (ks. Bordia & Difonzo 2004, 33).

Tarkastellessani oman aineistoni huhumaisuutta ja huhun käyttöä verkkokeskustelujen argumentoinnissa ja retoriikassa, pyrin omalta osaltani istuttamaan nykyaikaista tutkimuspohjaa digitaalisen aikakauden näkökulmasta. Virtanen (1982, 191) toteaa huhututkimuksen olevan folkloristille hyödyllistä sen suhteen, kuinka suullinen informaatio muodostuu ryhmäkeskusteluissa. Hän viittaa jälleen Shibutaniin (1966), jonka mukaan joukkoviestimien takaaman informaation merkittävydestä huolimatta niin kutsuttu ”yleinen mielipide” muotoutuu kuitenkin viime kädessä paikallisissa keskusteluissa ja ihmiset luottavat hyvin pitkälle toisilta yksilöiltä saamaansa vertaisinformaatioon.

Onkin kiintoisaa tarkkailla omassa aineistossani sitä, kuinka uutisen alla käydyt keskustelut elävät, kun jokaisen keskustelun osanottajan persoona, kiinnostuksen kohteet ja muut vaikuttimet vaikuttavat huhun vastaanottoon ja jakamiseen tai torjumiseen. Shibutanin (1966, 14) mukaan toiset levittävät huhua, vaikka tietävät, ettei sen informaatioisisältöä ole

varmistettu ja jotkut saattavat yrittää pökittää vaikutusvaltaansa esittäen omaavansa ”sisäpiirin tietoa” ja niin edelleen. Etenkin viimeksi mainittu tulokulma on tämän tutkielman aineiston valossa mielenkiintoinen yksityiskohta. Vaikuttaako huhun auktoriteettiin lisätty sisäpiirin tiedon houkutus sen vastaanottoon? Keskityn kuitenkin kommenttien sisältöön, en pääasiassa yksilön psykologiaan sen taustalla.

Ympäristöasioihin ja kierrättämiseen liittyvä ristiriitainen informaatio sekä taustalla vaikuttavien toimijoiden monimuotoisuus ja kierrätysjärjestelmän monimutkaisuus ovat sellaisia seikkoja, jotka antavat tilaa huhun yksinkertaistetulle ja mustavalkoiselle viestille. Myös sosiaali- ja terveyspalveluiden tekemien päätösten salassapitovelvollisuus yksilöiden ja ihmisryhmien tasolla on omiaan tarjoamaan huhuille kasvualustaa. Joidenkin uskomusten mukaan maahanmuuttajien saamat tuet ovat kantaväestön vastaavia epärealistisesti suurempia. Tukien määräytymisen perusteet ovat kaikkien löydettävissä, mutta huhuun uskomisen on monesti houkuttelevampi vaihtoehto, kuin syvällinen perehtyminen ja luottamus lainsäädäntöön. Huhujen on todettu korvaavan virallista tietoa kaikkein parhaiten juuri epävarmoina aikoina (ks. Shibutani 1966, 14). Talous- ja muiden kriisien keskellä yhä useampien joutuessa työttömäksi sekä esimerkiksi vuokra-asuntojen hintojen yhä kallistuessa, on epävarmuus kasvussa ja tämä saattaa herättää kilpailuasetelmaa eri kansanosien, kuten vaikkapa kantaväestön ja ulkopuoliseksi koetun maahanmuuttajaväestön välille.

Maahanmuuttokysymyksessä huhu voi tarjota tietynlaisen uskomuspohjan, jotta sen levittäjä voi nostaa esiin arkaluontoista ja muutoin helposti yleisesti paheksuttuun rasismiin yhdistettävää kritiikkiä maahanmuuttajia ja maahanmuuttoa kohtaan. Tässä tutkielmassa käytän rasismiksi nimeämisen sijaan mieluummin käsitettä ”maahanmuuttokriittinen diskurssi”. Tämän käsitteen sisälle mahtuvat niin puhdas rasismi, maahanmuuttovastaisuus kuin tiedostamaton, rakenteellisen rasismin ”hiljainen” hyväksyminen ja tätä kautta maahanmuuttajien toiseuttaminen kommentteissa. Maahanmuuttokeskustelun tarinat maahanmuuttajista vertautuvat parhaimmillaan tai pahimmillaan nykytarinoihin. Maahanmuuttokysymyksessä huhupuheita käytetään monesti vahvistamaan etnisten vähemmistöjen oletettuja negatiivisia piirteitä. Esimerkkinä tästä voidaan mainita tilanne, jossa muslimivähemmistön fanaattisuutta korostetaan levittämällä huhua, jonka mukaan muslimit eivät suostu ottamaan vastaan käytettyjä lastenrattaita ollenkaan, koska niissä on saatettu kuljettaa ”vääräuskoista”, kuten vaikkapa kristittyä lasta. Tai sitten kerrotaan, ettei

joissakin maahanmuuttajien kulttuureissa voida hyväksyä, että eri sukupuolta edustavat lapset käyttäisivät vuorotellen samoja rattaita.

Huhunomainen narratiivi ja toiseutta konstruoiva puhetyyli nivoutuvat yhteen silloin, kun esimerkiksi esimerkkiuutinen otsikoidaan johdattelvasti sekä provosoivasti *Pariskunta palkkasi romanikerjäläisen siivoamaan – työ ei maistunut!* (Aamulehti-verkkouutinen 23.8.2012). Otsikoinnin romanikerjäläisen ahneutta sekä laiskuutta korostava narratiivi houkuttelee esittämään sen pohjalta laajempia yleistyksiä, kuten esimerkkiuutisen alla käydyssä keskustelussa käy nopeasti ilmi:

– – ulkomailta aasti ja ruoka ei kelpaa, niin koko ”hätä” on teatteria. Ovelia pirulaisia, joita jotkut muka yrittää ymmärtää...hehheh. (Jos kerjää, 27.3.2014.) (Aamulehti-verkkouutinen 23.8.2012.)

Sanan ”hätä” asettaminen lainausmerkkeihin ilmaisee tehokkaasti väheksyvää asennetta. Ironinen kommentti naurua kuvaavan ”hehheh”-ilmaisun viimeistelemänä suunnataan ”oveliin pirulaisiin”, sekä niihin tahoihin, jotka ”muka yrittävät ymmärtää”. ”Pirulainen” diminutiivi-ilmauksena vähättelee romanikerjäläisiä rinnastamalla heidät juonikkaana esiintyvään, mutta alhaiseen ja sääliittävään piruun. Ymmärtäjien aitoutta epäillään ja pidetään naurettavana. Aitoa hätää ja kerjäämisentarvetta väheksyvä puhetyyli, yhdistettynä melko yleiseen romanikerjäläisiä leimaavaan narratiiviin, vahvistaa kerjäläisistä kuvaa ahneina oman edun tavoittelijoina, sen sijaan että heidät nähtäisiin olosuhteiden, syrjinnän tai kotimaansa huonon politiikan ja taloustilanteen uhreina. Ymmärtäjät rinnastuvat tässäkin usein maahanmuuttokriittisessä keskustelussa käytettyyn halveksuvaan ajatukseen esimerkiksi *vihermediasta* ja *hyysääjistä* (ks. Pöyhtäri ym., 123) sekä *kukkahattutädeistä* (ks. Pöyhtäri ym., 122), joiden motiiveja epäillään sekä halvennetaan.

Huhuista on tehty jonkin verran tutkimusta myös sota-ajan kontekstissa (Nwokocha 1975) sekä kriisiaikojen osalta (Hagar 2009), jolloin virallisia uutisia ei aina ole saatavilla. Epävarmat kriisiajat ovatkin otollista maaperää huhuille (Shibutani 1966, 14) ja nykyaikana sosiaalinen media on usein tärkeä tiedonvälityskanava (Zeng ym. 2016, 1969). Tutkielmani kirjoittamisen aikana yhteiskunnallista epävarmuutta ovat luoneet ja sitä kautta keskustelua sekä huhupuheita herättäneet esimerkiksi talouskriisi, Romanian kerjäläisten näkyminen katukuvassa sekä Syyriasta Eurooppaan hakeutuvat pakolaiset ja irakilaiset turvapaikanhakijat. Aivan viime hetkillä ennen tutkielmani palauttamista tarkastettavaksi, on koko maailma kohdannut kriisin koronapandemian muodossa, mutta tämä ei ehtinyt

vaikuttamaan keskusteluun tämän tutkielman aineistossa, joka on pääosin vanhempaa keskustelua.

Huhuiksi tai nykytarinoiksi määrittyvät tarinat kukoistavat siis parhaiten silloin, kun jostakin asiasta ei ole saatavilla tarpeeksi helposti luotettavaa, lähdekriittisesti suodatettua informaatiota. Toisaalta nykyisessä informaatiotulvassa ei informaation määrästä useinkaan ole pulaa, mutta kenties etenkin puutteellisen medialukutaidon omaava yksilö eksyy huhujen äärelle omien motiivien ja ennakko-oletustensa ohjaamana. Jari Lyytimäki (2006, 185) on todennut eräänlaiseksi ympäristöongelmaksi itsessään sen, että nykyajan informaatiotulva sekä ylenpalttinen viestinnän hyöky ovat omiaan hukuttamaan oleellistakin informaatiota viihteeseen ja toissijaisen trivian alle. Informaation määrä on kasvanut, samalla kun sen laatuvaatimukset ovat heikentyneet. Informaation sekavuus voi tukea huhujen leviämistä informaation puutteen ja sekavuuden sijaan, vaikka kyse ei olisikaan yleisesti epävarmoista tai aivan niin dramaattisista ajoista, kuin vaikkapa edellä mainittu sota-aika. Myös taloudelliset kriisit kuten lama ja siitä seurannut työttömyys voivat olla hedelmällistä kasvualustaa huhuille. Huhumyllyn pyörittäminen voidaan nähdä ryhmän jäsenen pyrkimyksenä vähentää tuntemustaan ”kontrollin menettämisestä” hankalissa yhteiskunnallisissa tilanteissa (Bordia & Difonzo 2004, 34).

On kuitenkin selvää, että mikään yksittäinen kriisi ei ole syypää aineistossani esiteltyjen huhujen levittämiseen yksilötasolla. Ainakin se on liian ilmiötä yksinkertaistava hypoteesi. Välillä huhun voi pitää pinnalla sama ilmiö, mikä esitetään monesti internet-häiriköivien ”trollien” toiminnan motivaattoriksi: huomio. Trollausta on esimerkiksi kuvattu teeskenneltynä vilpittömänä käyttäytymisenä, jolla uhreilta kerätään reaktioita monista erilaisista syistä (Sanfilippo ym. 2017, 1802). Yksi olennainen syy trollaamiselle lienee reaktiot ja niiden ohella saatu huomio itsessään, mutta trollaaminen voidaan joskus nähdä myös yhteiskunnallisen propagandan välineenä (ks. Yle-verkkouutinen 4.9.2015). Oman aineistoni kontekstissa keskityn nimenomaan huhujen käyttöön ideologisessa, yhteiskunnallisessa mielessä; huhupuheet työkaluna ja trollaaminen mahdollisena toimintamallina tai motivaattorina.

3.2.3 Juorut

Juoruja on syytä käsitellä omana genrenään ja pyrkiä erottamaan mistä hyvänsä huhupuheista. Huhut kumpuavat yleensä aiheista, joilla on suurta merkitystä isommalle ihmisryhmälle, kun taas juorut ovat enimmäkseen tyhjänpäiväisempää rupattelua vähemmän tärkeistä aiheista ja puuttuvat usein yksilöiden toimintaan tai ominaisuuksiin (ks. Bordia & Difonzo 2004, 33). Juoruja harvemmin jaetaan isomman yleisön kanssa. Sen sijaan niitä kerrotaan pienemmissä piireissä kuin huhuja, jotka saatetaan välittää täysin tuntemattomillekin ja niitä julkaistaan myös uutisten tai juttujen muodossa painetuissa julkaisuissa. Esa Lehtinen (2011, 188) johtaa Bergmannin (1993, 120–134) juorututkimuksesta huomion, jonka mukaan juorun tapa puhua toisen henkilökohtaisista asioista on sosiaalisessa mielessä ”potentiaalisesti tahditonta”, mutta juorun genrenä sisältämä moralisointi oikeuttaa toisen asioista puhumisen.

Juorun funktio genrenä on siis ylläpitää normeja. Virtanen (1982, 188) erottaa juorut huhuista viitaten jälleen aiempaan tutkimukseen (Rosnow & Fine 1976, 4) ja kuvailee huhujen olevan informaatiota jostakin yleisestä tapahtumasta, kuten tutkielmani aihepiirin kontekstissa maahanmuutosta tai yhteiskunnan jätehuollosta, kun taas juoru kohdistuu nimenomaan yksilön toimintaan ja luonteenpiirteisiin. Virtanen kertoo myös arvellen, että huhuille leimallista on pyrkimys selkeyteen ja ratkaisuun sekä merkityksen löytämiseen, kun taas juorujen kantimena voidaan nähdä useammin yksilölliset ja omaan asemaan liittyvät tarpeet. Käsitteet kuitenkin limittyvät varsinkin arkipuheessa. Tämän tutkielman aineisto ei alustavan tarkastelun perusteella näytä sisältävän juuri henkilöihin kohdistuvia juoruja, vaan pikemminkin etnisyyden, kansallisuuden, taustan tai poliittisen näkemyksen mukaan luokiteltuihin ihmisryhmiin kohdistuvia yleisluontoisempia huhupuheita. Keskityn siis tarkemmin juuri huhuihin ja huomioon juoruja vain silloin, jos sellaisia nousee aineistostani selvästi esiin jonkinlaisessa suhteessa huhuihin.

3.2.4 Nykytarinat

On vielä kolmas kansanperinteen genre, joka on syytä nostaa huhupuheiden yhteydessä esiin: nykytarina (engl. contemporary legend). Nykytarina on nykyaikainen uskomustarina. Se voi olla kertomus uskomattomista tapahtumista, jotka sijoittuvat useimmiten urbaaniin miljööseen. Osittain siksi niitä mahdollisesti kutsutaan arkikielessä myös kaupunkitarinoiksi. Nykytarinat kerrotaan yleensä tutun tutulle tapahtuneina, mutta monesti tämäkin on voinut

kuulla tapauksen toisen tai kolmannen käden tietona. Nykytarinoiden motiiveille löytyy monesti vertaisensa vanhan agraarikulttuurin uskomustarinaperinteestä. Nykytarinan sisältö heijastelee usein ennakkoluuloja maahanmuuttajaryhmiä kohtaan tai esimerkiksi nykyelämän marginaali-ilmiöihin liittyviä pelkoja (ks. esim. Meder 2009). Jotkin nykytarinoista ovat sisällöltään varoitustarinan luonteisia. Elokuvien ja nykysarjojen juonet ovat usein hyödyntäneet ja levittäneet nykytarina-aiheita. (ks. Perinteentutkimuksen terminologia: *Nykytarina*.) Nykytarinoita tarkastellessa huomaa myös, että niiden sisältö on usein kauhistuttava ja shokeeraava ja niihin liittyy usein kuolema, vaara tai jotakin ylliluonnollista (ks. esim. Ellis 1989, 202 & Campion-Vincent 2002). Nykytarinoilla selvästi siis pelotellaan niiden yleisöä, siinä missä huvitetaan ja niillä nostetaan esiin myös kärkevää yhteiskunnallista kritiikkiä vaikeista aiheista.

Nykytarina on usein shokeeraava ja/tai humoristinen kertomus, joka olisi periaatteessa voinut tapahtua. Nykytarinoiden suhdetta todellisuuteen pohdiskellessaan on esimerkiksi Bill Ellis (2001, 164) todennut, että todelliset tapahtumat toki synnyttävät tarinoita, mutta on myös hyvin todennäköistä, että tarinat itsessään laukaisevat todellisia tapahtumia. Linda Degh (1995, 261) on myös samansuuntaisesti todennut, että ”meidän on hyväksyttävä, että tosiasia voi tulla narratiivi ja narratiivista voi tulla tosiasia”. Muita nimityksiä tämän tyyppiselle tarinalle ovat ainakin kaupunkitarina, urbaani legenda ja urbaanihuhu. Ruotsinkielinen väestö saattaa kutsua tarinoita ”klingbergeiksi”, jolloin viitataan Bengt af Klintbergin (1986) tarinavalikoimaan nimeltä *Råttan i pizzan*. Jo tämänkin klassikkoteoksen nimestä ilmenee, että tarinat sisältävät usein shokeeraavia asetelmia.

Tämän tutkielman kannalta on huomionarvoista, että nykytarinoiden on osoitettu konseptiltaan olevan hyvin samankaltaisia, osin jopa päällekkäisiä huhujen kanssa. Mutta nykytarinoilla on yleensä huhua yksityiskohtaisempi juoni ja niiden yksityiskohdat myös vaihtelevat, kun ainesosat pysyvät samoina. Nykytarinalle ominaista on myös selkeä narratiivinen muoto, jossa sillä on asetelmallinen kertova rakenne ja monimutkaiset kerronnalliset rakenteet. Erotuksena tähän, huhut ja kuulopuheet voivat myös olla huhuun perustuvia näkemyksiä sekä mielipiteitä, joilla ei kuitenkaan ole selvästi narratiivista rakennetta. Molemmat genret ilmaisevat jonkinlaista uskomusta. Nykytarinat ottavat usein aihehansa nykyajasta, lisäten aikaan sopivia teemoja ja asetelmia perinteisiin aineksiin. (Kalmre 2013, 27.)

Diane Goldstein (2004) on väittänyt, että nykytarinoilla on auktoriteettia nimenomaan siksi, että niitä kerrotaan totena tai vähintään uskottavina. Ne herättävät myös keskustelua kertomuksen tapahtumista sekä niiden tulkinnasta ja uskottavuudesta. Nykytarinat sekä kertovat asenteista kertomuksen sisältämiä ja esittelemiä ilmiöitä kohtaan, että luovat niitä. Tämän lisäksi niillä on kyky vaikuttaa yleisönsä käyttäytymiseen ja toimintaan. (Ks. Goldstein 2004, 28.)

Suomessa nykytarinoita on koonnut ja tutkinut kenties kaikkein kattavimmin folkloristi Leea Virtanen (ks. Virtanen 1989, 232-233).

Tarina voi sisältyä jonkinlainen moraalinen opetus. Yhteistä huhupuheelle ja nykytarinalle on ainakin se, että tarina kerrotaan usein toisen käden tietona, mutta riittävän läheiseltä saatuna tiedonantona, jotta sen todenperäisyys on periaatteessa uskottavaa. Nykytarinoille on myös ominaista suurempi kiteytyneisyys, kuin millä hyvänsä satunnaisilla huhupuheilla. Nykytarinoita kirjattiin huhuja ahkerammin ylös jo ennen digitaalista aikaa, mutta nykytarinat ovat edelleen internetissä verrattain suosittua sisältöä. Aineistossani saattaa esiintyä joitakin nykytarinamaisia aineksia, mutta pääasiassa kyse on vähemmän kiteytyneistä, yleensä lyhyemmän elinkaaren omaavasta ja käyttötavoiltaan heterogeenisemmästä huhusta. Kun myös juorujen kohdalla, pidän nykytarinan määritelmän analyysini taustalla ja huomioon sellaiseksi lukeutuvat ainekset tutkimusaineistosta, jos ne ovat selvästi näkyvissä. Pääpainoni on kuitenkin huhututkimuksessa.

3.2.5 Vihapuhe

Vihapuhe viittaa tapaan, jolla ilmaistaan, mutta sen kirjo on monipuolinen: huhut, juorut, panettelu ja monet muut kirjoittamisen lajit sekä useat erilaiset retoriset keinot kuuluvat olennaisesti vihapuheen välineistöön. Vaikka vihapuhe onkin epäselvä ja sisäänsä monia erilaisiakin ilmiöitä sulkeva käsite, on itse ilmiö olennainen, leimaava ja verkkokeskusteluja värittävä piirre. Luokittelen tämän tutkielman aineistossa esiintyvän vihapuheen pelkästään arkiseen kielenkäyttöön liittyväksi, hyvien tapojen vastaiseksi kielenkäytöksi, erotuksena oikeudellisiin rangaistuksiin johtavasta juridisesta vihapuheesta (ks. Pöyhtäri 2013, 15). Vihapuhe on mielenkiintoinen ilmiö etenkin siksi, että puhuminen ja kirjoittaminen ovat olennaisesti maailmaa konstruoivia ilmaisumuotoja. Analyysimetodina hyödyntämäni diskurssianalyysi perustuu siihen, että kielen käyttö rakentaa, uusintaa ja muokkaa sosiaalista

todellisuuttamme. Puhuminen (siis aineistoni tapauksessa kirjoittaminen) antaa merkityksiä kohteelle, eli konstruoi siihen liittyviä symbolisia väittämiä, pyrkien rakentamaan niistä faktoja ja vakuuttamaan todeksi sen, mitä kohteesta selonteossa sanotaan. (Ks. Jokinen ym. 2002, 129.) Vihapuhe siis rakentaa kohdettaan yleisesti ihmisten mielissä negatiivisesti, on usein kohdettaan käytännössä loukkaavaa ja sillä voi todennäköisesti olla aineellisiakin seurauksia.

Tutkimusaineistossani liikutaan myös maahanmuuttajiin kohdistuvien negatiivisten huhujen parissa, joita tulkitessa on hyvä muistaa, kuinka rasistinen vihapuhe toimii. Rasististen ilmausten käyttäminen (miksi ei siis rasististen huhujen levittäminenkin?) luo ja ylläpitää rasistista sosiaalista järjestystä, joka tukee vähemmistöjen eriarvoista kohtelua. Nimenomaan leimaava nimittely on vihapuheelle ominaista. Aineistoni kannalta kiintoisaa on se, että nimenomaan vihreisiin kohdistuvaa vihapuhetta on tutkittu aikaisemminkin. Vihreät (puolue) otti vuonna 2012 käydyn eutanasiakeskustelun tuoksinassa periaatekannassaan myönteisen linjan eutanasiakysymykseen (Pöyhtäri 2013, 84). Siitä virinneessä keskustelussa eutanasian vastustajat leimasivat eutanasiaa puoltavat. Eutanasiaa puoltavat vihreät rinnastettiin poliittisiin ääriryhmiin puolin ja toisin, nimittelemällä heitä välillä ”vihervassareiksi” ja välillä sen sijaan ”punanatseiksi” tai jopa ”punatautisiksi kiihkofasisteiksi”. (Pöyhtäri 2013, 88.)

Tämän tutkielman aineistossa esiintyy edellä mainitun kaltaista nimittelyä, joista itselleni täysin uutena ja yllättävänäkin mainittakoon ”viherjihadistit”. Vihreät arvot, kuten ympäristön, eläinten tai maahanmuuttajien puolustaminen näytetään usein vihapuheessa yhdistettävän ristiriitaisestikin kommunismiin, äärivasemmistoon, äärioikeistoon, uskonnolliseen äärifundamentalismiin (islamismiin) tai fasismiin. Ääri-ilmiöksi leimaaminen retorisenä keinona sekä virheellisenä argumenttina näyttäisi siis olevan hyvinkin yleinen ja kohdistuvan jopa keskenään täysin vastakkaisiin ideologioihin, toimintatapoihin ja arvomaailmoihin.

Vihapuhe ei ole kuitenkaan vain yksisuuntaista, vaan myös erilaisten vähemmistöjen, kuten maahanmuuttajien, muslimien ja poliittisen vasemmiston joukossa, on yksilöitä ja ryhmiä, jotka tuottavat rajuakin eri ryhmiin kohdistettua vihapuhetta (ks. Pöyhtäri 2013, 33). Myös niissä tapauksissa tulee analyysin valottaa luotujen viholliskuvien konstruktiiivista luonnetta. Vihapuheessa konstruoidaan viholliskuvia monella tasolla: vihollinen, kuten esimerkiksi vastaväittelijä verkossa, luokitellaan kuuluvaksi johonkin ryhmään ja oletetaan tämän jakavan

kaikki mahdolliset negatiiviset asenteet, joita tuota ryhmään yleensä liitetään (ks. Delgado 1995, 163). Tämä toimii monella tasolla ja moneen suuntaan: yksilöstä johdetaan piirteitä koko ryhmään ja ryhmään yhdistämällä konstruoidaan negatiivista kuvaa yksilöstä. Vihapuhe on siis käsitteenä hyvinkin keskeinen osa etenkin aineistoni maahanmuuttajarepresentaatioita sisältävää tapaustutkimusta. Ilmiön tunnistaminen on tässä yhteydessä tärkeää siksi, että se alleviivaa puheen ja tekstin konstruktivistista luonnetta sekä aiheuttaa todellisia seurauksia kohteilleen. Analyysini kulkuun sen sijaan vihapuheen esiintyminen ei suoraan vaikuta, sillä vihapuhe on vain tietty voimakkuuden aste koskien aineistoni enemmän tai vähemmän negatiivisia representaatioita. Huomioin sen kuitenkin analyysissäni, jos se on tarpeellista analyysin kannalta.

4 Analyysi

Jotta voisimme ymmärtää mistä tutkimissani verkkokeskusteluaineistoissa puhutaan, aloitan tarkastelemalla huhuissa esiintyviä perimmäisiä väitteitä, niiden sisältöä ja argumentaatiota. Etsin niitä ydinajatuksia, joilla joko tuetaan tai haastetaan erilaisia diskursseja, pyrkien matkalla tarkkailemaan variaatiota huhun rekonstruktioissa ja lopuksi pyrin pelkistämään variaatiot huhuista. Aloitan maahanmuuttajia ja kyseisen ihmisryhmän tukia koskevista väitteistä ja käsiteltyäni maahanmuuttajiin liittyviä huhupuheita riittävästi, noudatan samaa toimintatapaa kierrätys huhun osalta omassa luvussaan. Molempien lukujen analyysissä tarkastelen samalla väitteiden variaatioita eli erilaisia ilmaisumuotoja, joilla niiden ydinajatus tuodaan esiin ja lukujen päätteeksi eristän kyseisen tapaustutkimuksen ydinajatuksen niiden käyttökontekstista.

Analyysiosion toisessa pääluvussa 4.2 tarkastelen huhujen tunnistamista ja vastaanottoa, pitäen tässäkin osiossa vielä tapaustutkimukset erillään toisistaan, omina lukuinaan. Analyysin viimeisessä osassa ja viimeisissä luvuissa 4.3 käsittelen huhujen konstruktioita. Viimeisessä analyysin alaluvussa olen yhdistänyt tapaustutkimukset ja tarkastelen näissä keskusteluissa molemmille tapaustutkimuksille osin yhteisiä, huhupuheiden varassa rakennettuja stereotyyppisiä kuvauksia ja konstruktioita ja tämän lisäksi vertaan niitä laajempaan verkkokeskusteluaineistoon näiden kahden tapaustutkimuksen ulkopuolelta.

4.1 Huhun sisältö ja argumentaatio

4.1.1 Maahanmuuttajahuhu: Variaatio ja pelkistys

Pia Kauman käynnistämän uutis- ja huhumyllyn seurauksena erilaisilla verkkoalustoilla sekä itse uutisten alla kävi kiivas keskustelu. Tästä keskustelusta kumpuaa tämän tutkielman aineisto. Lea Virtanen (1999, 157) kiinnittää huomiota siihen, kuinka kaikki ulkomaalaiset tulijat leimataan helposti paremman elintason perässä maanisesti ryntäileviksi onnenonkijoiksi, vaikka esimerkiksi suomalaisten aiempien sodanjälkeisten vuosikymmenten paremman elämän toivossa tapahtunut massamuutto Ruotsiin (ks. Korkiasaari 2003, 2) ei ole herättänyt samanlaista kritiikkiä.

Tämän tutkielman aineistosta löytyy monenlaisia variaatioita nykytarinoista huhuihin tuttuine motiiveineen sekä teemoineen. Nämä kuulopuheet ilmaisevat monesti kärjistyneitä ennakkoluuloja erilaisista kulttuuritaustoista tulevien toimintaa ja toimintatapojen perusteita kohtaan:

- - - Onko nyt niin, että muslimeilla on joku syy, minkä takia eivät voi tyytyä esim. käytettyyn - onko kyseessä esim. vääräuskoisten karsastus tai joku muu vastaava peruste, jota sitten suvaitaan? - - -
Jotenkin vaikuttaa olevan niin, että etenkin muslimimaista tulevat eivät huoli mitään halpaa tai käytettyä? Heitä ei useinkaan näe myöskään huonoiten palkatuissa ns. paskaduuneissa. - - -
(Onko kyse kulttuureista, K1 29.8.2014.)

Joidenkin nettikommenttien perusteella esim. islaminuskoiset eivät voi lainkaan ostaa lastenvaunuja käytettyinä, koska niitä ovat käyttäneet heidän mielestään ei-puhtaat kristinuskoiset. (Joidenkin nettikommenttien perusteella, K2 2.9.2014.)

On selvää, että kokoomuspoliitikko Pia Kauman julkiset kommentit määrittivät ja rajasivat aivan tietyn huhun aineistoni keskusteluihin, mutta huhu maahanmuuttajien suurista tuista ja siitä seurannut keskustelu ei ole syntynyt tyhjästä, vaan asettuu maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin liittyvään laajempaan kotimaiseen keskusteluperinteeseen.

Maahanmuuttajien lastenvaunuja koskeva huhu ei ole Pia Kauman aloittama, vaan Kauma liittyy huhupuheiden jatkumoon. Tämän tutkielman aineistosta löytyy näyte Kauma-kohua useita vuosia edeltäneistä huhun liikkeistä:

— Sitten vielä puhutaan että nämä somalit ovat ystävällismielisiä, minusta ei kuitenkaan siltä tunnu, ainakaan siellä kaupassa käydessäni. Lisäksi ihmettelen heidän kalliita lastenvaunuja, jotka näyttävät aina olevan viimeistä mallia. (Asun pienessä kaupungissa, K15 2.4.2011.)

Tämän tapaustutkimuksen huhuun kommentin sitoo maininta kalliista lastenvaunuista, jotka ovat aina ”viimeistä mallia”. Osaltaan huhulle on yleistä myös nimenomaan somalien korostaminen. Somaleita koskevaa aineistoa, kuten myös Lea Virtasen jo viime vuosituhaanalla aiheesta kokoamia nykytarinoitakin, käsitellään enemmän analyysiosion luvussa 4.3.1. Lastenvaunut eivät siis ole satunnainen, muiden kanssa tasavertainen yksityiskohta, vaan olennainen ja kiteytynyt osa tässä käsiteltävää huhua ja tapaustutkimusta. Yksityiskohta kytkee satunnaiset kommentit huhuun.

Huhut ja nykytarinat voivat joissakin tapauksissa muistuttaa myös salaliittoteorioita, kun yhä useampia tietoisia toimijoita jopa instituutioiden tasolla asetetaan tarinoiden keskiössä esiintyvän kyseenalaisen toiminnan taustalle:

- - - Osalla on, kuten haastattelusta kävi ilmi, ”asianajajina” pakolaisasian valtuutettu tai vähemmistövaltuutettu, joiden kautta he kyllä osaavat vaatia itselleen kaiken uutena.

Toimeentulotuen määrien ja saajien tulisi olla ehdottomasti julkista, koska palkatkin ovat. Tällä voitaisiin välttää tilanne, että virkailija ryhtyy käyttämään väärin asemaansa hyödyn hankkimisessa itselleen tai lähipiirilleen. Tällä hetkellä hän ei tule jäämään kiinni siitä, että vaikkapa johdattelee maahanmuuttajataustaista ihmistä siten, että: ”Haittaako, jos poikanne laitetaan kristityn tytön käytettyihin vaunuihin ja ostatte sellaiset parilla sataalla, eikä teille hankitakaan uusia vaunuja?”

Kun tällaiseen annetaan mahdollisuus vastata tähän ”ei”, niin papereihin voidaan kirjoittaa se uskonnollisen ja sukupuolisen positiivisen diskriminoinnin klausuuli, jolla avataan harkinnanvaraisen toimeentulotuen kukkaro. ”Henkilö ei voi uskonnollisista syistä hyväksyä käytettyjä vaunuja, koska niissä on saatettu pitää eri uskontokuntaan kuuluvaa lasta.”

Sen jälkeen virkailija voi hyvin sanoa, että: ”Kun ostatte vaunut Lastenvaunukauppa X:stä, joka nyt aivan sattumalta on siskoni kauppa, saatte siihen 1500 euron ostositoumuksen. Muutoin maksamme saman 200 euroa käytettyihin vaunuihin, kuten kaikille muillekin.” tai ”Annamme teille 1500 euroa vaunujen ostoon, kunhan tuotte siitä 500 euroa käteisenä huomenna minulle. Maan tapa nääs tai muuten rahaa ei tipu.”

Tätä ei tällä hetkellä valvo kukaan, menetelläänkö näin. Järjestelmä kaikkine salailupykäläneen mahdollistaa tämän. - - - (Osalla on, K2 2.9.2014.)

Tietoisten ja tarkoitushakuisten toimijoiden, kuten tässä tapauksessa etenkin ”harkinnanvaraisen toimeentulotuen kukkaron avaamiseksi” vehkeilevän ”virkailijan” lisääminen jonkin ilmiön taakse, joka ei välttämättä toteutuakseenkaan sellaista vaadi, sopii Aaronovitchin määritelmään salaliittoteorioista. Aaronovitchin (2009, 5) mukaan salaliittoteoria on tietoisien toimijain lisäämistä johonkin, joka on todennäköisemmin tiedostamaton vahinko tai useiden eri tahojen epätiedostetun toiminnan tulos. William Ockhamin mukaan nimetty, filosofisena periaatteena tunnettu teoria Ockhamin partaveitsestä,

jonka mukaan ”asioita ei tulisi monimutkaistaa tarpeettomasti” (ks. Thorburn 1918, 345) saa salaliittomaiset teoriat vaikuttamaan epäuskottavilta, koska myös tässä aineistossa ne vaatisivat tietoista ja järjestelmällistä, joskus ristiriitaistakin juonittelua useilta erilaisilta, eri asemilla olevilta tahoilta. Salaliittomaisuutta lisää muun muassa maininta ”järjestelmästä kaikkine salailupykäläineen”. Tulonsiirtoihin liittyvä yksityisyydensuoja nähdään veroa maksavia kansalaisia harhauttamaan kehitettynä järjestelmänä, sen sijaan, että se koettaisiin kaikkien turvaksi tilanteessa, jossa yksilö joutuu turvautumaan toimeentulotukeen. Tässä tapauksessa salaliittoa vakuuttelevan ja perustelevan huhun sisältöön luodaan narratiivi, jossa juonikkaan virkailijan sisko sattuu omistamaan lastenvaunukaupan, jolloin verovaroja saadaan ohjattua maahanmuuttajien tukien kautta virkailijan siskolle. Värikkyudessaan, yksityiskohtaisuudessaan ja toimijoiden välisen henkilökohtaisuuden korostamisessaan (virkailijan sisko) tämä narratiivi muistuttaa jo huhua osuvammin nykytarinaa.

Huhun aihepiirinä maahanmuuttajien nirsaus, vaativuus sekä varakkuus eivät siis ole muutenkaan harvinaisia, mutta Kauma nosti vanhat aiheet takaisin julkiseen keskusteluun ja avasi kanavan näiden huhujen leviämislle. Huhun implisiittiset perusväitteet ovat siis Kauman esiin tuomana seuraavat:

- 1) Maahanmuuttajaperheet hankkivat sosiaalityöllä uusia lastenvaunuja.
- 2) Suomalaisperheet kierrättävät vanhoja vaunuja.

Uutisen alla hiljalleen käynnistytävissä keskustelussa väitteet maahanmuuttajien paremmista harkinnanvaraisista sosiaalityöistä monipuolistuvat ja keräävät myös vastakkaisia väitteitä. Huhu näyttääkin tarvitsevan vastakohdan. Etuoikeutetuille maahanmuuttajille huhussa mainitaan yleensä köyhä suomalainen, joka ei saa vastaavaa kohtelua sosiaalityötoimen taholta:

Joo, mutta katsopas mitä merkkiä ne täytyy olla, Emmaljungatpa tietysti.

Yksikään mamu ei huoli tavista rattaista eikä kirpputori tai kierrätyskeskuksesta, niinkuin on sanottu suomalaiselle työttömälle Äidille: mene kirpputorilta vaunut ostamaan, meiltä ei tipu vauvan vaunuihin rahaa.

Merkkivaateissahan näiden ukot ja jälkikasvukin kulkee, uudet kännykät taskuissaan. (Kaapu päällä kaiken saa, K1 29.8.2014.)

Kyseessä oleva huhu asettaa maahanmuuttajat jatkuvasti parempaan asemaan kuin suomalaiset työttömät. Tässä analyysin vaiheessa keskityn vielä erottelemaan huhun perusväitteitä. Huhupuheita tuettavia diskursseja, joiden piirissä eri ryhmiä luodaan stereotyyppisiä kuvauksia, käsitellään analyysin myöhemmässä luvussa. Tässäkään

esimerkissä Kauman nimeämät huhun perusyksiköt eivät muutu, vaikka yksityiskohtia tulee lisää. Jo nimimerkki ”Kaapu päällä kaiken saa” rakentaa kärjekästä ja konfliktihakuista kuvaa asioiden tilasta. Nyt maahanmuuttajien sosiaalituella hankkimiin varusteisiin lisätään uusien merkkirattaiden lisäksi ”merkkivaatteet” sekä ”uudet kännykät” ja kommentin toisena ydinväitteenä on narratiivi, jonka mukaan suomalainen työtön äiti, joka on kunnioitusta korostaen kirjoitettu isolla alkukirjaimella, ei saa sosiaalitoimelta samanlaista tukea kuin maahanmuuttaja. Suomalainen äiti saa tylyn vastauksen: ”...mene kirpputorilta vaunut ostamaan, meiltä ei tipu vauvan vaunuihin rahaa.” Narratiivisena tehokeinona käytetään suoraa esitystä, referointia, eli ”aiemmin esitetyn tai kuvitellun puheen” representoimista oman tekstin osana (ks. esim. Haapanen 2016, 2018).

Perusväitteet ovat siis edelleen mukana, mutta yksityiskohdat ovat lisääntyneet. Samoja elementtejä ja yksityiskohtia esiintyy keskustelun edetessä:

Ja tosiaan isommilla lapsilla kännykät ym mobiililaitteet. Aiheuttaa kateutta köyhien suomalaisten keskuudessa. (Monen lapsen isoäiti, K1 4.9.2014.)

Jälleen kännykät ja nyt myös mobiililaitteet sekä suomalaisten köyhien kateus näistä laitteista on tuotu esiin. Huhun perusväitteet ovat edelleen sidoksissa kahteen eristämääni väiteyksikköön. Yksityiskohtien lisääntyessä huhun tietyt puolet korostuvat, tässä tapauksessa näyttää siltä, että yksityiskohdat lisäävät maahanmuuttajien sosiaalituen varassa keräämää vaurautta ja erilaisin yksityiskohdin taas päinvastoin suomalaisen työttömän ja köyhän elämä kurjistuu. Joitakin uusiakin yksityiskohtia tuodaan esiin koskien maahanmuuttajien vaurautta ja toisaalta nimeten spesifi ryhmä maahanmuuttajaryhmän sisällä:

miksi maahanmuuttajille espoon sosiaalitoimi hankkii uudet autot ? ajavat uusilla autoilla jotka omistaa espoon kaupunki, (Jonesrotta, K1 29.8.2014.)

... vaikuttaa siltä, että etenkin tietyistä muslimimaista tulevien saamat tuet ovat ihan huippuluokkaa. (Asiat olisi tutkittava perinpohjin, K1 29.8.2014.)

Voimme näiden aineistosta eristettyjen esimerkkien valossa vielä tiivistää huhun ydinajatusta niin, että vaihtelevat yksityiskohdat menettävät huhun kannalta merkityksensä ja ydinajatus nousee esiin.

Jäljelle jää kaikesta ylimääräisestä variaatiosta paljas huhu: *Maahanmuuttajat saavat paljon suurempaa sosiaalitukea kuin suomalaiset.* Juuri tässä tapaustutkimuksessa on kuitenkin

hyvin olennaisena motiivina maahanmuuttajien laadukkaammat lastenvaunut, joten liitän yksityiskohdan olennaisena osana mukaan muodostaen näin huhun ydinteeman:

Maahanmuuttajilla on kalliimmat lastenvaunut, koska he saavat paljon suurempaa sosiaalitukea kuin suomalaiset.

4.1.2 Kierrätyshuhu: Variaatio ja pelkistys

Haen ja eristän tässä analyysiluvussa aineistoni kotitalousjätteiden kierrätystä koskevan väitteen perusajatuksen kaikista sen käyttötavoista. Huhun laajamittaisempi leviäminen verkkokeskusteluissa voidaan paikantaa esimerkiksi tämän kommentin osalta todella päässeensä vauhtiin erään tietyn aineistoni keskusteluissa mainitun dokumentaarisen ja monesti tavanomaista kriittisemmän ajankohtaisohjelman televisioesityksestä:

MOT käsitteli tänä maanantaina jätteiden hoitoa.

Olen itse kiltisti lajitellut roskani bio-säkkeihin ja muihin. Ja luullut tekeväni jotain ympäristöystävällistä. MOT avasi silmäni ja käsitin olleeni vain mukana jonkun vihreän ympäristöministerin määrässä unessa. (loudiou, K3 22.3.2005.)

Ensimmäinen viesti avaa koko keskustelun ja huhun ydinväite sisältyy jo ketjun otsikkoon viestin ollessa tämän otsikon väitteen kommentointia. Ketjun ensimmäinen viesti ja samalla koko keskustelu on siis otsikoitu: *MOT: Jätteiden lajittelu on turhaa*. Itse huhuun kuuluu kuitenkin vielä joitakin tärkeitä yksityiskohtia, joten otan esiin esimerkkejä, joista saamme lopulta johdettua huhun ydinajatuksen esiin. Ennen sitä osoitan kuitenkin huhun elävyyden vielä lähempänä nykyaikaa. Kokoomuspoliitikko Terhi Koulumies nosti väitteen jälleen julkiseen keskusteluun Uuden Suomen verkkosivuilla Puheenvuoro-blogissaan (19.6.2013) esittämällä jo otsikoinnissa väitteen ydinajatuksen: *Vettä ei tarvitsekaan säästää, eikä jätteitä vähentää*. Kannanotto sai lisää julkisuutta, kun se nostettiin esille Uuden Suomen verkkouutisena (20.6.2013), Koulumiehen blogin otsikointia sisällöllisesti tarkemmalla otsikolla: *Nyt se sanotaan suoraan: Biojätteiden lajittelu onkin turhaa*. Kiintoisaa huhun kannalta on Koulumiehen tulkinta, jonka mukaan jätteitä ei tarvitse ollenkaan vähentää, vaikka kyse on paremminkin tavasta, jolla jätteitä ja etenkin biojätteitä tulisi käsitellä. Huhun ydinajatus ei useimmiten puutu siihen, tulisiko jätteitä ylipäättään vähentää, vaan siihen, onko kotitalousjätteiden lajittelu turha työvaihe prosessissa. Koulumies oletettavasti poliitikkona

ilmaisee omia tavoitteitaan ja tästä johtuen liikuttelee huhun painopistettä omiin tarpeisiinsa sopivasti.

Uuden Suomen verkkouutisen yhteydessä alkaneessa verkkokeskustelussa alkuperäinen huhun aihe ma esitettiin yksityiskohtaisempaa vain yhdessä kommentissa:

hervannassa 90-luvun lopulla asukkaita suorastaan vaadittiin lajittelemaan jätteensä. kuitenkin roska-auto hakiessaan jätteitä, kippasi kaikki roskat ja jätteet samaan autoon lajittelematta. (Hervannassa 90-luvun lopulla, K4 20.6.2013.)

Kommentin esittäjä ei ainakaan suoraan ilmoita nähneensä roska-auton kipanneen kaikkia jätteitä samaan autoon lajittelematta. Lukijalle ei siis ole selvää, onko kommentoija itse nähnyt kyseisen tapahtuman, vai onko vain kuullut näin puhuttavan. Tämän kommentin olennaisin funktio on näin ollen pohjimmiltaan kertoa kontrolloinnista ja pakottamisesta. Tämä on olennainen motiivi vakuutella narratiivia lajitteluun pakottamisesta ja asettua vahvistamaan huhua, jonka mukaan jätekuljettaja kippaa kaikki kotona lajitellut jätteet samaan paikkaan.

Oliverin ja Woodin (2014) selitys salaliittoteorioiden vetovoimalle voi myös osaltaan tarjota yhden selityksen epätodennäköiselle selitysmallille ja negatiivisten huhujen viehättävyydelle. Salaliittoteorioita käsittelevässä artikkelissaan he osoittavat melodramaattisten narratiivien olevan ominaisia sekä uskonnolliselle, että populistiselle retoriikalle. Tämä taas johtuu siitä, että nämä mallit, jotka asettavat mieluusti kertomukseen kaksi ristiriitaista, vastakkaista toimijaa, nousevat tavanomaisista ihmisen kognition prosesseista. Näin ollen salaliittotarinat ovat houkuttelevia juuri siksi, että vastakkainasettelua sisältävät rakenteet sopivat yhteen sen kanssa, kuinka jotkut käsittelevät poliittista informaatiota. Ne tarjoavat mukaansatempaavia selitysmalleja muutoin moniselitteisiin ja hämmentäviin tapahtumiin. (Oliver & Wood 2014, 954.)

Kansalaiset on opetettu lajittelemaan ja ovat *Tunnollisia*, kuten seuraavan aineistoesimerkkini kirjoittajan valitsema nimimerkkikin kertoo:

JO ON KUMMA ,MEIDÄT KULUTTAJAT ON OPASTETTU LAJITTELEMAAN
JÄTTEET JA VARMAAN NOIN 95% LAJITTELEE JÄTTET MUTTA JÄTE
KULJETUKSET SEKOITTA JÄTTEET EDELLEEN (TUNNOLLINEN, K5 4.4.2010.)

Tunnollinen kertoo ”jätekuljetusten” sekoittavan jätteet jatkuvasti. Nimimerkki saattaa viitata siihen, että kirjoittaja kokee itse olevansa tunnollinen kansalainen, joka tekee niin kuin on

opetettu. Näin syntyy vastakkainasettelu, joka asettaa kirjoittajan huijatun asemaan. On saavutettu viehättävä konflikti, joka lisää narratiivin houkuttelevuutta. Aineistossa erilaisten jätteiden syntypaikkalajittelun jälkeisen sekoittamisen kerrottiin tapahtuvan vasta kaatopaikoilla tai sekoittumisen vaihetta ei ole selvästi kerrottu:

Ainakin biojätteen osalta Suomessa kierrätys on täysin turhaa, koska biojäte menee lopulta samaan kasaan muun jätteen kanssa. (kierrätys, K6 2.9.2007.)

Sinne ne kipataan samaan kasaan. (Sinne ne kipataan, K6 28.9.2007.)

Suomalaiset on saatu vihoviimein lajittelemaan jätteensä ja kierrättämään turhat ja rikkimenneet tavaransa.

Kaatopaikoilla nämä lajitellut jätteet kerätään taas samaan kasaan, koska ei ole tiloja kaiken lajitellun jätteen varastointiin, koska se ei kelpaa enään teollisuudelle raaka-aineiksi. Lasi, paperi- ja muovijäte ovat kaikkein ongelmallisimpia. Biojätteen mädättäminen aiheuttaa ympäristölleen aikamoisia haju-haittoja. (skrahilpari, K7 29.1.2008.)

Pöh. En lajittele itsekään biojätteitä. Syy? Kuulemani mukaan ainakin pk-seudulla ne biojätteen viedään ihan samoin kaatopaikalle kuin sekajätekin ehkä vain hieman toiselle reunalle kaatopaikkaa. Biojätettä ei siis polteta energiaksi (no kyllähän se energia on ikuista eli biojäte maatu mullaksi) tai käytetä hyvän multaa-aineen tekoon myytäväksi. ... (ziggemies, K8 1.5.2011.)

Havainnot kaikki jätteet samaan autoon kippaavasta roskakuskista, tai kaikkien eroteltujen jätteiden sekoittumisesta jossakin vaiheessa prosessia syntypaikkalajittelun jälkeen, näyttäisivät olleen ainakin vielä aiemmin biojätteiden kierrätystä koskevalle huhulle ominainen yksityiskohta. Roskakuski on myös nimetty välillä tiedonlähteeksi, jolta kotona lajiteltujen jätteiden myöhemmästä sotkeutumisesta on kuultu:

Seurannut pidemmän aikaa jäteautojen toimintaa taloyhtiössämme, kaikki roskat ja biojätteet sullotaan jäteautossa samaan kuoppaan. Eli jätteiden lajittelua voi jokainen harrastaa, mutta samaan läjään ne paalataan:) (Olen, K8 22.6.2011.)

jaa a mitä minä olen seurannut kunroska auto tulee se kippaa kaikki pöntöt samaan kyytiin tuskin roska autossa on erikseen lajitelijaa.. kaatopaikalle ne kaikki menee ?? :) (yhtä tyhjän kanssa.., K8 22.6.2011.)

Höh, mulle sanoi eräs roskakuski, että turhaa niitä on lajitella, kaikki menee samaan "kierrätykseen" ... (ulpulpoooo, K8 21.6.2011.)

... Ne biojätteet lyödään samaan kippoon sekajätteiden kanssa. Vain osa biojätteistä päättyy biojäteeksi, suurta osaa ei voida ottaa vastaan. ... (biotie, K8 21.6.2011.)

Huhu asettuu kierrätysdiskurssia vastaan, haastaen yksilön velvoituksen lajitella jätteensä kotona. Diskurssien esittämiä selitysmalleja todellisuudesta haastetaan tai tuetaan perinteen, eli tässä tapauksessa huhupuheiden suomen auktoriteetin tuella.

Aineistoni valossa pelkästään jätteiden sekoittumiseen perustuva huhu on elinvoimainen määrältään, mutta aineistossani ei kautta linjan tyydytä huhun suomaan perinneauktoriteettiin ja huhun yleisyyteen, vaan huhua vahvistetaan. Välillä uskottavuutta korostetaan omilla havainnoilla sekä henkilökohtaisuudella, kuten edellä lainaamissani aineisto-otteissa, joissa vedotaan niin roskakuskin auktoriteetillaan väitetysti tarjoamaan tiedonantoon ja ohjeistukseen, kuin kommentoijien omiin havaintoihin roska-auton toiminnasta taloyhtiön pihassa.

Testatakseni huhua kyselin näkemyksiä tästä väitteestä tuttavapiirissäni, koska en nähnyt verkossa yhtään versiota, jossa puhuttaisiin juurikaan muusta kuin kotitalousjätteistä. Jotkut kertoivat huhun pitävän paikkansa esimerkiksi heidän työpaikoillaan. Ainakin muutama vastaaja totesi, että heidän työpaikallaan lajittelu ei toimi, koska siellä ei ole eroteltu astioita eri jätteille. Tulkitsen tämän huonoksi kysymyksenasetteluksi minun puoleltani tai sitten kyse on vastaajan väärinymmärryksestä, sillä aineistoni perusteella huhu ei koske sitä, epäonnistuuko lajittelu syntypaikassa, vaan nimenomaan sitä, sotketaanko jätteet matkalla hyötykäyttöön. Pieni ja epävirallinen kysely auttoi minua kuitenkin huhun olennaisen ytimen eristämisessä verkkokeskusteluissa ilmaistuista variaatioista:

Syntypaikassa lajitellut jätteet sekoitetaan jossakin vaiheessa prosessia takaisin yhteen.

Tässä vaiheessa huhu on selkeä, mutta sen huhumaisuus on epämääräisempää, koska välillä tilannekohtaisesti ja paikallisesti (esimerkiksi kaatopaikan tilanteesta johtuen) huhun esittämä väite voi pitää osittain paikkansa tosiasioiden valossakin. Tämä oli kuitenkin odotettavissa ja linjassa huhun genremääritelmän kanssa: huhu ei välttämättä ole paikkansapitämätön, sitä on vain vaikeampi osoittaa todeksi tai vääräksi ja sen käyttöpaikka löytyy nimenomaan sellaisen diskurssin piiristä, missä ei ole ja minne ei jostakin syystä haluta tarjota luotettavaa informaatiota asiasta.

Pelkistämäni huhu kaipaa vielä tarkentavan lisäyksen. Huhun levittämislle tärkeimmän motiivin täytyy olla mukana huhun narratiivissa. Itse huhun olennainen ydin seuraakin väitteen yhteiskunnallisesta implikaatiosta sekä valtasuhteista: lajittelija on huijattu lajittelemaan. Huhuun kytkeytyy ajatus tietoisista toimijoista, jotka huijaavat tavallisen ihmisen lajittelemaan jätteensä,

vaikka se vaikuttaa jopa huhun itsensä mukaan järjettömältä ja kierrätysdiskurssin vastaiselta, ympäristölle haitalliselta toiminnalta, jossa etenkin biojätettä kasataan väärään paikkaan. Ajattelu kytkeytyy löyhästi poliittisiin salaliittoteorioihin ja niiden logiikkaan. Tämä osuu jälleen hyvin Aaronovitchin (2009, 5) huhun numero yksi kohdalla esittelemääni määritelmään salaliittoteorioista sekä siitä, kuinka salaliittoteorioille on ominaista, että lisätään yhä useampia tietoisia toimijoita jonkin negatiivisen ilmiön taustalle. Näin ollen tarkensin kyseessä olevan huhun ydinsanomaa, jotta saisin sen erotettua paremmin enemmän tai vähemmän perustelluista näkemyksistä. Tämän tutkielman huhu Nro. 2 on nimenomaan salaliittoteorian kaltaisia piirteitä omaava huhu, kun se esitetään seuraavassa muodossa, syntypaikkalajittelun turhuutta eksplisiittisesti korostaen:

Jätteiden syntypaikkalajittelu on turhaa, koska jätteet sekoitetaan myöhemmässä vaiheessa prosessia takaisin yhteen.

4.2 Huhun tunnistaminen ja vastaanotto

4.2.1 Maahanmuuttajahuhu: Tunnistaminen ja vastaanotto

Aineistossani esiintyvät huhut ovat selviytyneet pitkään. Jokin niissä on siis riittävän puhuttelevaa. Yksi syy puhuttelevuuteen on tietynlainen huijatuksi tulemisen tunne, johon kahden tarkasteleman huhun ydinajatuksat viittaavat. Siinä missä huhu maahanmuuttajien poikkeavan suurista sosiaalityksistä asettaa tavallisen suomalaisen sosiaalityksen saajan eriarvoiseen asemaan, saa syntypaikassa lajiteltujen jätteiden sekoittaminen myöhemmässä vaiheessa prosessia lajittelevan (tavallisen suomalaisen) vaikuttamaan täysin turhaa työtä tekemään narratulta hölmöltä. Kaikki eivät kuitenkaan niele vaikuttavaakaan huhua pureksimatta. Huhumaisuus kuin myös nykytarinat genreinä keskeisine piirteineen tunnistetaan välillä keskusteluissa ainakin osittain. Tarkastelen tässä luvussa merkkejä huhun tunnistamisesta, siitä kuinka verkkokeskustelussa huhu nimetään huhuksi ja kuinka huhupuheelle ominaisia piirteitä nostetaan esille.

Kuten tässä vaiheessa tiedämme, huhun tunnistaminen huhuksi ei välttämättä pysäytä huhun leviämistä. Tähän vaikuttavat esimerkiksi huhuilijan omat intressit. Huhun selviytymiseen ja leviämiseen vaikuttavat myös monet muut huhua määrittelevässä luvussa 3.2.2 mainitut asiat,

joista mainittakoon huhun puhuttelevuus, selkeän virallisen informaation puute tai toisaalta informaation vaikeasti hallittava määrä, jolloin juuri yksilön omat intressit ohjaavat huhun merkittävyyttä muuten hallitsemattomassa informaatiotulvassa.

Tutkielmani aineistossa huhuksi leimaaminen saattaa usein pyrkiä sen sisältämän väitteen kumoamiseen, mutta huhua on mahdollista käyttää myös muilla tavoin, esimerkiksi yksinkertaisesti osoittamaan, että jostakin ilmiöstä puhutaan laajalti. Tällöin ilmiön todenmukaisuus jätetään ikään kuin kuulijan päätettäväksi. Näin aktivoidaan huhun yksi olennainen genrefunktio: huhun asiasisältöön ei välttämättä oteta kantaa, vaan sen turvin nostetaan välillä esiin tulenarkoja aiheita (Ellis & Fine 2010, 146.)

Nimimerkki *Jausa* nimeää väitteet maahanmuuttajien korkeammista sosiaalityistä kirjaimellisesti huhuksi:

Pelkäänkin, että kyseinen lastenrattaiden ympärillä vellova huhu on persujen aiheuttamaa vaaliväitettä. (Jausa, K9 2.9.2014.)

Samalla *Jausa* tuo esiin puheen konstrukttiivisen, eli toiminnallisen ja todellisuutta konkreettisesti luovan luonteen. Hän nostaa esiin ”persujen” eli perussuomalaisen maahanmuuttoa kritisoivan agendan. Huhu on siis *Jausan* mukaan seurausta aktiivisesta toiminnasta; perussuomalaisen vaaliväitteen, jonka kautta pyritään saavuttamaan poliittista vaikutusvaltaa maahanmuuttokriittisessä diskurssissa. Kuitenkin huhun ilmaistaan ”vellovan”, mikä samalla viittaa huhun hallitsemattomaan luonteeseen. Onko huhu kuitenkin se varsinainen luomus, jota perussuomalaiset pyrkivät puoluepolitiikallaan luomaan? Konstruktivisuus nimenomaan perussuomalaisen agendaan liitettyä ei viittaakaan suoraan huhuun, vaan siihen kuinka perussuomalaisen maahanmuuttajiin kohdistamat ilmaukset tekevät ennakkoluuloista retoriikan kautta sosiaalista todellisuuttamme. Huhu on pohjimmiltaan vain retoriikan väline, työkalu. *Jausa* jatkaa:

Ongelman ydin on kuitenkin se, että viranomaiset eivät avaa perusteitaan sosiaalityelle vaan piiloutuvat vaitiolovelvollisuuden taakse, joka taas kylvää lisää huhuja. (Jausa, K9 2.9.2014.)

Kirjoittaja tunnistaa pelkän huhun lisäksi myös huhun selviytymistä tukevan rakenteen maahanmuuttajien sosiaalityä koskevan keskustelun taustalla: koska virallista tietoa ei ole saatavilla, huhu korvaa sen. Virallisen tiedon puute koskee tässä tapauksessa kuitenkin vain yksilöllisiä tukipäätöksiä, sillä kaikille yhteiset tuen myöntämisen periaatteet ovat kaikkien saatavilla. Huhu on sinnikäs, sillä *Jausa* osittain tukee kommentillaan erästä seikkaa, jonka

kyseessä olevan huhun väitteet tarvitsisivat taustalleen ollakseen totuudenmukaisia: toimeentulotukipäästösten täytyy teoriassa voida olla myös epäoikeudenmukaisia, jos kaikille yhteisistä tuen myöntämiseen liittyvistä perusteista voidaan ylipäättään poiketa. *Jausa* myöntää tämän mahdollisuuden väittäessään, että ”viranomaiset eivät avaa perusteitaan sosiaalituella, vaan piiloutuvat vaitiolovelvollisuuden taakse”. Jälleen kerran vaitiolovelvollisuus nähdään salaliiton välineenä, jonka takana suuri joukko salamyhkäisiä viranomaisia piilottelee ja ajaa omia tarkoituksiaan.

Kaikki aineistossa esiintyvät kommentit eivät ota kantaa varsinaiseen huhuun. Myös puoluepoliittisia tavoitteita tuodaan suoraan esiin, jolloin huhun tunnistaminen jää ikään kuin toissijaiseksi:

Varsin selkärangatonta ruveta välittömästi pyytelemään anteeksi. Hyvä tässä on se, että asia on tuotu esille ja äänet saadaan PS laariin. Uutisessa täyttyy mielestäni myös vihapuheen kriteerit nimittämällä hommaforumia vihamieliseksi maahanmuuttajia kohtaan. Väite ei pidä paikkaansa. (Hyviä päiviä, K9 2.9.2014.)

Mielenkiintoista on se, että kokoomuskansanedustajan liikkeelle panema huhu nähdään lopulta keinona saada ääniä ”PS laariin” eli Perussuomalaiset-puolueelle. Melko neutraali ilmaus ”asia on tuotu esille” ei otakaan kantaa siihen, onko huhun väite faktaa vai fiktiota, mutta implisiittisesti sen levittämiseksi annetaan tuki. Myös vihapuhe ilmiönä mainitaan, mutta on kohdennettu erikoisesti. Vihapuhe kohdistuu keskustelijan näkemyksissä tiettyyn internetin keskustelualustaan, Hommaforum-verkkosivustoon², joka on tunnettu maahanmuuttokriittisistä kommentista. Voiko vihapuhe kohdistua keskustelualustaan ja onko vihapuhetta kertoa sellaisen alustan sisältävän yleisesti maahanmuuttajia kohtaan vihamielistä sisältöä?

Myös nimimerkki Käpyläläinen tunnistaa huhun:

Kai ongelma lähinnä on, että erilaisia väitteitä maahanmuuttajien saamista poskettomista eduista kierrätetään niin paljon, että hömelömmät kansanedustajatkin alkavat lähteä mukaan leikkiin. Mitään tosipohjaa väitteille vain ei yleensä löydy. (Käpyläläinen, K9 2.9.2014.)

Huhun ”kierrätys” ja määrällinen paljous mainitaan huhun toimintamekanismeina. Määrällinen sekä sisällöllinen yksinkertaistaminen ja liioittelu kuuluvat huhun genreen. Huhujen toimintaperiaatteet tunnetaan hyvin, sillä niitä tuodaan keskustelussa esiin sekä

---

² <https://www.hommaforum.org/>

implisiittisesti että eksplisiittisesti. Huhun toimintaa tulkitaan tarkemmin tarkasteltuna myös poikkeavasti ja hivenen ristiriitaisesti, kuten seuraavassa esimerkissä:

Kaumahan nimenomaan otti asian esille jotta tällaiset vääristetyt huhut tulisivat oikaistuksi! Kantaväestössä riittää valittajia joka lähtöön ja huhut tunnetusti paranevat levitessään. Siksi on hyvä että niiltä aina välillä pyritään katkaisemaan siivet. (Teidentukko, K9 4.9.2014.)

Teidentukko tunnistaa Kauman puheet maahanmuuttajien suuremmista sosiaalietuksista huhuksi. Kommentissa todetaan, että ”huhut tunnetusti paranevat levitessään”. Kuten tässä tutkielmassa on aiempaan tutkimukseen viitaten todettu, huhujen levitessä niissä tapahtuu usein tiettyjen yksityiskohtien korostumista, yksinkertaistumista ja kiteytymistä. Mutta on hyvä huomioida tässä kohtaa esimerkiksi huhun suhde sukulaisgenreihinsä nykytarinoihin sekä juoruihin: jos huhu kiteytyy, siinä tietyt yksityiskohdat korostuvat ja siihen tulee pysyviä tarinallisia aineksia (kenties jopa shokeeraavia) ja motiivit vakiintuvat riittävästi, huhu voi muuttua nykytarinaksi.

Jos taas huhun sisältämiä väittämiä liitetään henkilöön, tiettyyn yksilöön, kuten vaikkapa jotakin huhun osaltaan konstruoi ryhmää edustavaan julkisuuden henkilöön, huhu voi olla tehnyt metamorfoosin syntyen uudelleen juoruna. Kun palaamme tässä tutkielmassa aiemmin esiin tuotuihin juorun määritelmiin, on tässä vaiheessa mukaan tullut myös sosiaalisen kontrollin pyrkimys: juorulla ylläpidetään yhteisön normeja, joita juorun kohteen uskotaan rikkoneen. Eräs huhudynamiikan kannalta mielenkiintoinen kommentissa esiintyvä ajatus koskee sitä, kuinka Kauma olisi keskustelijan mukaan pyrkinyt ”katkaisemaan siivet” maahanmuuttajien sosiaalitukeen liittyviltä huhuilta. Kauma ei ole pahoittelustaan huolimatta missään vaiheessa kieltänyt huhun totuuspohjaa, vaan paremminkin tarjonnut tuulta sen siipien alle nostamalla kuulopuheisiin pohjaavat väitteet toistuvasti julkiseen keskusteluun.

Yksi huhujen elinkaaren päättymiseen mahdollisesti vaikuttava tekijä otetaan keskustelussa huomioon. *Put* esittää keinon, jolla huhusta pääsee eroon:

...huhupuheet ja juorut on jätettävä omaan arvoonsa. (Put, K9 2.9.2014.)

Huhun nimeäminen sekä päivänvaloon nostaminen riittää kommentoijalle strategiaksi, sillä huhujen ja juorujen luonteen tunteva voi vain jättää ne huomiotta. Tässä huhu rinnastetaan juoruun, jolla on huhua henkilökohtaisempi vivahde. Kuten juorua käsittelevässä luvussa 3.2.3 havaittiin, juorussa puhutaan toisen henkilökohtaisista asioista ja näin ollen itse asiassa tehdään jotakin sosiaalisesti tahditonta.

Vaikka juorun normeja ylläpitävä funktio nimenomaan pyrkii oikeuttamaan toisen henkilökohtaisten asioiden levittämisen, suhtaudutaan juoruun ja juoruiluun toimintana monesti kuitenkin hieman halveksien. Ahkeria juoruilijoita ei pidetä yleisesti luotettavina, eikä tätä epäluuloisuutta täysin korjaa sen tiedostaminen, että juorun kohde voi olla toiminut jollakin tavalla väärin ja tullut näin ansainneeksi henkilökohtaisemmat huhupuheet. Näin ollen tässä nimimerkki *Put* rinnastaa tiedostaen tai tiedostamattaan huhun juoruun käsitellen näitä yhtä lailla asioina, jotka ”on jätettävä omaan arvoonsa”.

Verkkokeskustelun kontekstissa kehoitus on erityisen mielenkiintoinen, sillä samaa ohjetta kuin tässä käytetään huhujen ja juorujen mitätöimiseksi, on ehdottanut Kelly Bergstrom (2011) sosiaalisessa mediassa häiriköivien ja hämmennystä tietoisesti aiheuttavien ”nettitrollien” sivuuttamiseksi. Kyseinen ehdotus on sittemmin levinnyt sosiaaliseen mediaan ja suomenkielisissä keskusteluissa tapaa usein kehoituksen olla ”ruokkimatta trollia”. Tällä tarkoitetaan, että internet-häiriköt elävät huomiosta, sillä se on vahva motiivi nettihäiriköinnille (ks. Kokko 2017, 16) ja näin ollen huomiotta jättäminen on sama asia, kuin jättää antamatta trollille sitä, mitä se haluaa ja mistä syystä se jatkaa toimintaansa. Huhtiseen (2015) viitaten Kokko (2017, 17) kuitenkin toteaa, että silloin kun trolli levittää vihapuhetta, niin se on syytä pysäyttää vihapuheen vaikutusten välttämiseksi, esimerkiksi poistamalla trollin kokonaan ryhmästä tai estämällä sen toimintaa muilla tavoin.

Trollien häiriköinnillä on siis asiasisällöstään tai sen puutteesta huolimatta konkreettista vaikutusta yhteiseen todellisuuteemme. Jälleen internetin huhuille otollinen rakenne trolleineen sekä huhujen toimintamekanismi kohtaavat. Aivan kuten huhun eläväisyys perustuu siihen, kuinka paljon sitä levitetään eli kuinka siihen reagoidaan, myös internet-trollien kohdalla samantyyppiset säännöt pitävät paikkansa: kumpakaan ei voi tavallaan voittaa väittelemällä, koska kummankaan olemassaolon perustelu ei pohjaudu faktalle, vaan sille, miten ja missä kvantitatiivisissa määrin niihin reagoidaan.

Kuitenkin asia on vielä monimutkaisempi, sillä huhun sisältäessä tai trollin levittäessä esimerkiksi vihapuhetta, voi niiden pysäyttämistä tärkeämpää olla kuitenkin pysäyttää haitallinen vihapuhe ensin, esimerkiksi osoittamalla sen hutera tai olematon asiasisältö. Kenties trollaamiseen tai huhupuheisiin vastaaminen faktoilla ei toimi strategiana (ks. Haara ym. 2017, 110), mutta joskus trollaajan tai huhujen mukana kohtaa ilmiöitä, joihin on syytä puuttua. Yhtä kaikki niin trollit kuin huhut ja juorutkin ovat konkreettista toimintaa, jolla on konkreettisia seurauksia; toisin sanottuna, valittu diskurssi, siinä missä huomiotta jätettykin, rajaa pois muita mahdollisia tapoja tarkastella asiaa.

Huhu voidaan tunnistaa paikoin huhuksi, mutta se ei vielä johda siihen, että se hylättäisiin loppuun käsiteltynä. Palataan vielä huhujen tunnistamiseen. Voimme jo tähän mennessä esiin nostamiini esimerkkien valossa todeta, että huhu ei onnistu kovin hyvin naamioitumaan, vaan huhu tunnistetaan yleisesti ja huhun piirteet ovat tuttuja. Myös muita huhuille ominaisia piirteitä tuodaan päivänvaloon:

...hän kyselee "kentältä" saamansa palautteen perusteella vastauksia ja luo epäilyn, että maahanmuuttajat saavat avustusta lastenvaunuja varten enemmän kuin kantaväestöön kuuluvat. Vaikka missään ei tiedetä näin tapahtuneen (Peksujeff, K9 2.9.2014.)

Genrejä käsittelevässä luvussa osoitin aiemman tutkimuksen valossa genrejen aktiivisen käytön toimijoiden omien motiivien ajamisen sekä tiettyjen diskurssien luomisen ja ylläpitämisen taustalla. Genren suoman auktoriteetin avulla siis ylläpidetään tiettyjä yhteiskunnallisia diskursseja ja vaikutetaan niiden vastaanottoon ja samalla rajataan pois muita tapoja tarkastella samaa asiaa tai ilmiötä. *Peksujeff* nostaa esiin ajatuksen Kauman aktiivisesta toiminnasta kuulopuheiden julkituomisessa. Kauma kyselee aktiivisesti ”kentältä” saamansa palautteen perusteella”. *Peksujeffin* mukaan hän tietoisesti ”luo epäilyn” ja sitä kautta vastakkainasettelun maahanmuuttajaväestön sekä kantaväestön välille. Ainakin yksi lyhyesti ilmaistu, suora havainto sekä huhun tunnistaminen nousi aineistosta:

Kauma höpää ihan hölöpölyä epämääräisten kuulopuheiden perusteella. (Handerande, K9 2.9.2014.)

Kauman julkisuuteen nostamaa väitettä tarkasteltiin kriittisesti monissa tarkastelemisiani keskusteluissa ja puheet maahanmuuttajien paremmista sosiaalityistä leimattiin muun muassa huhupuheeksi, kuulopuheeksi sekä juoruksi. Tässä kaksi näytettä eri verkkokeskusteluista löytämistäni esimerkeistä:

Kumpaa uskot mieluummin huhupuheita vai virkamiehen esittämiä faktoja? (Kumpaa uskot, K2 2.9.2014.)

Onko tämä todella suuri yhteiskunnallinen ongelma, joka perustuu kuulopuheeseen?... ..Tämän tasoiset juorut tietysti puhuttavat, mutta vain hiekkalaatikon reunalla. (nst, K10 5.9.2014.)

Tässä huhu rinnastetaan juoruihin. Huhun tunnistaminen ja sen nimeäminen juoruksi ja kuulopuheeksi keskustelussa ei näytä aineistoni valossa katkaisevan huhulta siipiä, sillä huhun väitteisiin näytetään suhtautuvan tosiasioina keskustelussa vielä tunnistamisen tapahduttuakin, vaikka huhun kyseenalaistavissa kommenteissa korostetaan faktojen ja huhujen ristiriitaa ja nostetaan huhupuheita vastaan faktoja kertovat ”virkamiehet”. Hans-Joachim Neubauer

(2004, 169) onkin huomionut tämän jo aiemmin: kun Yhdysvaltain taannoinen presidentti Bill Clinton toistuvasti kiisti julkisuudessa väitteet seksisuhteestaan Valkoisen talon harjoittaja Monica Lewinskyn kanssa, näytti tämä kiistämiseen tähtäävä ”negatiivinen retoriikka” vain kiihdyttävän huhumyllyä. Negatiivinen, huhun todistusarvon kieltävä retoriikka voi tarjota huhupuheille lisää huomiota ja näin ollen elinvoimaa.

4.2.2 Kierrätys huhu: Tunnistaminen ja vastaanotto

Väitetystä jätteiden lajittelun turhuudesta löytyi useita keskusteluja, joita lähdin analysoimaan käyttäen analyysin ensimmäiseen vaiheeseen lähilukua. Löysin aineistosta suoria viittauksia väitteen huhumaisuuteen ja lähdin tarkastelemaan sitä, miten genren määrittelyä käytetään retoristen päämäärien tavoittamiseen ja kuinka genreä ja siihen liittyviä piirteitä argumentoidaan. Nimimerkki *ei oo vaikeeta!* hylkää väitteet biojätteiden sekoittumisesta sekajätteeseen ja nimeää motiivin huhujen levittämiseen:

Lajittelematta jättäminen perusteenaan huhut biojätteen kippaamisesta sekajätteeseen on laiskuutta. (ei oo vaikeeta! K8 21.6.2011.)

Keskustelussa aiemmin esitetty väite ”biojätteen kippaamisesta sekajätteeseen” nimetään huhuksi ja motiivi taustalla leimataan laiskuudeksi. Huhun toimintamekanismi on tunnistettu. Huhu ei ole ainoa genre, johon väite liitetään keskustelussa. Monesti huhut ja nykytarinat sekoitetaankin keskenään ja niillä voi olla samoja funktioita. Nykytarinat ovat usein shokeeraavampia ja kirkkaammin koomisia. Usein ne sisältävät shokeeraavia tapahtumia ja niiden funktio voi olla huvittamisen ohella säilytellä tai varoitella niiden yleisöä sekä osoittaa maailman tai jonkin ilmiön vaarallisuus (ks. esim. Ellis 1989, 219). Nykytarinoille on myös ominaista vahvempi kiteytyneisyys; nykytarinat sisältävät kiinteitä, laajalle levinneitä motiiveja, siinä missä huhut rakennetaan tässäkin aineistossa uudelleen huhun raaka-aineista, luovuutta käyttäen ja omaan mielipiteeseen yhdistäen.

Neiti N nimeää biojätteiden sekoittumista koskevan väitteen urbaanilegendaksi (eli kaupunkitarinaksi ja nykytarinaksi):

Urbaanilegenda johon vieläkin joku uskoo. Faktat??? Todisteet, että näin tapahtuu. Joskus vuonna kivi ja käpy näin kävi pääkaupunkiseudulla kun biojätteenkäsittelylaitos oli remontissa. Vaan ei oo enää. (Neiti N, K8 21.6.2011.)

Huhujen leviämiseen vaikuttavien tekijöiden, eli faktatiedon puuttumisen tunnistaminen tuodaan kommentissa implisiittisesti esiin faktoja kysyessä ja huhun syntyyn vaikuttanutta taustaa valottaessa. Kommentissa ei oteta kantaa mainittuun huhuun genremielessä muuten, kuin implisiittisesti, asettamalla faktat riittäväksi, ellei jopa ylivoimaiseksi vasta-aseeksi. Tällä kommentoija pyrkii tuomaan keskustelun pois huhupuheiden alueelta ja vaatii muitakin siirtymään samaan diskurssiin, jossa faktat ovat todellisuutta ja huhupuheet jotakin muuta. Maailmassa ollaan edistyneempiä ja urbaanilegendaan uskova merkitään jollakin tapaa jälkeen jääneeksi ilmaisulla ”urbaanilegenda johon vieläkin joku uskoo”. *Neiti N* ehdottaa huhun alkuperäksi jo ohimennyttä tilannetta, jolloin hänen mukaansa pääkaupunkiseudulla on ollut biojätteenkäsittelylaitos remontissa. Huhu jätteiden kuljetuksen tai sijoittamisen aikana tapahtuvasta, kotitalouksissa lajiteltujen jätteiden sekoittamisesta on ollut niin yleinen, että väite on otettu huomioon Oulun jätehuollon verkkosivuilla ”Usein kysyttyä”-osiossa:

Miksi lajittelisin jätteitani, kun ne kuitenkin päätyvät kaatopaikalla samaan penkkaan?

Kaupungilla liikkuu sitkeä kaupunkilegenda, jonka mukaan lajitellut hyötyjätteet sekoitetaan muiden jätteiden joukkoon. Huhusta on kaksi versiota. Yleisemmän mukaan jätteet sekoitetaan jo kiinteistöillä jätetyhjennyksen yhteydessä, ja toisen version mukaan jätteet sekoitetaan kaatopaikalla.

Mutta ei savua ilman tulta. Oulussa toimii jätehuoltoyrittäjiä, joiden kalustolla pystyy tyhjentämään biojäteastian ja sekajäteastian samalla kertaa, mutta kumpikin jäte menee omaan osastonsa. Joskus biojäteastia on jouduttu tyhjentämään sekajätekuormaan, koska astia on ollut biojätteiden keräyspäivänä jäässä tai jäte on kuljettajan arvion mukaan ollut niin huonosti lajiteltua, ettei sitä kannata yrittää kompostoida. Kaikista epäilyttävistä tyhjennyksistä kannattaa ilmoittaa omalle jätteenkuljetusyritykselle. (Oulun jätehuolto -verkkosivut: *Usein kysyttyä*.)

Vastauksessa sekoitetaan eri genrejä käyttämällä samalle kuulopuheelle kahta eri määritelmää: ensin puhutaan ”kaupunkilegendasta”, sitten vasta huhusta. Todennäköisesti tämä on tahatonta. Perinnelajien tarkka määrittelemine ei aineistoni perusteella näytä olevan huhuista puhuttaessa keskustelijoille ensisijaisen tärkeää. Olennaista määrittelyn yhteydessä on se, että ymmärretään huhun sisältämän väitteen olevan yksinkertaistettu ja kyseenalainen. Huhusta kerrotaan tavatun yleisesti kaksi erilaista versiota, joita erottaa vaihe, jossa jätteiden uskotaan sekoittuvan. Huhun syntymiselle esitetään muutamia esimerkkejä, joiden oletetaan selittävän huhun syntyperää ja joiden toivotaan todennäköisesti ehkäisevän lajittelumotivaatiota vähentävän, ”sitkeän” kuulopuheen leviämistä. Samalla huhun käsittelyyn otetaan mukaan retorisen vakuuttavuuden lisäämiseksi toinen perinnelaji, kun käytetään sananlaskua: ”ei savua ilman tulta”.

Oulun jätehuollon puolesta vastaava viittaa tällä siihen huhun ominaisuuteen, että huhussa on yleensä aina totuutta takana, mutta tässä tapauksessa kyseessä näyttäisi olevan yksittäinen ongelmatilanne, joka on kyllä olemassa, mutta ei kuitenkaan pysyvä, muuttumaton asiointi. Sananlasku toimii myös liennytyksenä huhun asiasisällön uudelleentulkinnassa. Sananlaskun käyttö tarjoaa huhuun uskoville mahdollisuuden säilyttää kasvonsa: heidän eivät ole aivan täysin väärässä, mutta johtavat vain liian kokonaisvaltaisen tulkinnan asioiden tilasta.

Erilaiset perinnelajit ovatkin olennainen väline kaikessa vaikuttamaan pyrkivässä keskustelussa ja erilaisia sanontoja käytetään argumenttien tukena yhtenä. Samalla kun Oulun jätehuollon sivuilla pyritään kumoamaan haitallinen huhu, pyritään vaikuttamaan lukijaan ottamalla käyttöön kaikille tuttu sananlasku, sillä tämän keinon tiedetään herättävän tunteen yhteisestä kielestä puhujan sekä kuulijoiden välillä (ks. Lauhakangas 2011, 29). Sananlaskun tuomisella puhetilanteisiin pyritäänkin monesti laukaisemaan tai käsittelemään sosiaalisia jännitteitä (Lauhakangas 2011, 33), joita tässä tilanteessa kenties edustavat oletetut ja palautteiden muodossa ilmenneet tavallisten ihmisten huijatuksi tulemisen tunteet lajittelijoina. Oulun jätehuollon vastaukseen viitataan suoraan toisessa keskustelussa, mutta se ei vakuuta kaikkia:

Sukulaisia on ollut töissä vuosia YTV:llä joten tiedän kyllä mitä siellä tehdään työksi ja mihin jätteet viedään aivan hyvin. Tuo asia on kerrottu biojätekeskeille, joten kyllä kuskit tietävät että kaikkia jätteitä ei todellakaan viedä kierrätettäväksi. Nämä kuskit eivät sitten kyllä itsekään kierrätä biojätettä, koska tietävät minne se menee.

Voitte olla uskomatta tai uskoa, sehän on sama minulle, mutta tuo on se totuus minkä minä olen heiltä kuullut (ja jonka he ovat kuulleet johdolta). (Mariana, K11 16.10.2006.)

Vastavakuutteluiksi vyörytetään erilaisia puhujalle läheisiä (sukulaiset) asiantuntijalähteitä ja auktoriteetteja. Kertojan sukulaisia on ollut vuosia töissä YTV:llä. Biojätekuskit tietävät, että kaikkia jätteitä ei kierrätetä, eivätkä kuskit itsekään kierrätä biojätettä. *Marianan* mukaan sukulaiset ovat työkokemuksensa kautta keskustelunaiheena olevan alan asiantuntijoita, jotka ovat saaneet tietonsa vielä heitä ylemmältä auktoriteetilta, johdolta. Kertoja käyttää hyvin yleistä fraasia eli sanontaa, kehottaessaan muita ”olemaan uskomatta tai uskomaan”. Hänen ilmaisemansa totuus on niin tosi, että muiden uskomukset asian suhteen ovat puhujalle suorastaan yhdentekeviä. Kiteytyneempänä vakuutteluun tähtäävä ilmaus esiintyy yleensä arkipuheessa varmasti kaikille tutummassa muodossa ”uskokaa tai älkää”. *Marianalle* huomautetaan sellaisesta mahdollisuudesta, että jätehuollossa on eroja eri alueiden kesken ja

kenties jätehuolto toimii paremmin jossakin ja huonommin toisaalla. Tähän hän vastaa:

No, siis Oulussa nyt voidaan tehdä niin kuin Oulussa. Mutta ei voida yleistää kuitenkaan etteikö sellaista tehdä ollenkaan säännöllisesti, että biojätettä viedään kaatopaikalle. Meillä ei ole biojätettä eroteltu pitkään aikaan. (Mariana, K11 16.10.2006.)

Marianan väite koskee asioiden yleistämistä. Väite, jonka mukaan ihmiset lajittelevat biojätettä turhaan kotonaan, asettuu yleistä tietoa sekä yleisiä toimintamalleja sekä -kehotuksia vastaan. Näin ollen *Marianan* hieman kiertäen ilmaisema väite lajiteltujen jätteiden sekoittumisesta asettaa todistustaakan niille, jotka eivät usko lajiteltujen jätteiden sekoittumisen yleisyyteen. Tapahtuu virhe argumentin muodostamisessa. *Mariana* tulkitsee todistamisen taakkaa väärin olettaessaan, että todistamisen taakka olisi heillä, jotka uskovat kotona lajitellun jätteen pysyvän lajiteltuna. Erilaista todistusaineistoa on keskustelussa esitettykin esimerkiksi edellä mainitun, Oulun jätehuollon verkkosivuilta (Oulun jätehuolto - verkkosivut: *Usein kysyttyä*) poimitun vastauksen muodossa, mutta tämä ei riitä *Marianalle*. Näin ollen hän sotkee negatiivisen (lajiteltujen jätteiden sekoittuminen ei pidä paikkaansa) todistusaineiston puutteen positiivisen (lajiteltujen jätteiden on nähty ja kerrottu menevän sekaisin) narratiivisen todistusaineiston olemassaoloon. (Ks. Ylikoski 2011, 166.) Tässä on kysymys siitä, kenellä on todistamisen taakka, sillä tämä ei ole mitenkään väistämättä selvää. Voimme myös kysyä, onko lopulta sittenkin jätehuollon vastuulla osoittaa pitävästi kotitalouksille, että jätteiden lajittelu todella on ympäristöystävällistä ja kannattaa? (Ks. Ylikoski 2011, 167.)

Argumentaatioanalyysin perimmäinen funktio ei tämän tutkielman kontekstissa ole lopulta selvittää kuka on väittelyteknisesti oikeassa, vaan paremminkin avata huhujen konkreettisia seurauksia ja huhujen dynamiikkaa sekä suhdetta todellisuuden rakentamiseen tarinoiden pohjalta. Sillä, kuinka hyvin ympäristöviestintä vakuuttaa kotitaloudet lajittelun hyödyllisyydestä, on yhtä kaikki konkreettisia seurauksia yksilöiden toiminnalle. Kun riittävää informaatiota ei ole saatavilla, riittää tarpeeksi vetävä huhu aiheuttamaan epäilyksiä monissa tavallisissa kuluttajissa sekä horjuttamaan lajittelumotivaatiota monissa kotitalouksissa.

Aineistossani lähdetään myös rohkeasti haastamaan ja kyseenalaistamaan huhu jätehuollon toimimattomuudesta ja lajittelun oletetusti huonosta kannattavuudesta, ilman että suoraan nimetään väitettä huhuksi:

Ziggemiehellä on vanhaa tietoa pk-seudun tilanteesta. Ongelmia on kyllä ollut ja liian vähän kapasiteettia, mutta kompostointilaitos toimii ihan hyvin nykyisin ja pukkaa kompostia, josta tehdään multatuotteita. Tietojen päivitys voisi olla paikallaan, jottei tarvitse ainakaan tollaisia tekosyitä lajitteluhaluttomuudelle kehitellä. (Lotte Ri, K8 4.5.2011.)

Huhun levittämisen todelliseksi motiiviksi nähdään haluttomuus lajitella, vaikka tässä huhua ei suoraan nimetäkään, vaan näkemystä kuvaillaan välineellisesti ”tekosyiksi”. Kirjoittaja näkee tiedon jätehuollon toimimattomuudesta vanhentuneena, hetkelliseen asioiden tilaan perustuvana tekosyynä lajitteluvastaisuudelle. Informaation puute tai sekoittuminen ovat kuitenkin kaikissa määritelmissä nimenomaan huhujen kasvualustaa ja huhujen käytölle ominainen piirre tuodaan tässäkin esiin. Kirjoittaja selvästi tiedostaa, että vanhentuneen tiedon käyttö ja levittäminen aktiivisesti lajittelemattomuuden perusteena on tietoista toimintaa, jolla perustellaan lajitteluvastaisuutta ja viimeistään *Ziggemiehen* levittämänä vanhentunut tieto on jälleen tulkinnanvaraisuutensa takia pelkkä kuulopuhe, huhu.

4.3 Huhujen konstruktiot

4.3.1 Vaatimattomat suomalaiset ja ahneet maahanmuuttajat

Aineistoni kahden erillisen tapaustutkimuksen osalta käytyjen keskustelujen lähtökohtana toimivat huhut. Keskustelun edetessä huhuihin liitetään yksityiskohtia, joilla jo ensimmäisessä analyysivaiheessa tarkasteltuna tuntui olevan tiettyjä funktioita, mutta jotka poikkeavat sivuraiteille itse huhun ydinajatuksista. Maahanmuuttajien tukia koskevan huhun eristin analyysini aiemmassa osiossa 4.1.1 seuraavasti:

Maahanmuuttajilla on kalliimmat lastenvaunut, koska he saavat paljon suurempaa sosiaalitukea kuin suomalaiset.

Edellisissä analyysiosioissa käsittelemistäni aineistonäytteistä selvisi, että huhu lähti liikkeelle kytkettynä tarveperustaiseen sosiaalitukeen, eli tiettyihin tarvehankintoihin sidottuihin, hankintakohteen hinnan perusteella määräytyviin tulonsiirtoihin. Aineistossani on myös aiempaa kerrostumaa samoista aihepiireistä, ennen Kauman lastenvaunuja koskevaa avausta. Nostan tästä vanhemmasta aineistosta esiin mahdollisimman kattavan (ja diskurssin sisäisiä vastakkainasetteluja esiin tuovan) yksittäisen näytteen siitä maahanmuuttodiskurssista, jonka rakenteeseen Kauman ulostulo asettui:

– – Maahanmuuttajien kohdalla on rajana taivas ja rahaa löytyy! Kaikki hommataan valmiiksi asunnoista lähtien, vaikka eivät tikkua ristiin ole panneet tämän maan hyvinvoinnin eteen. Suomalaisia nuoria paljon työttömänä, heihin voisi satsata enemmän voimavaroja, ohjata aloille, joissa työvoimapula uhkaa. En usko läheskään kaikkien maahanmuuttajien tulevan tänne töiden perään tai yrittämään. Vie kauan ennen kuin oppivat edes kieltä, että jonkinlaisessa hommassa tulisi toimeen, koulutuksesta puhumattakaan. Toisekseen, maassa maan tavalla, alkuperäisväestön tapoja ja perinteitä voisi kunnioittaa, eikä aina toisinpäin. Kyllä suomalaiset perinteet, joulu ym. ovat säilyttämisen arvoisia, noista vierasmaalaisten perinteistä (tyttölasten silpomiset, kunniamurhat, pakkoavioliitot) en olisi niinkään varma. Kaikki uskonnot kun sotketaan sekaisin (se on varmaan sitä "rikkautta"), niin kähmää tulee. Jokapäiväisistä uutisistakin sen jo tajuaa ja kristityt ovat aina "väärauskoisia" (Tätä mieltä/olematta rasisti, K15 2.4.2011.)

Kommentissa konkretisoituu maahanmuuttokriittisen diskurssin vastakkainasettelun rakenne. Maahanmuuttajien kohdalla on ”rajana taivas ja rahaa löytyy!”. Tässä konstruoidaan jotakin muuta kuin maahanmuuttajia. Luodaan kuva tahosta (yhteiskunta), jonka toimesta maahanmuuttajille tarjotaan ”asunnoista lähtien” loputtomat resurssit, samalla kun suomalaiset nuoret ovat työttömänä. Tämän kaltainen kahden toisiinsa suoraan liittymättömän ilmiön rinnastus on yleinen osa maahanmuuttokriittistä diskurssia, kuten Matikainen ym. (2009, 159) tuovat esiin käsitellessään keskusteluja, joissa rinnastetaan suomalaisia vähäosaisia nimenomaan turvapaikanhakijoihin. Kuuluuko käsitys ”hyvän” rajallisuudesta (ks. Saarikoski 2009, 1; Haavio 1955) suomalaisuusdiskurssiin olennaisena osana? Ainakin se nousee yhtenä esiin aihepiirissä sekä aineistossani.

Maahanmuuttajista luodaan kuva työtä ja yrittämistä vieroksuvina, mutta varmistetaan asia vielä toteamalla, etteivät maahanmuuttajat voi menestyä (vaikka haluaisivatkin) kielitaidon ja kunnollisen koulutuksen puutteessa. On mielenkiintoista, kuinka ambivalenttia kuvaa diskurssissa rakennetaan, oli kyse maahanmuuttajista (työttömille maahanmuuttajille tarjotaan kaikki) tai yhteiskunnasta (maahanmuuttajille tuet jakava taho). Nimimerkki *Tätä mieltä/olematta rasisti* puhuu tämän maan ”hyvinvoinnista” (jota maahanmuuttajat eivät ole olleet rakentamassa), mutta kuitenkin suomalaisia nuoria on hänen mukaansa paljon työttöminä. Kommentoija puhuu myös siitä, kuinka yltäkylläisessä asemassa maahanmuuttajat ovat, mutta samalla ilmaistaan tahattomasti kaikki maahanmuuttajien valtavat haasteet hyvän yhteiskunnallisen aseman saavuttamiseksi, kuten kielitaidottomuus sekä koulutuksen puute.

Lopuksi keskustelija ottaa esille hyvin latautuneen ilmiön: suomalaiset perinteet. Perinteen esiin nostaminen on suomalaisuusdiskurssin yhteydessä konkreettinen teko, sillä valjastetaan perinteen valtava voima näkemyksen taakse. Käsité ”me” rakennetaan kaiken historiallisen

perinteen varaan, kun uhkana ovat ”muut”. Kuitenkin perinne latistuu ensin lakoniseen esimerkkiin ”joulu ym.”. Keskustelija puhuu nimenomaan suomalaisesta joulusta, mutta joulu on tässä tuotu esiin todellisuudessa kristillisenä juhlanä, sillä vastakkain asetetaan ”vierasmaalaisten perinteet”, jotka eivät vastaa ollenkaan rakenteeltaan juhlaa, mutta joiden nähdään kuuluvan muiden perinteeseen, johonkin muuhun kuin suomalaiseen kristillisyyteen: ”tyttölasten silpomiset, kunniamurhat, pakkoavioliitot”. Korostuu maahanmuuttajarepresentaation vahva konstruktivisuus maahanmuuttokriittisessä diskurssissa: esimerkkinä ei käytetä joulua funktioltaan edes etäisesti vastaavaa juhlaa, vaan vastapareiksi kaivetaan yhtä vastaan useita esimerkkejä, joista kaikki ovat tunnetusti kulttuurissamme yleisesti hyvin negatiivisina ilmiöinä pidettyjä sekä tunteita kuohuttavia.

Maahanmuuttajien sosiaalityöiden suuruudesta kertovan huhun osalta maahanmuuttajien niiden varassa hankkimien erilaisten hyöty- ja mukavuustavaroiden kirjo kasvaa ja muuttuu yhä heterogeenisemmäksi aineistossani. Keskustelun lähtöasetelmissä vielä tyydytään huhun puitteissa pitäytymään maahanmuuttajakuvan konstruoinnissa sillä tasolla, että melko latteasti korostetaan maahanmuuttajien oletettuja vaatimuksia laadukkaista lastenvaunuista, samalla suomalaisten verrannollista vaatimattomuutta korostaen:

”Miksi maahanmuuttajaperheen pitää esimerkiksi hankkia uudet lastenvaunut sosiaalityöllä, jos suomalaisperhe kierrättää vanhoja vaunuja?”

Meilläkin (kantiksia Suomessa ollaan) oli ensimmäisellä lapsella suvun perintövaunut, toiselle ostettiin tarjouksesta, ja sisaristuin.

Olen samaa mieltä tämän kokoomuspolitiikan kanssa. (Sivustakatsoja, K9 2.9.2014.)

Tässä aineistonäytteessä vedotaan oman kokemuksen kautta hyvin tavanomaisesti suomalaisuuden ihanteisiin liitettyihin hyveisiin ja asetetaan tämän suomalaisuusdiskurssin puitteissa maahanmuuttajaperheet vastakkain ihanteen kanssa, asemoidaan heidät sen ulkopuolelle. Esimerkiksi mediakulttuurin tutkimuksessa on havaittu tämä yleisesti käytetyksi vakuuttelun keinoksi muun muassa mainonnan välineenä. Hellsteniin (1996, 200) viitaten Mari Aarni (2016, 48) toteaa 1990-luvun televisiomainoksia käsittelevässä pro gradu -tutkielmassaan, että suomalaiskansalliseen identiteettiin on imetty protestanttisen etiikan ihanteita, kuten ”ahkeruus, rehellisyys, sisukkuus ja vaatimattomuus”. Suomalaisuuden korostaminen ja siihen liitetyn vaatimattomuuden asettaminen vastakkain maahanmuuttajien väitetyn vaativuuden kanssa on monitasoista ja vahvaa mielikuvan rakentamista molemmista representaation kohteista. Maahanmuuttajista rakennettavan kuvan negatiivisuus korostuu

kuvailujen liittämisessä nimenomaan suomalaisuusdiskurssin ja suomalaisuuteen liitettävän perusihanteen yhteyteen.

Eda Kalmre (2009, 27) on havainnut oman, virolaisuutta tarkastelevan aineistonsa perusteella olevan selvää, että kansallisten sekä henkilökohtaisten identiteettien rakentaminen heijastuu uutisraportteihin, kirjallisuuteen, elokuvaan ja vastaaviin medioihin, mutta myös nykytarinoiden sekä huhujen kielenkäyttöön. Siinä missä hänen aineistossaan huhut ja nykytarinat ovat ilmaisseet virolaisten toiveita ja ihanteita eri aikoina kytkeytyen heidän kansallisen sekä henkilökohtaisen identiteettinsä rakennusprosessiin, myös tämän tutkielman aineistossa rakennetaan identiteettiä, ilmaisten erilaisia toiveita sekä ihanteita suomalaisuudesta, kuulopuheiden perusteella (ks. Kalmre 2009, 28).

Suomalaisuuden perusihanteet esiintyvät aineistossani useamminkin:

Työskentelin talossa, jossa oli "rukoushuone". Pihalla oli perjantaisin kymmeniä lasten vaunuja. Suomalaiset äidit kateellisina kertoivat, että heillä ei ole koskaan ollut varaa noin upeisiin vaunuihin. Niillä oli lisäksi tukittu ajoväylät. (Pertax, K9 2.9.2014.)

Kommentti luo vahvan vastakkainasettelun suomalaisen perusvaatimattomuuden ja röyhkeiden maahanmuuttajien välille, lisäyksellä ”niillä oli lisäksi tukittu ajoväylät”. Mutta kuvaus suomalaisista äideistä ”kateellisina” on ambivalentti, vaikka se selitetäänkin köyhyydellä. Kateus on suomalaisuuteen yleisesti liitetty, nykyään pääosin negatiivinen, mutta perinteisessä maatalouskulttuurissa kenties neutraali ja maailmankuvaan väistämättä sidottu ominaisuus. Esimerkiksi Helena Saarikoski (2009, 1) on kateuden ja yhteisöväkivallan perinnettä tutkiessaan todennut Martti Haavioon (1955) viitaten kateuden uskomuksiin vaikuttavan ”rajallisen hyvän periaatteen”, jonka mukaan onni on rajallista ja toisen onni on toiselta pois. ”Toisen onni on toisen epäonni” on runsaasti internetin hakukoneilla osumia tuottava sanonta ja onhan jopa kansallisorinoilija Eino Leinon kappaleessa ”Laulu onnesta” heti ensimmäisessä säkeessä todettu: ”Kell’onni on, se onnen kätkeköön.”. Vaikka suoraa yhteyttä aiemman myyttisen kansanuskon sekä nyky-yhteiskunnan kateuskäsitysten välille olisi mahdollisesti turhan rohkeaa vetää, voimme kuitenkin tehdä tulkinnan, jonka mukaan tietynlainen kateus ja onnen (kuten sosiaaliturvan) rajallisuuden korostaminen kuuluvat suomalaisuusdiskurssin representaatioihin vakiovarustuksena.

Puhtoinen ja vaatimaton kuva suomalaisuudesta haastetaan aineistossa:

--- Eiköhän suomalainen sosiaaliturva ole kaikkienensä täysin ylimitoitettu. Se on niin korkea, että me töissä käyvät todelliset veronmaksajat alamme siihen kyllästyä. Ja suurin osa siitä

tuesta menee kyllä ihan kotoperäisille alkuasukkaille, työrajoitteisille ja keskikaljakuppiloissa istuville elämäntapataiteilijoille. (Jausa, K9 2.9.2014.)

Olisiko niin että kantasuomalaisilla sosiaaetuksien nostajilla kuluu enemmän rahaa huonoihin elämäntapoihin ja elämän nautintoihin (esim. tupakka ja alkoholi), kun maahanmuuttaja laittaa samat rahat lastenrattaisiin ja uusiin vaatteisiin? --- (Nuuskamuikkunen, K9 2.9.2014.)

Kommentoijat pysyvät suomalaisuusdiskurssin piirissä, mutta nostavat esiin toisen, negatiivisen representaation suomalaisuudesta: runsaan alkoholinkäytön. ”Suomalaista juomatapaa” (ks. Peltonen 1996, 175) sekä siihen liittyviä mielikuvia on perinteisesti tutkittu lähinnä maskuliinisuuden kontekstissa ja se on myös monesti vanhentunutta, eikä ota huomioon esimerkiksi eroja sukupolvien välillä (Simonen 2012, 387). Myös luokkaidentiteetti vaikuttaa asiaan. Etenkin *Jausan* kommentti liittyy negatiiviset ominaisuudet työttömyyteen ja käyttää tästä ryhmästä ivallisia kuvailuja, kuten ”alkuasukkaille, työrajoitteisille ja keksikaljakuppilassa istuville elämäntapataiteilijoille”. Sen sijaan kommentoijan itsensä edustama ryhmä kuvataan positiivisessa valossa: ”me töissä käyvät todelliset veronmaksajat”.

Oli tämä sitten syy tai seuraus, voimme todeta, että suomalaisuuden representaatioissa kuitenkin on esiintynyt ja esiintyy melko yleisenä tietty negatiivinen kuva suomalaisuuteen ja nimenomaan työttömiin suomalaisiin liitetystä runsaasta, synkästä alkoholinkäytöstä. Tämä asetetaan *Nuuskamuikkusen* kommentissa vastakkain positiivisen maahanmuuttajarepresentaation kanssa, kommentoimatta ja kyseenalaistamatta kuitenkaan eksplisiittisesti huhun ydinajatusta, jonka mukaan maahanmuuttajilla on yleisesti kalliimmat ja laadukkaammat lastenvaunut (ja vaatteet) käytössään.

Maahanmuuttajista ryhdytään rakentamaan vahvempaa representaatiota yhdistämällä maahanmuuttajiin yhä maallisempia sekä vähemmän ylevinä pidettyjä ominaisuuksia. Tällä maahanmuuttajia asemoidaan toiseuteen ja rakennetaan omaa identiteettiä, rakennetaan suomalaisuutta, toiseuden kautta peilaten.

Samalla siirrytään etäämmälle itse ydinhuhusta. Huhu on tehnyt tehtävänsä, nyt konstruoidaan mielikuvaa huhussa mainituista maahanmuuttajista. Aineistosta nousee esiin sosiaalituen varassa elävien maahanmuuttajien vauraus, mutta toisaalta myös tuhlailevaa paheellisuutta korostetaan nostamalla erityisesti esiin erilaisia, väitetysti maahanmuuttajien runsaasti kuluttamia nautintoaineita, aivan tietystä huumausaineesta arkisempiin herkkuihin:

Luuletko mm. somaleiden ja Arabian niemimaalta kotoisin olevien maahanmuuttajien laajasti käyttämän khat-huumeen olevan ihan ilmaista?

Samaa kauppaa kanssani käyttävissä maahanmuuttajaperheissä näyttää kuluvan melkoisesti myös karkkeja, limsaa ja jäätelöä - noita tarpeettomia nautintoaineita.... (Oleatus, K9 2.9.2014.)

Tässä tapauksessa mainittu khat-huume sekä karkit, limsat ja jäätelöt, jotka kuvaillaan niiden runsaan käytön tuomiten ”tarpeettomiksi nautintoaineiksi”, toimivat todistusaineistona siitä, että huhussa mainitut suomalaisten tarvehankintaisia tukia suuremmat maahanmuuttajien vastaavat tuet menevät turhiin ja jopa vaarallisiin ylellisyystuotteisiin. Käytännössä on poistuttu huhun piiristä, sillä huhu lähti liikkeelle nimenomaan tarveharkintaisen toimeentulotuen käyttämisestä kalliisiin ja laadukkaisiin lastenvaunuihin. Kalliisiin ja laadukkaisiin lastenrattaisiin käytetyt sosiaalityöt eivät vielä luo järin kelvotonta kuvaa maahanmuuttajista ihmisinä ja hyvien lastenvaunujen voidaan nähdä jopa olevan merkki myös suomalaisten perinteisesti arvostamasta perhekeskeisyydestä sekä huolenpidosta. Huhupuheet maahanmuuttajaperheiden keskuudessa runsaasti kulutettavista huumeista ja sokerista, etenkin näin aseteltuna, ovat karkeasti negatiivista mielikuvaa luovia. Väite on myös toimeentulotuen määräytymisen kannalta ristiriidassa kalliiden lastenvaunuhankintojen kanssa, mikä oli alkuperäisen huhun yksityiskohta. Toisaalta huhun ydinajatuksiin kuului maahanmuuttajien suuremmat sosiaalityöt, jolloin voimme olettaa, että huhuun liittyy edelleen vahvasti uskomus siitä, että maahanmuuttajien sosiaalityöt voivat toimia aivan eri periaatteilla kuin kantasuomalaisen ja näin ollen niillä voi ostella kalliiden lastenvaunujen lisäksi vielä huumeita, karkkia ja jäätelöäkin.

Tässä vaiheessa on syytä nostaa esiin eräitä Leea Virtasen (1999, 156-157) kokoamia sitkeitä huhuja ja nykytarinoita nimenomaan somaleista. Virtasen kokoaman tarina-aineiston perusteella etenkin somaleihin liitettiin villejä tarinoita jo heidän saapuessaan Suomeen 1990-luvun alussa. Heidän kerrottiin muun muassa olleen entisiä KGB:n avustajia. Jo tuolloin somaleiden huhuttiin saavan uskomattomia etuuksia ja avustuksia suomalaiseen verrattuna ja myös Punaisen Ristin uskottiin vähättelevän somaleiden tekemiä rötöksiä, esimerkiksi maksamalla varastetun pyöränsä takaisin saadakseen toimivan suomalaisen ”hiljaiseksi” jutusta. (Virtanen 1999, 156-157.)

siitä se metakka vasta alkaisi kun tietoisuus näiden hyväosaisten toimeentulon määrästä meidän kantaväestöön kuuluvien maksamina alkaisi v*****n todella rankasti kaikessa vääryydessään (Kartsa Koowee, K2 2.9.2014)

Tämän aineistoesimerkin väitteessä kantasuomalaiset tuensaajat raivostuisivat niiden suuruudesta. Kantaväestöön samaistutaan toteamalla ”hyväosaisten” maahanmuuttajien toimeentuloa ”meidän kantaväestöön kuuluvien” maksamiksi. Toimeentuloa saavat maahanmuuttajat kuvaillaan kaikki tässä homogeenisenä ja hyväosaisena ryhmänä, joka ei maksa veroja ja on vain saavalla puolella, mitä korostetaan implisiittisesti nimeämällä toimeentulo ”kantaväestön” maksamaksi. Näin konstruktoidut representaatiot tuottavat jälleen vastakkainasettelun ahneen, hyödyttömän ja laiskan maahanmuuttajaväestön, sekä työteliään, ahkeran ja veroja maksavan suomalaisuuden välille, mutta luo samalla myös kuvan katkerasta ja kateellisesta, tietyn kansanryhmän menestyksestä raivostuvasta suomalaisuudesta.

On huhujen sekä nykytarinoiden tutkimuksen kontekstissa olennaista, että aineistossani esiintyvä huhu liittyy osaksi kansanperinteen jatkumoa nimeämällä juuri somalit kaikkien maahanmuuttajien joukosta. Myös muilla tavoin rajattuja maahanmuuttajaryhmiä nousee aineistosta esiin tässä kontekstissa:

Jotenkin vaikuttaa olevan niin, että etenkin muslimimaista tulevat eivät huoli mitään halpaa tai käytettyä? Heitä ei useinkaan näe myöskään huonoiten palkatuissa ns. paskaduuneissa. Onko nyt niin, että muslimeilla on joku syy, minkä takia eivät voi tyytyä esim. käytettyyn - onko kyseessä esim. vääräuskoisten karsastus tai joku muu vastaava peruste, jota sitten suvaitaan? Mielestäni muslimeille pitäisi kuitenkin olla ihan samat säännöt kuin kaikille muillekin, sillä Suomi ei ole mikään islamilainen teokratia, jossa noudatetaan Koraania ja sharia -lakia. (Onko kyse kulttuurista? K1 29.8.2014.)

Theo Meder (2009) on tutkinut Alankomaissa muslimitaustaisista nykytarinoiden kautta rakennettavaa kuvaa ja osoittanut, että nykytarinoilla muslimeista yhä enenevässä määrin rakennetaan länsimaissa kuvaa ”vaarallisina toisina” (Meder 2009, 271). Kansanperinnettä käytetään yhteiskunnallisten representaatioiden rakentamisessa erilaisista ihmisryhmistä.

Käsittelin genrejä ja puhetyylejä koskevassa osiossa 3.2.2 huhuja ja huhupuheita ja nostin esiin kaupunki- tai nykytarinaksikin nimetyn huhun espoolaisista betoniporsaista, avatakseni maahanmuuttajien lastenvaunuja koskevan aineistoni kytkeytymistä laajempaan tarina-aineistoon, jolla on samanlainen toimintamekanismi huhupuheena. Silloisen kaupunginjohtajan puheista levisi kaupunkitarina, jonka mukaan betoniporsaat loukkasivat muslimiyhteisöä, vaikka kukaan ei ollut kysynyt asiasta muslimiyhteisöltä (ks. Helsingin sanomat -verkkouutinen 10.3.2001). Länsiväylä palasi aiheeseen verkkoartikkelilla (Länsiväylä -verkkouutinen 26.9.2013) jopa kaksitoista vuotta myöhemmin, jolloin huhun

väitteen paikkansapitävyys kumottiin uudelleen, mutta se ei estänyt huhun elävöittämisyritystä verkkoartikkelin kommenttikentässä:

vielä nöyrytymään muslimien edessä ja poistamaan porsaas (S-market joutuu, K12 28.9.2013.)

Esimerkki kytkeytyi aineistoni konstruktioihin tutkiessani vaativiin ja ylpeisiin maahanmuuttajaryhmiin sekä nöyriin ja vaatimattomiin suomalaisiin liittyvien representaatioiden yleisyyttä kansanperinteen yhteydessä.

Kiintoisaa esimerkkien valossa on se, että esimerkiksi somaleihin ja muslimeihin kohdistetut huhupuheet ovat monesti esiintyneet kiteytyneempinä sekä yksityiskohtaisempina nykytarinoina, jotka on myös tunnistettu tähän genreen kuuluviksi joko tutkimuksen tai journalismin muodossa. Usein ne on nimetty ”kaupunkitarinoiksi”. Aineistoni valossa näyttääkin tässä vaiheessa siltä, että huhupuheet voivat limittyä ja tallentua nykytarinoihin, menetettyään välittömän ajankohtaisuutensa. Ne voivat nykytarinoista jälleen aktivoitua uudelleen ajankohtaishuhuna myöhemmin, uudessa yhteydessä.

Näin ollen huhut eli huhupuheet synnyttävät nykytarinoita, joilla on tarkempi määritelmä: ne ovat ennakkoluuloja heijastelevia ja ilmaisevat monesti nykyelämän marginaali-ilmiöitä sekä ulkomaalaisia ilmiöitä kohtaan tunnettua pelkoa ja aggressiota. Jotkin nykytarinat ovat sisällöltään varoitustarinan kaltaisia ja monet elokuva- sekä televisiosarjajuonet ovat käyttäneet ja levittäneet edelleen nykytarina-aiheita, mikä kertoo niiden (mitä hyvänsä huhupuheita) kiteytyneemmästä, tarinamaisesta ja draamalliselta rakenteeltaan elokuvaan käyttökelpoisesta luonteesta (ks. Perinteentutkimuksen terminologia: *Nykytarina*).

Nykytarinoita tarkasteltaessa huomaakin nopeasti, että niiden yleisiä aihepiirejä ovat muun muassa yliluonnolliset, shokeeraavat ja pelottavat ilmiöt (ks. esim. Urban Legends Online - verkkosivut). Huhut ovat ajankohtaisuutensa huipulla aktiivisia ja niille on ominaista nopea unohtuminen nopean leviämisen jälkeen (Perinteentutkimuksen terminologia: *Huhut*).

Kiteytynyt nyky- tai kaupunkitarina on itsessään kiinnostava ja ”valmis”, mutta jotta syntyisi uusia nykytarinoita, tarvitaan huhupuhetta; joukkiota ja supinaa, jonka avulla nykytarinat ehtivät muovautumaan ja kiteytymään.

4.3.2 Epärationalinen suvaitsevaisto ja vihervasemmisto

Sini Väisänen (2011, 87) on maahanmuuttokriitikoiden näkemyksiä tutkivassa pro gradu tutkielmassaan nostanut aineistostaan esiin käsitteen ”mokutus”, jota käytetään maahanmuuttokriittisissä piireissä kuvaamaan monikulttuurisuuden edistämistä.

Monikulttuurisuutta edistäviä henkilöitä kuvataan erilaisin, tässä kontekstissa melko yleisiksi vakiintunein termein, kuten ”kukkahattutädeiksi”, ”suvaitsevaistoksi” (Väisänen 2011, 88), mutta myös ”ammattiloukkaantujiksi”, joiden kerrotaan olevan suomalaisia, jotka loukkaantuvat mistä hyvänsä, mikä voisi loukata mahdollisesti maahanmuuttajia (Väisänen 2011, 90).

Verkkokeskusteluissa rakennetaan laajemminkin saman tyyppisiä konstruktioita:

Ei musut niistä välitä mutta hyysärikukkahattutädit kiihottavat itsensä hirmuiseen vihaan.
(HiANZD, K12 28.09.2013.)

”Kukkahattutäti” on yleinen maahanmuuttodiskurssiin kytkeytyvä konstruktio, joka määrittyy usein suhteessa maahanmuuttajiin sekä monikulttuurisuuteen. Se esiintyy tämän tutkielman molempien tapaustutkimusaineistojen piirissä ja näin ollen myös kierrätysdiskurssin yhteydessä, mutta on vieläkin yleisempi missä hyvänsä maahanmuuttoa koskevassa keskustelussa.

Ensin kiinnitän huomiota siihen, minkälaista kuvaa rakennetaan heistä, jotka syntypaikkalajittelun väitetyistä turhuudesta huolimatta kannattavat jätteen lajittelua:

saa kiittä kukkahattuja ja vihreitä. Todellisuudessa koko asialla ei pelasteta yhtään mitään. Mokoman biopöntön tyhjentäminenkin taas vaatii yhden keräys kierron. Mitä siitä loppupelissä saadaan. Kahvilusikallinen multaa jos sitäkään.

Joku sanoo että miljoonasta pöntöstä saadaan yksi kukkapenkki ekologisesti. Ainut laskuvirhe mikä tässä tulee. Ne miljoona pönttökön ei ole samassa paikassa. Ne on miljoonan neljiökilometrin alueella. Ei ihan ilmaista multaa. (Koko hommasta, K13 30.07.2013.)

Tässä esimerkissä rakennetaan kuvaa epärationalisen ja hyödyttömän kotitalousjätelajittelun kannattajista kuvaamalla heitä termein ”kukkahattuja ja vihreitä”. Ilmaisuksi riittää pelkkä kukkahattu, yleinen loppuliite ”täti” on jätetty pois. ”Laskuvirhe” todetaan epärationalisuuden korostamiseksi, vaikka laskuvirheen mainitsemista seuraava kuvailu ei varsinaisesti osoitakaan konkreettista laskuvirhettä.

Jari Himanen (2015, 57) on sukupuolten representaatioita Helsingin sanomien rock- ja pop-arvioissa käsittelevässä tiedotusopin pro gradu -tutkielmassaan todennut esimerkiksi vanhempaan naisartistiin kohdistuvan tädittelyn toimivan väheksynnän ja trivialisoinnin välineenä. Hän johtaa tulkinnan Riitta Pirisen (2006) naisurheilijan representaatioita kotimaisissa lehtiteksteissä tarkastelleesta väitöskirjasta. Pirisen (2006, 52) väitöskirjassa havainnoidaan lapseuteen viittaavan tytöttelyn vähättelevän nuoria naisia urheilijoina, mutta samalla trivialisoinnin ohella itse asiassa vahvistavan naisten vanhenemiseen liitettyjä negatiivisia asenteita, joita tuotetaan esittämällä erilaisissa naiskauneutta rakentavissa medioissa vanhenemisen merkit rumuudeksi, jota tulee poistaa tai peittää.

Tämän tutkielman aineisto vahvistaa näkemystä siitä, kuinka retorisesti vanhentava tädittely ja naiseus ylipäättään liitetään kommentteissa epärationaalisuuteen ja kuinka sitä käytetään lähinnä vähättelevässä mielessä. Emmi Lahti (2014, 78) on yhdistänyt pro gradu -tutkielmansa loppupäätelmissä ”kukkahattutädit, viherfemakot ja mamuhuysäriämmät” maahanmuuton puolustajista yleisesti käytetyiksi, halventaviksi nimityksiksi, mutta samalla todennut, että ne viittaavat usein myös korkeissa viroissa oleviin ihmisiin. Täti-ilmaisu esiintyykin ”femakko ja ämmä” -ilmaisujen tapaan representaatioissa yleensä ennen kaikkea väheksynnän ja halveksunnan hieman vähemmän suorasti aggressiivisena välineenä. Täti-ilmaisun negatiivista tulkintaa tukee kuitenkin se, että monesti täti jää pois silloin, kun kukkahattu-käsitteellä ei pyritä halventamaan vaan sitä käytetään omaehtoisesti ja positiivisessa mielessä, kuten tässä keittiön jätedirektiivejä koskevasta keskustelusta poimitussa esimerkissä, jossa *Kukkahattu* otetaan nimimerkkinä omaehtoisesti käyttöön ja kierrättämiseen suhtaudutaan positiivisesti ja korostetaan myös ylpeydellä omaa täsmällistä toimintaa, etenkin korostamalla sekajätteen vähäisyyttä:

Meillä on kuusi erilaista jäteastiaa , pahville, muoville, paperille, metallille, komposti sekä sekajäte jota kyllä tulee niin vähän että jäteuto käy noin kolmesti vuodessa. Kaikki palava poltetaan. Helppoa ja kätevää. (Kukkahattu, K14 28.9.2017.)

Yksi strategia negatiivisten konstruktioiden torjumisessa ja niiden vaarattomiksi tekemisessä onkin se, että negatiivisen representaation kohde ottaa nimityksen käyttöönsä ja kääntää sen positiiviseksi ominaisuudeksi, kantaa sitä ylpeydellä ja käyttää sitä itse. Tästä esimerkkinä Randall Kennedyn (1999-2000, 90) huomio siitä, kuinka erilaiset syrjityt ryhmät Yhdysvalloissa ovat ottaneet heihin suunnatut, alun perin halventavat sanat omaan käyttöönsä, kuten paikoin afroamerikkalaiset (*nigga, niggaz*) tai homoseksuaalit (*queer, dyke*). Kukkahattutäti-nimitys ei vertaudu suoraan edellä mainittuihin, historiallisesti

syRJittyyihin ryhmiin konstruktiiivisen asemansa puolesta, sillä kukkahattutätien representaatioissa heidät asemoidaan monesti yhteiskunnallisesti korkeaan asemaan. Mutta tämä vertailu avartaa sitä dynamiikkaa, mikä vallitsee kahden saman käsitteen alle konstruoidun, erilaisen lähestymistavan välillä.

Konstruktiot ovatkin ristiriitaisia, joskus myös yhden kommentin sisällä, samassa diskurssissa. Tämän tutkielman aineistossa kierrätykseen ja maahanmuuttoon positiivisesti suhtautuva taho konstruoidaan aktiiviseksi toimijaksi, joka käyttää poliittista valtaa ja pakottaa kaikki toimimaan tietyllä tavalla, mutta kuitenkin sama taho kuvataan myös naurettavana ja itsetuhoisena. Kierrättämistä kannattavia tahoja kuvaillaan erilaisilla trivialisovilla ja vähättelevillä diminutiiveilla:

Joten kaiken maailman viherpiiperöt;Nysvätkää ja kytätkää,mutta ei se maailma pelastu teidän hippitoiminalla.Siihen tarvitaan isoja päättäjiä.Sitä ennen,teidän toiminta on yhtä tyhjän kanssa,hankaloitatte vain omaa elämäännne. (530 ja bensa palaa, K8 21.6.2011.)

Yleinen ”viherpiiperöt”-ilmaisu viittaa loppuosallaan ”piipertämiseen”, joka foneettisesti muistuttaa esimerkiksi jonkin pienen elion, kuten hiiren ääntelyä tai pillin vinkunaa. Verbin ”nysvääminen” yhdistäminen ”hippitoimintaan” jatkaa vähättelyä. Vastakohtana toiminnalle, joka on ”yhtä tyhjän kanssa” sekä ”oman elämän hankaloittamista”, nimetään ja esitetään kotitalousjätteiden kierrättämisen arkisessa kontekstissa suhteettomalta vaikuttava ”maailman pelastumisen” tavoite, johon tarvittaisiin ”isoja päättäjiä”. Tämä on tietoinen kärjistävä vastakkainasettelu, joka on yleinen vakuuttelun keino väittelyn retoriikassa (ks. Ylikoski 2011, 162, 423).

Viherpiipertäjä esiintyy runsaslukuisena kotitalousjätteiden lajittelua koskevassa aineistossa:

Kompostointi toimii OK aluerilla, jos halua on. siitä tulee ravinteet pensaille, puille, ruoholle jne..

Yhteiskunnan viherpiiperöt ei viitsi puuttua tärkeämpiin jäteen vähennys keinoihin! – – (ruutana 57-, K16 14.4.2012.)

Ruutana 57- ei ole ideologisesti kompostointivastainen, mutta näkee ”yhteiskunnan viherpiiperöt” laiskoina ja epäolennaisuuksiin keskittyvinä. Tästä aineistonäytteestä epäolennaisena pois jätetyn loppukommenttinsa keskustelija käyttää erilaisten hänen näkökulmastaan tärkeämpien ympäristöasioiden luettelemiseen.

Viherpiipertäjät estivät polttolaitoksen rakentamisen vuosia kestäväillä valituksillaan. Nyt laitos toimii ja tuottaa kaukolämpöä. (kesäheinä, K16 17.7.2012.)

Kesäheinä kertoo, kuinka ”viherpipertäjät” ovat estäneet polttolaitoksen rakentamisen ”vuosia kestäväällä valituksellaan”. Viherpipertäjistä maalataan kuva sietämättöminä valittajina, jotka valittavat jopa vuosia. Kuitenkin narratiivin lopputuloksena on edistys, polttolaitos toimii viherpipertäjien vuosia kestäneestä valituksesta riippumatta. Viherpipertäjät ovat tuomittuja häviämään tässä narratiivissa, viherpipertäjät ovat kehityksen tiellä, mutta pieniä ja heikkoja, jäävät alle.

Mitä muuta viherstalinistit ovat ilmaston eteen tehneet, kuin esittäneet vaatimuksia, syyllistäneet ja järjestäneet mielenosoituksia?

Lentäneet ympäri maailmaa vaatimassa ympäristötekoja ja kieltämässä ydinvoimaa? (Mitä muuta viherstalinistit, K18 8.4.2019.)

Tämä myöhempi aineistonäyte osoittaa muutosta diskurssissa, sillä nyt kommentoidaan laajempaa ilmastodiskurssia yleisesti, siinä missä ennen keskusteluissa pysyttiin usein arkisemmalla tasolla, kritisoitiin vaatimusta kotitalousjätteiden lajittelusta. Nykyaikana ilmastomuutos puhuttaa enemmän kuin pienet jätteasiat. Siinä missä suuressa osassa aineistoani kierrätyksen kannattajia on kuvailtu heikoiksi ja pieniksi ”viherpipertäjiksi”, nyt puhutaan ”viherstalinisteista”. ”Ympäristötekojen” vaatiminen tarkoittaa nyt isompia asioita, kun taas entisaikojen kierrätyksen puoltajat usein kuvattiin heikoiksi ja pienten asioiden parissa näperteleviksi ”viherpipertäjiksi”. Tässä luodaan vahvempaa mielikuvaa kierrätyksen puoltajista, mutta tietysti negatiivista sellaista. Vihervasemmistolaisdiskurssia on muovattu ja uudelleenkonstruoitu, sillä heikko piiperryks on liian ristiriitainen ajatus globaalin ilmastomuutoksen vastaisen liikkeen 2020-luvulle tultaessa saavuttamasta mittakaavasta, vaikka kyseessä on lopulta representaatio samasta yhteiskunnallisesta ryhmästä, jota aineistossa jo kauan sitten sosiaalisesti rakennettiin. Rationaalisuus asetetaan silti vastakkain tämänkin julmuuteen ja voimankäyttöön viittaavan stalinisti-konstruktion kanssa ja kuvailtuja toimia vähätellään ja toisaalta korostetaan jopa yleisesti ympäristölle haitallisen ”ympäri maailmaa” lentämisen osuutta aktivismissa.

Neuvostoviittaus pakottamisen yhteydessä on yleinen retorinen keino sekä kierrätysvastaisessa, että maahanmuuttokriittisessä diskurssissa, mutta muitakin yhteiskunnallisesti latautuneita ja demonisoivia viittauksia voidaan käyttää. Joskus vahvaa ja värikästä mielikuvaa rakennetaan jopa useilla rinnakkaisilla viittauksilla, kuten tässä esimerkissä, jonka nostan aineistostani esiin osoittamaan sitä, kuinka molemmissa tapaustutkimuksissa rakennettava yhteiskunnallinen viholliskuva rakentuu

maahanmuuttokriittisessä diskurssissa, mutta myös kierrätyskriittisessä diskurssissa, sekä sittemmin ilmastonmuutosdenialistisessa diskurssissa:

VihervasuriSuvakkien terrori sen kuin jatkuu. Tulee mieleen ihan neuvostosensuuri, jossa yksi taho määrää mitä saa kirjoittaa.

Näkee, että nämä viherjihadistit tekevät mitä tahansa lemmikkiensä eteen. (RaiskattuOulu, K17 17.01.2019.)

Tässä luodaan myös maahanmuuttajista negatiivista representaatiota eläimellistämällä maahanmuuttajat ”viherjihadistien lemmikeiksi”. Koko maahanmuuttovastaista laajempaa diskurssia tarkasteltaessa myös kuva maahanmuuttajista on ambivalentti: samaan aikaan demonisoiva ja toisaalta erilaisin diminutiivein pienentävä, vähättelevä. Siinä missä toisaalla samaa aineistoa, samassa diskurssissa maahanmuuttaja on (suomalaisuuden representaatioiden vastakohtana) ahne, varakas ja röyhkeä, on se tässä alentavasti lemmikki. Toisaalta pahimmillaan maahanmuuttaja on samanaikaisesti (yhtä kaikki eläimellinen) seksuaalisen (väki)vallan väärinkäyttäjä, mihin viittaa edellisen aineistonäytteen keskustelijan nimimerkki ”RaiskattuOulu”.

Etenkin maahanmuuttokriittiseen diskurssiin näyttää liittyvän hyvin ambivalentti ja jopa sisäisesti täysin ristiriitainen dynamiikka koskien sen luomaa yhteiskunnallista viholliskuvaa. Keskellä representaatioiden kirjoa sijaitsee kenties neutraalein nimitys ”vihervasemmisto”, jonka tässä tutkielmassa nähdään myös sisältävän kaikki erilaiset konstruktion ääripäät. Monesti syypääksi ahdinkoon nimetäänkin puoluepoliittinen taho, joka on pakottanut yksilön lajittelemaan jätteensä:

– – käsitin olleeni vain mukana jonkun vihreän ympäristöministerin määrässä unessa. (loudiou, K3 22.3.2005.)

Ympäristöministeri edustaa normaalisti rationaalista valtaa eli ei ainakaan vihervasemmisto-konstruktion heikointa laitaa, mutta jälleen ambivalentisti ympäristöministerinkin päätökset ovat epärationalisia. Kyse on toisaalta poliittisesta vallasta ja diktaattorimaisesta pakottamisesta, mutta toisaalta myös aivan toisesta äärilaidasta. Tässä tapauksessa epärationalisuutta ja toiminnan hallitsemattomuutta kuvaa ”märkä uni”, joka on symbolisesti viety arkijärjestyksestä, rationaalisuudesta ja ”kunnollisuudesta” mahdollisimman kauas, täysin hallitsemattoman seksuaalisuuden sekä alitajuisen (unen) alueelle.

Yhdellä laidalla maahanmuutto- sekä kierrätyskriittistä diskurssia sijaitsevat eri tavalla latautuneet ”viherp(i)ipertäjä” tai ”viherpiiperö”, jotka rinnastetaan myös tässä aineistossa hippeihin ja esimerkiksi pitkiin hiuksiin, kukkahattuun ja täteihin, yleensä feminiinisiin symboleihin. Kun taas spektrin vastakkaisella laidalla toimii kova byrokratia, poliittinen valta ja ilmaukset, kuten ”viherstalinisti” ja ”viherjihadisti”.

Molempia tämän tutkielman tapaustutkimuksia tarkastellessa esiin nousee yhä uudelleen mielenkiintoinen ambivalenssi kierrättämiseen ja maahanmuuttoon positiivisesti suhtautuviin tahoihin liitettyjen mielikuvien osalta: ilmaistut representaatiot ja luodut konstruktioivat yhtä aikaa vähätteleviä, mutta samalla kuitenkin liitetään salaliittomaiseen korkean tason vallankäyttöön.

näiden mamu tukien jakaminen olisi alkujaankin pitänyt olla täysin julkista ja läpinäkyvää sen sijaan että hajautettiin miljoonaan eri harkinnanvaraiseen etc jota kautta saatiin niitä piilotettua erinäisin muilla nimikkeillä oleviin tuen muotoihin sekä salattu kaikin mahdollisin tavoin ettei todellisuus paljastuisi koska siitä se metakka vasta alkaisi kun tietoisuus näiden hyväosaisten toimeentulon määrästä meidän kantaväestöön kuuluvien maksamina alkaisi v*****n todella rankasti kaikessa vääryydessään vaikka mediat muuta yrittää väittää ja valhetta peitellä ns.selvittelyillään”. (Kartsa Koowee, K2 2.9.2014)

Myös median toiminta nähdään ristiriitaisena; median ”selvittely” tai toisin tarkasteltuna viestintä ja informaation avoin tuottaminen yleisölle kuvaillaan ”peittelyksi”. Tässä aineistoesimerkissä kirjaimellisesti tarkasteltuna ”salaisella” kommentoijan täytyy ilmeisesti tarkoittaa yksilönsuojaa, sillä yksilöiden kulloisessakin tilanteessa saamat tulot eivät ole Suomessa julkisia ja kaikkien nähtävillä, vaikka tulonsiirtojen eli tukien ja avustusten jakamisen periaatteet ovat ja ne ovat kaikille yhtäläiset

”Miljoonalla eri harkinnanvaraisella” voidaan tarkoittaa liioittelevassa sävyssä vain sitä, että esimerkiksi jokainen toimeentulotukihakemus sekä täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki määräytyy riippuen hakijan tulojen sekä varojen mukaan. Näin ollen jokainen toimeentulon myöntämisen päätös voi lopulta tarkoittaa eri summaa eri hakijalle. Tämä prosessi nähdään kuitenkin monissa aineiston maahanmuuttokriittisissä kommenteissa salaliittomaisena juonena, jota mediakin tukee silloinkin, kun pyrkii selvittämään toimeentulotuen määräytymisen perusteita. Kuitenkaan kommentin tavoite ei ole valottaa tuensaamisen perusteita, vaan osallistua huhun levittämiseen ja viholliskuvien rakentamiseen. Jälleen vakuuttelun keinona on kärjistäminen ja vääristely.

Aktiivisina ja tilannetta ylhäältä päin hallitsevina voimina nähdään koko kasvoton byrokratia, jonka perusteella tulonsiirrot määräytyvät. Kasvottomuus ilmenee siinäkin, ettei kommentissa nimetä tahoa, joka määrää toimeentulotuen suuruuden perusteista. Muualla aineistossani tämä taho kuvailtiin monesti vihervasemmistoksi, kukkahattutädeiksi tai hyysääjiksi. Yksilön toimeentulopäätöksiä ja varallisuutta ”piilotteleva” media on mukana juonessa silloinkin, kun pyrkivät selvittämään asiaa suurelle yleisölle. Kommentin yhtenä motivaationa voikin olla Shibutanin (1966, 14) mainitsema oman arvonnoston viittaamalla sisäpiiritietoon, joka kumoaa median eksplisiittisesti esiin tuoman informaation salatulla tiedolla sekä huhujen ja salaliittoteorioiden vetovoima sellaisenaan, tietynlaisena kiehtovana narratiivina (ks. Oliver & Wood 2014, 954), jossa ylemmät voimat, kuten byrokraattinen sosiaalitoimisto ja media yhdessä vehkeilevät tavallisen kansalaisen kiusaksi ja päänmenoksi. Tässä aineistossa vaihtelevista nimityksistä huolimatta tämä taho on kierrätykseen pakottava sekä maahanmuuttajiin positiivisesti ja rakentavasti suhtautuva vihervasemmisto. Vihervasemmisto on ambivalentin ja keskenään ristiriitaisen konstruktion perusmuoto, neutraali nimitys, kierrätys- ja maahanmuuttokriittisten diskurssien viholliskuvan arkkityyppi.

Aineistossa esiintyi kolme erilaista konstruktia: vaatimaton suomalainen, ahne maahanmuuttaja sekä epärationaalinen vihervasemmisto. Näistä tehdyt representaatiot olivat keskenään ambivalentteja ja usein sisäisesti ristiriitaisia.

5 Johtopäätökset ja pohdinta

Huhupuheet elävät vahvasti yhteiskunnallisissa internet-keskusteluissa. Huhupuheet pitävät kattokäsitteenä allaan niin häivähdyksiä juoruista, kuin ilmiselviä kiteytyneitä nykytarinoitakin. Huhut elävät vain ajankohtaisina riittävän yleisinä huhupuheina. Nykytarinat taas muistuttavat huhua, mutta sisältävät monesti jonkin pysyvemmän, usein shokeeraavan tai negatiivista huomiota herättävän teeman. Juorut taas määrittyvät vahvasti henkilökohtaisuuden kautta ja koskevat aina jotakin tiettyä henkilöä, tiettyä aikana. Huhu voi kuitenkin nousta uudelleen huhupuheeksi uutena aikana, kun jokin ajankohtainen ilmiö mahdollistaa sen. Kaikkien näiden huhupuheen genren määritelmät ovat kuitenkin häilyviä etenkin ihmisjoukkojen, ”tavallisen kansan” levittämänä ja ne voivat osin sekoittua toisiinsa. Kaikkien huhupuheiden voima perustuu sekä niiden ydinväitettä toistavien joukkojen kokoon, mutta toisaalta etenkin nykytarinoiden sekä juorujen osalta niiden vetoavuuteen narratiivina.

Toisaalta ajankohtaisen huhunkin täytyy olla riittävän suurta joukkoa puhutteleva. Yksilöt myös vastaanottavat niitä eri tavoin ja monesti muokkaavat niistä itselleen sopivaa ainesta retoriikkansa tueksi, joten huhupuheiden käyttökelpoisuus tietyssä kontekstissa on olennainen asia huhupuheen leviämisen kannalta.

Analyysissani näimme, kuinka huhupuheet välillä tunnistettiin ja haastettiin, välillä toistettiin sellaisenaan ja välillä niihin tukeuduttiin enemmän tai vähemmän luovasti omien yhteiskunnallisten argumenttien retorisenä voimavarana. Huhupuheiden pohjalta luotiin välillä implisiittisesti, välillä eksplisiittisesti erilaisia representaatioita ihmisryhmistä. Huhujen levittäjien sekä ihmisryhmiä koskevien konstruktioiden kommentoijien luovuudesta ja omista intresseistä huolimatta tai niistä johtuen näistä rekonstruktioista oli löydettävissä säännönmukaisuuksia, yhteyksiä perinteeseen sekä vakiintuneita representaatiomalleja, mutta monesti ne olivat jopa sisäisesti ristiriitaisia. Ristiriitaisuus ja ambivalenssi ovat tietynlaisille diskursseille siis tavanomaisia ominaisuuksia.

Tapaustutkimuksista nousi esiin joitakin selkeitä stereotyyppisiä kuvauksia, kuten vaatimattomat suomalaiset, ahneet maahanmuuttajat ja (selkeämmin poliittisena konstruktiona) epärationaalinen vihervasemmisto. Nämä stereotyyppiset kuvaukset kytkeytyivät kahta tapaustutkimusta laajempaan yhteiskunnalliseen verkkokeskusteluaineistoon ja niiden avulla rakennettiin monipuolisesti erilaisia stereotyyppisiä kuvauksia, monenlaisia nimityksiä käyttämällä ja ajallisesti laajalti eri aikoina, useissa eri yhteyksissä. Analyysi osoitti, kuinka kansanperinteen genret toimivat keskustelussa asenteiden ilmaisijoina ja perinteistä tietoa voidaan käyttää sosiaalisen todellisuuden muokkaajana sekä vakuuttelun keinona.

Aineistostani ilmeni, että huhuja levittämällä ja niitä kommentoimalla argumenttoitiin monenlaisia yhteiskunnallisia asioita ja näkemyksiä. Huhupuheet tunnistettiin aineistossani melko hyvin, mutta niiden tarkempi nimeäminen vaihteli luovasti ja tarkoituksien mukaan. Genren nimeämistä käytettiin eri tavoin retorisenä välineenä, useimmiten erilaisten huhujen sisältämien väitteiden totuusarvoa heikentämään pyrkien.

Kansanperintetutkimus avaa niitä taustoja ja huhupuheen mekanismeja, joiden kautta huhut ja kuulopuheet vaikuttavat sosiaalisen dynamiikan sekä vastakkainasettelun kärjistymiseen yhteiskunnassamme. Tätä tutkielmaa tehdessäni minulla heräsi arvoperustaisia ajatuksia siitä, kuinka erilaiset kansanperinteen muodot mahdollisesti osaltaan mahdollistavat heikossa

asemassa olevien kansanryhmien leimaamista ja kuinka niiden varassa perustellaan mahdollisesti konkreettisesti haitallisia toimintamalleja, kuten kierrättämistä vastaisuutta tai rasististen mielikuvien syntymistä ja vakiintumista? Puheen kautta tapahtuva rasististen arvojen ja rasistisen perinteen ylläpito saattavat olla konkreettisesti haitallisia (ks. Calvert 1997, 6), mutta myös samassa kontekstissa esiin tulleet suomalaisuuden representaatiot olivat kiinnostavia siksikin, että ne näyttivät kytkeytyvän hyvin vahvasti luokkayhteiskunnallisiin kysymyksiin. Tämän yksityiskohdan tarkempi tutkiminen jäi tämän tutkielman ydinfokuksen ulkopuolelle.

Etenkin kierrätys- ja maahanmuuttokriittisissä diskursseissa rakennetut viholliskuvat tuntuvat korreloivan huhupuheiden genrepiirteiden kanssa. Nämä viholliskuvat olivat aineistoanalyysissäni sisäisesti ristiriitaisia, ambivalentteja ja häilyviä. Internetin huhun toimintamekanismeja mukaileva pirstaleinen ja häilyvä rakenne, sen tarjoama anonymiteetti, nykytarinat, negatiivisten verkkouutisten houkutus sekä tiettyjen diskurssien konteksti synnyttävät juuri tietynlaista aineistoa. Huhupuheet voivat olla (ja monesti ovatkin) myös itsessään ristiriitaisia ja ambivalentteja ja ne monesti kytkeytyvät pelkoihin sekä epäselviin, moniselitteisiin kriiseihin tai puutteelliseen informaatioon. Tämä selittää, miksi niiden sisältö kytkeytyy yhteiskunnallisesti kärjekkäisiin näkemyksiin sekä vahvoihin vastakkainasetteluihin.

Aineistoanalyysissäni etenkin maahanmuuttajien etuuksia koskevassa keskustelussa nousi toistuvasti esiin käsityksiä siitä, mikä on tasavertaista ja mikä ei. Tämä taas kytkeytyy lujasti suomalaista luokkayhteiskuntaa koskevaan keskusteluun. Maahanmuuttajien sosiaalietuuksia kritisoitiin vahvasti nimenomaan siitä, että heille nähtiin määräytyvän suurempi tuki lastenvaunuihin kuin esimerkiksi huoltajiensa asunnosta omaan kotiin muuttavalle kantasuomalaiselle nuorelle. Negatiivisten huhujen leviäminen liittyy vahvasti riittävän informaation puutteeseen. Myös maahanmuuttajien tukiin sekä kotitalousjätteiden kierrättämisen mielekkyyteen liittyen se oli olennaista. Näyttää siltä, että yleinen käsitys tasavertaisuudesta olisi sama summa rahaa tai sama kohtelu kaikille kaikissa tilanteissa, mikä toisaalta ei välttämättä ole kaikissa tulkinnoissa todellisuudessa tasavertaisin ratkaisu, kun otetaan huomioon erilaiset, itsestä usein riippumattomat lähtökohdat. Kansanretoriikassa tämä näkökulma helposti unohtuu ja ikään kuin oletetaan kaikkien lähtevän samalta sosioekonomiselta lähtöviivalta, tai hyväksytään epätasavertaisuus, ellei jopa toivota sitä. Tällä on vaikutusta huhupuheiden konstruoimisiin ja ylläpitämiin stereotyyppisiin kuvauksiin.

Olen osoittanut tässä tutkielmassa, kuinka tiukassa käsitys kotitalousjätteiden lajittelun turhuudesta on ja kuinka huhut ovat vahvistaneet tätä käsitystä ihmisjoukoissa. Ihminen vaikuttaa huhuun aina omista lähtökohdistaan ja intresseistään. Näin ollen tutkimustuloksista heräsi ajatuksia niiden mahdollisista yhteiskunnallisista sovelluksista: jos ihmisten toivotaan näkevän vaivaa jonkin asian eteen, tulee informaation olla riittävää, läpinäkyvää, hyvin perusteltua ja toiminnan tavoitteen tulee olla selkeä ja yksiselitteinen. Muuten puuttuva informaatio ja puuttuva tavoite korvataan vahvoja mielikuvia herättävissä huhupuheissa sekä niiden tukemassa argumentaatioissa vaihtoehtoisilla selitysmalleilla, joilla on sosiaalisia sekä yhteiskunnallisia seurauksia; joskus vakaviakin.

Lähdeluettelo

Aineistolähteet

K1 = Keskusteluketju ”Espoolainen kokoomuspomo: Miksi maahanmuuttajaperheen pitää hankkia uudet lastenvaunut sosiaaliuella?”

<https://web.archive.org/web/20171122230850/http://www.lansivayla.fi/artikkeli/235089-espoolainen-kokoomuspomo-miksi-maahanmuuttajaperheen-pitaa-hankkia-uudet> (viitattu 19.10.2020)

K2 = Keskusteluketju ”Kansanedustajan tv-haastattelu tyrmistyttää: ’Iljettävää’”

<https://web.archive.org/web/20140917192927/http://www.uusisuomi.fi/kotimaa/71750-kansanedustajan-tv-haastattelu-tyrmistyttaa-iljettavaa> (viitattu 19.10.2020)

K3 = Keskusteluketju ”MOT. Jätteiden lajittelu on turhaa”

<http://suomifutisnet.adv1.nebula.fi/phpBB2/viewtopic.php?t=47921&sid=e824d65449a5b63fcb2dcb6dede93418> (viitattu 8.11.2015) / LIITE 1

K4 = Keskusteluketju: ”Nyt se sanotaan suoraan: Biojätteiden lajittelu onkin turhaa”

<https://web.archive.org/web/20130627190657/http://www.uusisuomi.fi/kotimaa/60108-terhi-koulumies-sanoo-suoraan-biojatteiden-lajittelu-onkin-turhaa> (viitattu 19.10.2020)

K5 = Keskusteluketju ”Jätteiden kierrätys ei toimi Suomessa”

https://web.archive.org/web/20200222073352/http://www.co2-raportti.fi/index.php?page=ilmastouutisia&news_id=2145 (viitattu 19.10.2020) / LIITE 2

K6 = Keskusteluketju ”Kierrätys huuhaata?”

<http://keskustelu.suomi24.fi/t/4770352> (viitattu 13.4.2020)

K7 = Keskusteluketju ”Biologia ja ympäristö: Jätteiden lajittelu ja biojätteiden keräily turhaa touhua.”

http://www.tiede.fi/keskustelu/26509/ketju/jatteiden_lajittelu_ja_biojatteiden_keraily_turhaa_touhua (viitattu 13.4.2020)

K8 = Keskusteluketju ”En lajittele jätteitä!”

<http://keskustelu.suomi24.fi/t/9831378/en-lajittele-jatteita!> (viitattu 13.4.2020)

K9 = Keskusteluketju ”Kansanedustaja Pia Kauma pahoittelee maahanmuuttajiin liittyvien kommenttien tuomaa ’mielipahaa ja aggressiota’”

<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000002758211.html> (viitattu 4.2.2020)

K10 = Keskusteluketju ”Kansanedustaja Kauma lopettaisi lastenvaunuihin tarkoitetun tuen – perustaisi lastentavaroille kierrätyspisteen.”

<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000002759052.html> (viitattu 13.4.2020)

K11 = Keskusteluketju ”Kierrätys”

<http://oikeuttaelaimillenet.adv4.hosting.fi/foorumi/lofiversion/index.php?t7338-0.html>
(viitattu 14.11.2015) / LIITE 3

K12 = Keskusteluketju ”Betonipossut palasivat”

<https://keskustelu.suomi24.fi/t/11749659/betonipossut-palasivat> (viitattu 20.10.2020)

K13 = Keskusteluketju ”Biojäteastia haisee!”

<https://keskustelu.suomi24.fi/t/11546961/biojateastia-haisee!> (viitattu 19.10.2020)

K14 = Keskusteluketju ”Keittiön jätedirektiivi”

<https://www.kaleva.fi/juttutupa/asuminen/keittion-jatedirektiivi/5966876> (viitattu 13.4.2020)

K15 = Keskusteluketju ”Maahanmuuttajat”

<https://www.etlehti.fi/keskustelu/1901/ketju/maahanmuuttajat> (viitattu 19.10.2020)

K16 = Keskusteluketju ”Keräättekö biojätettä?”

<https://keskustelu.kauppalehti.fi/5/i/keskustelu/message.jspa?messageID=5163717> (viitattu 19.10.2020)

K17 = Keskusteluketju ”Halla-Aholta vihapuhetta...”

<https://keskustelu.suomi24.fi/t/15529325/halla-aholta-vihapuhetta---> (viitattu 13.4.2020)

K18 = Keskusteluketju ” Ilmastohysteria kyllästyttää kansaa”

<https://puheenvuoro.uusisuomi.fi/janimakela/273729-ilmastohysteria-kyllastyttaa-kansaa/> (viitattu 13.4.2020)

K19 = HS-verkkosivut ”Betonipossut värjäisivät Espoon julkisuuskuvaa.

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000003953333.html> (viitattu 6.2.2020)

Kirjallisuus- ja verkkolähteet:

Aamulehti-verkkouutinen 23.8.2012. *Pariskunta palkkasi romanikerjäläisen siivoamaan – työ ei maistunut!*

<https://web.archive.org/web/20120826005931/http://moro.aamulehti.fi/2012/08/23/pariskunta-palkkasi-romanikerjalaisen-siivoamaan-tyo-ei-maistunut> (viitattu 19.10.2020).

Aarni, M. 2016. *”Samaa maata” – suomalaisuuden representaatiot kotimaisissa 1990-luvun televisiomainoksissa*. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto / taiteiden tiedekunta / audiovisuaalinen mediakulttuuri.

https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62453/Pro%20Gradu%20tutkielma_Aarni%20Mari%20Helena_Lauda.pdf?sequence=2&isAllowed=y (viitattu 24.10.2020)

Aaronovitch, D. 2009. *Voodoo histories. The role of the conspiracy theory in shaping modern history*. Lontoo: Jonathan Cape..

Abrahams, R. 1968. *Introductory Remarks to a Rhetorical Theory of Folklore*. The Journal of American Folklore, Vol. 81 (320), s. 143–158.

Allport, G. W., & Postman, L. 1945. *The basic psychology of rumor*. Transactions of the New York Academy of Sciences, 8, s. 61–81.

Allport, G. W., & Postman, L. 1947. *The psychology of rumor*. Henry Holt and Company.

Arpo, R. 2005. *Internetin keskustelukulttuurit. Tutkimus internet-keskusteluryhmien viesteissä rakentuvista puhetavoista, tulkinnoista ja tulkinnan kehyksistä kommunikaatioyhteiskunnassa*. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja 39. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Bergmann, Jörg R. 1993. *Discreet indiscretions: The social organization of gossip*. Käänt. John Bednarz, Jr. New York: Aldine de Gruyter.

Bergstrom, Kelly 2011. *"Don't feed the troll": Shutting down debate about community expectations on Reddit.com*. First Monday, 16 (8).

<https://firstmonday.org/article/view/3498/3029> (viitattu 16.4.2020)

Blank, T. J. (toim.) 2012. *Folk Culture in the Digital Age: The Emergent Dynamics of Human Interaction (Volume 1)*. University press of Colorado.

Boon, J. & Davies G. 1987. *Rumours greatly exaggerated: Allport and Postman's apocryphal study*. Canadian Journal of Behavioural Science, Vol. 19 (4), s. 363-498.

Bordia, P. & Difonzo, N. 2004. *Problem solving in social interactions on the internet: rumor as social cognition*. Social Psychology Quarterly, Vol. 67, 1, s. 33-49.

Bourdieu, P. 1977. *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge University Press.

Briggs, C. L. & Bauman, R. 1992. *Genre, Intertextuality, and Social Power*. Journal of Linguistic Anthropology, Vol 2 (2), s. 131-172.

Calvert, C. 1997. *Hate speech and its harms: A communication theory perspective*. Journal of communication, 1997, Vol. 47 (1) s. 4-19.

Campion-Vincent, V. 2002. *Organ theft narratives as medical and social critique*. Journal Of Folklore Research, 2002, Vol. 39 (1) s. 33-50.

Degh, L. 1995. *Narratives in society: A performer-centered study of narration*. FF Communications, 255. Helsinki: Suomalainen tiedeakatemia.

- Delgado, R. 1995. *The words that wound: A tort action for racial insults, epithets, and name-calling*. Teoksessa: Critical race theory: The cutting edge, s. 159-168. Toim. Delgado R. Philadelphia: Temple university.
- Ellis, B. 1989. *Death by Folklore: Ostension, Contemporary Legend, and Murder*. Western Folklore, 1989, Vol. 48 (3), s. 201-220.
- Ellis, B. 2001. *Aliens, ghosts and cults: Legends we live*. Jackson: University press of Mississippi.
- Ellis, B. & Fine, G. 2010. *The Global Grapevine. Why Rumors of Terrorism, Immigration, and Trade Matter*. Oxford: Oxford University Press.
- Fairclough, N. 2002. *Miten media puhuu?* Toinen painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Goldstein, D. E. 2004. *Once upon a virus. AIDS legends and vernacular risk perception*. Logan, Utah: Utah State University Press.
- Granbom-Herranen, L. 2004. *Sananlaskujen käyttäjät ja käyttöyhteys – Sananlaskut käyttökontekstissaan ”Perinne elämässäni” -kilpikirjoituksen aineistossa*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto / Kulttuurien tutkimuksen laitos / Folkloristiikka.
- Haapanen, L. 2016. *Haastattelupuheen rekontekstualisointi sitaateiksi lehtijuttuun*. Virittäjä 2 (120), s. 218-254. <https://journal.fi/virittaja/article/view/51313/20395> (viitattu 16.10.2020)
- Haara, P., Hiltunen, I. & Vainikka, E. 2017. *Trollaamisen kulttuurin logiikka*. Media & viestintä 40: 1-2, s. 107–111. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/64989/26171> (viitattu 4.2.2020)
- Haasio, A. 2017. *Teoreettinen näkökulma verkkovihaan*. Informaatiotutkimus 36 (2), s. 106–108. <https://journal.fi/inf/article/view/65189/26288> (viitattu 26.5.2020)
- Hagar, C. 2009. *Information in isolation. Gossip and rumour during the UK 2001 foot and mouth crisis – lessons learned*. Libri: International Journal of Libraries and Information Services, Vol. 59 (4), s. 228-237.

Hanks, W. F. 1987. *Discourse Genres in a Theory of Practice*. American ethnologist, Vol. 14 (4), s. 668-692.

Heikkinen, V. 2009. *Johdanto*. Teoksessa: Kielen piirteet ja tekstilajit, s. 7–36. Toim. Vesa Heikkinen. Helsinki: SKS.

Hellsten, I. 1996. *Ovi Eurooppaan vai etuvartio Venäjälle? EU-metaforiikkaa Helsingin Sanomissa ja televisiossa*. Teoksessa: Kansa euromyllyssä. Journalismi, kampanjat ja kansalaisten mediamaiset Suomen Eu-jäsenyyssprosessissa, s. 178-208. Helsinki: Yliopistopaino.

Hellsten, I. 1998. *Monistettu Dolly. Johdatusta metafora-analyysiin*. Teoksessa: Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan, s. 64-92. Toim. Kantola, A. & Moring, I. & Väliaverronen, E. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Helsingin sanomat -verkkouutinen 2.9.2014. *Kansanedustaja Pia Kauma pahoittelee maahanmuuttajiin liittyvien kommenttien tuomaa "mielipahaa ja aggressiota"*.

<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000002758211.html> (viitattu 16.10.2020)

Helsingin sanomat -verkkouutinen 10.3.2001. *Betonipossut värjäisivät Espoon julkisuuskuvaa*.

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000003953333.html> (viitattu 6.2.2020)

Himanen, J. 2015. *"SUKUPUOLESTAAN JOHTUEN..." Sukupuolen representaatiot Helsingin Sanomien rock- ja pop-arvioissa*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto /

Tiedotusopin laitos. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/97423/GRADU-1434546824.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (viitattu 13.4.2020)

Iltaalehti -verkkouutinen 20.6.2013. *Poliitikon hurja väite: biojätettä ei kannatakaan lajitella*.

<https://www.iltalehti.fi/asuminen/a/2013062017178000> (viitattu 16.10.2020)

Ilta-sanomat -verkkouutinen 30.8.2014. *Kansanedustajan kommentti kuohuttaa: "Miksi maahanmuuttajaperheen pitää hankkia uudet rattaat sosiaaliuella?"*.

<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000800960.html> (viitattu 16.10.2020)

Ilta-sanomat -verkkouutinen 12.9.2014. *Kansanedustaja Pia Kauma Länsiväylän haastattelussa: Uskoo yhä, että maahanmuuttajat saavat paremmat vaunut*.

<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000806332.html> (viitattu 16.10.2020)

- Joensuu, M. 2007. *Nuorten internet-yhteisöt ja niiden merkitys nuorisotyön kannalta*. Humanistinen ammattikorkeakoulu Sarja D. Opinnäytetyöt 5, 2007. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy.
- Johansson, M. 2014. *Faktoista mielipiteisiin. Referointi verkkolehtien mediaesityksissä*. Teoksessa: Kieli verkossa: Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen, s. 149-176. SKS:n toimituksia 1402. Toim. Helasvuo, M.-L. & Johansson, M. & Tanskanen, S.-K. Helsinki: SKS.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 2002. *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Toinen painos. Tampere: Vastapaino.
- Jones, S. (toim.) 1999. *Doing Internet Research: Critical Issues and Methods for Examining the Net*. SAGE Publications.
- Kaipainen, J. 2006. *Kuntien roskasota*. Kunnallissalan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisut, nro 55. Vammalan kirjapaino Oy.
- Kakkuri-Knuuttila, M.-L. & Halonen, I. 2011. *Argumentaatioanalyysi ja hyvän argumentin ehdot*. Teoksessa: Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot, s. 60-113. Toim. Kakkuri-Knuuttila, M.-L. 8. p. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus HYY-yhtymä.
- Kakkuri-Knuuttila, M.-L. 2011. *Väittely*. Teoksessa: Argumentti ja kritiikki – Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot, s. 176-232. Toim. Kakkuri-Knuuttila, M.-L. 8. p. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus HYY-yhtymä.
- Kakkuri-Knuuttila, M.-L. & Heinlahti, K. 2006: *Mitä on tutkimus? Argumentaatio ja tieteenfilosofia*. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Kaleva-verkkouutinen 30.6.2013. *Onko biojätteen kierrätys turhaa?* Saatavilla: <https://www.kaleva.fi/onko-biojätteen-kierratys-turhaa/1778358> (viitattu 16.10.2020)
- Kalmre, E. 2013. *Rumours and contemporary legends as part of identity creation process*. Teoksessa: ESTONIA AND POLAND: Creativity and tradition in cultural communication Volume 2: Perspectives on national and regional identity, s. 25-42. Toim. Laineste, L., Brzozovska, D. & Chlopicki, W. Tartu: ELM Scholarly Press. <http://www.folklore.ee/pubte/eraamat/eestipool2/kalmre.pdf> (viitattu 2.11.2020)

Kansan Uutiset -verkkouutinen 11.9.2014. *Kokoomuksen Kauma jatkaa vihjailujaan.*
<https://www.kansanuutiset.fi/artikkeli/3228483-kokoomuksen-kauma-jatkaa-vihjailujaan>
 (viitattu 16.10.2020)

Kennedy, R. L. 1999-2000. *Who Can Say "Nigger"? And Other Considerations.* The Journal of Blacks in Higher Education, 26 (Winter, 1999-2000), s. 86-96.

Kilpinen, M. 2014. *Kansa äänessä. Tekstityypit, retoriikka ja kulttuurinen tieto Kansanradiossa.* Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto / Filosofian, historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos/ Folkloristiikka.

Klintberg, B. 1986. *Råttan i pizzan. Folksägner I vår tid.* Stockholm.

Kokko, H. 2017. *Trollaaminen ja sen vaikutukset internetissä.* Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto / Tietojenkäsittelytieteiden laitos.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/54640/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201706213017.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (viitattu 3.2.2020)

Korkiasaari, J. 2003. *Maastamuuttomaasta maahanmuuttomaaksi? Suomen siirtolaisuuden kehityspiirteistä viime vuosikymmeninä.* Turku: Siirtolaisuusinstituutti.

Kosonen, M., Laaksonen, S-M., Rydenfelt, H. & Terkamo-Moisio, A. 2018. *Sosiaalinen media ja tutkijan etiikka.* Media & viestintä, 41 (1), s. 117-124.

Kotimaa24-verkkouutinen 2.9.2014. *Biaudet: Lastenvaunut ovat maahanmuuttovastaisen keskustelun urbaani legenda.* <https://www.kotimaa24.fi/artikkeli/biaudet-lastenvaunut-ovat-maahanmuuttovastaisen-keskustelun-urbaani-legenda/> (viitattu 16.10.2020)

Kunelius, R., Noppari, E. & Reunanen, E. 2009. *Media vallan verkoissa.* Sarja / Series A 112 / 2009. Journalismin tutkimusyksikkö. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos.
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/65414/978-951-44-8070-6.pdf?sequence=1>
 (viitattu 26.5.2020)

Laaksonen, S-M., Matikainen, J. & Tikka M. 2013. *Otteita verkosta – verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät.* Tampere: Vastapaino.

Lahti, E. 2014. *Viherfemakot hyysäävät turvapaikkaturisteja ja pikkuhitlerit kitisevät – Ryhmien nimeämisestä, rakentamisesta ja toiminnasta maahanmuuttoaiheisissa*

verkkokeskusteluissa. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto / Suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.

<https://core.ac.uk/download/pdf/33733803.pdf> (viitattu 13.4.2020)

Latvala, P. 2009. ”Tulis vaalit, niin ois köyhälläkin ystäviä”. *Huumori internetin poliittisessa retoriikassa*. Teoksessa: Korkeempi kaiku. Sanan magiaa ja puheen poetiikkaa.

Kalevalaseuran vuosikirja 88, s. 281-294. Toim. Knuuttila, S. & Piela, U. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Lauhakangas, O. 2011. *Internetin keskustelufoorumit sananlaskujen kasvualustana*. Elore, vol. 18-1/2011, s. 28-48. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry.

<https://journal.fi/elore/article/view/78919/39821> (viitattu 25.10.2020)

Lehtinen, E. 2011. *Genre moraalisen diskurssin välineenä*. Käännösteoria, ammattikielet ja monikielisyys. VAKKI:n julkaisut, N:o 38, s. 188–199. Vaasa.

http://www.vakki.net/publications/2011/VAKKI2011_Lehtinen.pdf (viitattu 4.2.2020)

Lyytimäki, J. 2006. *Unohdetut ympäristöongelmat*. Helsinki: Gaudeamus Kirja / Oy Yliopistokustannus University Press Finland.

Länsiväylä -verkkouutinen 26.9.2013. *12 vuotta kohusta – betonipossut palasivat Espooseen*.

<https://web.archive.org/web/20160505062530/https://www.lansivayla.fi/artikkeli/257072-12-vuotta-kohusta-%E2%80%93-betonipossut-palasivat-espooseen> (viitattu 19.10.2020)

Länsiväylä-verkkouutinen 29.8.2014. *Espoolainen kokoomuspomo: ”Miksi*

maahanmuuttajaperheen pitää hankkia uudet lastenvaunut sosiaalityöllä? <http://web-old.archive.org/web/20171122230850/http://www.lansivayla.fi/artikkeli/235089-espoolainen-kokoomuspomo-miksi-maahanmuuttajaperheen-pitaa-hankkia-uudet> (viitattu 24.03.2020)

Matikainen, J., Pärnänen, O. & Åberg, L-K. *Kansalaisjärjestöt ja turvapaikkakeskustelu*.

Teoksessa: En ole rasisti, mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä, s. 7-21. Toim. Keskinen, S.; Rastas, A. & Tuori, S. Vastapaino & Nuorisotutkimusverkosto, Tampere.

Meder, T. 2009. *They are Among Us and They are Against Us: Contemporary Horror Stories about Muslims and Immigrants in the Netherlands*. Western Folklore Vol. 68 (2/3), s. 257-274.

Miller, C. R. 1994. *Rhetorical Community: The Cultural Basis of Genre*. Teoksessa: Genre and new rhetoric – Critical perspectives on literacy and education, s. 58-66. Toim. Freedman, A. & Medway, P. Lontoo: Taylor & Francis.

[http://library.mibckerala.org/lms_frame/eBook/Criticism/%5BAviva Freedman, Peter Medway%5D_Genre_In_The_New_Rh\(BookFi.org\).pdf#page=69](http://library.mibckerala.org/lms_frame/eBook/Criticism/%5BAviva Freedman, Peter Medway%5D_Genre_In_The_New_Rh(BookFi.org).pdf#page=69) (viitattu 24.3.2020)

MOT-dokumentti 2005. *Jätepolitiikka suossa*. Toimittanut Martti Backman, televisiolähetys TV1 21.3.2005

Mäkinen, I. 2010. *Informaatiotutkimuksen tie*. Teoksessa: Ote informaatiosta – johdatus informaatiotutkimukseen ja interaktiiviseen mediaan, s. 11-74. Toim. Serola, S. Helsinki: BTJ Finland Oy. <https://sites.tuni.fi/uploads/2019/03/06aecf8b-makinen-informaatiotutkimuksen-tie.pdf> (viitattu 16.4.2020)

Neubauer, H-J. 2004. *Huhu. Kuulopuheen kulttuurihistoriaa*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Nwokocha, K. U. N. 1975. *Rumor Mongering in War Time*. The Journal of Social Psychology, 96:1, s. 27-35.

Oliver, J. & Wood, T. 2014. *Conspiracy Theories and the Paranoid Style(s) of Mass Opinion*. American Journal of Political Science, Vol. 58 (4), s. 952–966.

Oulun jätehuolto –verkkosivut: Usein kysyttyä. *Miksi lajittelisin jätteitäni, kun ne kuitenkin päätyvät kaatopaikalla samaan penkkaan?* <http://web-old.archive.org/web/20160122194035/http://oulu.ouka.fi/jatehuolto/faq/> (viitattu 24.10.2020)

Pantzar, E. & Siebert, H. 1993. *Tarvitaanko ympäristökasvatusta? Suomalais-saksalainen näkökulma aikuiskasvatuksen ajankohtaiseen haasteeseen*. Teoksessa: Ympäristökasvatus, s. 81-89. Toim. Kajanto, A. Toinen painos. Helsinki: Kirjastopalvelu Oy.

Peltonen, M. 1996. *Suomalaisuus muuttuvana omakuvana*. Alkoholipolitiikka, 61 (3), s. 175-189. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/128006/ap-1996-3-peltonen.pdf?sequence=1> (viitattu 5.2.2020)

Penn & Teller: Bullshit! -jakso 29.4.2004. *Recycling*. Lähetetty alunperin 29.4.2004 Yhdysvalloissa.

Perinteentutkimuksen terminologia: *huhut*.

<https://www.helsinki.fi/fi/opiskelijaksi/koulutusohjelmat/kulttuurien-tutkimuksen-kandiohjelma-0/perinteentutkimuksen-terminologia#huhut> (viitattu 20.10.2020)

Perinteentutkimuksen terminologia: *nykytarina*.

<https://www.helsinki.fi/fi/opiskelijaksi/koulutusohjelmat/kulttuurien-tutkimuksen-kandiohjelma-0/perinteentutkimuksen-terminologia#nykytarina> (viitattu 20.10.2020)

Pirinen, R. 2006. *Urheileva Nainen lehtiteksteissä*. Akateeminen väitöskirja. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos, Tampereen yliopisto. Tampere: Tampere University Press.

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67579/951-44-6574-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (viitattu 13.4.2020)

Potter, J. 1996. *Representing Reality. Discourse, Rhetoric and Social Construction*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC: Sage.

Pöyhtäri, R. & Haara, P. & Raittila, R. 2013. *Vihapuhe sananvapautta kaventamassa*. Tampere: Tampere University Press.

Pöysä, J. 2010. *Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteidenvälisenä metodina*. Teoksessa: *Vaeltavat metodit*, s. 331–360. Toim. Pöysä, J.; Järviluoma, H. ja Vakimo, S. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, Joensuu.

Pöysä, J. 2015: *Lähiluvun tieto. Näkökulmia kirjoitetun muistelukerronnan tutkimukseen*. Suomen kansantietouden tutkijain seura, Joensuu.

Randall, L. K. 1999-2000. *Who Can Say "Nigger"? And Other Considerations*. The Journal of Blacks in Higher Education, No. 26 (Winter, 1999-2000), s. 86-96.

Ranta 2019. *Nuorten kirjastonkäyttö ja lukemistottumukset – Kyselytutkimus Pukimäenkaaren peruskoulussa*. Opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu / Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/262075/Ranta%20P%C3%A4ivi.pdf?sequence=2> (viitattu 3.2.2020)

Ridell, S. 2006, *Genre ja mediatutkimus*. Teoksessa: Genre – tekstilaji. Tietolipas 213, s. 184-213. Toim. Mäntynen, A. & Shore, S. & Solin, A. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Rosnow, R. L. & Fine, G. A. 1976. *Rumor and gossip: The social psychology of hearsay*. New York: Elsevier.

Saarikoski, H. 2009 Kateuden ja yhteisöväkivallan perinne Ryhmätyö 3/2009, s. 13–21. Helsinki: Ryhmätyö ry.

https://www.academia.edu/download/42928548/Saarikoski_2009_Kateuden_ja_yhteisovakivalan_perinne.pdf (viitattu 17.2.2020)

Sanfilippo, M., Yang, S., Fichman, P. 2017. *Managing Online Trolling: From Deviant to Social and Political Trolls*. Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS) 2017, s. 1802-1811. <http://hdl.handle.net/10125/41373> (viitattu 3.2.2020)

Shibutani, T. 1966. *Improvised news: A sociological study of rumor*. Indianapolis – New York.

Shore, S. & Mäntynen, A. 2006. *Johdanto*. Teoksessa: Genre – tekstilaji. Tietolipas 213, s. 9-41. Toim. Mäntynen, A & Shore, S & Solin, A. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Simonen, J. 2012. *Miehet ja alkoholi. Ikä, koulutustausta ja juomisen maskuliinisuus*. Yhteiskuntapolitiikka 4, s. 386-402.

<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102991/simonen.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (viitattu 5.2.2020)

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020. *Toimeentulotuki*. <https://stm.fi/toimeentulotuki> (viitattu 13.4.2020)

Strömberg, T. 2008. *Squat, oikeutus ja asiantuntijuus : identiteetit internetin talonvaltauskeskusteluissa*. Kandidaatintyö. Helsingin yliopisto: Kulttuurien tutkimuksen laitos / Folkloristiikka.

Suikkanen, R. & Holma, A. & Raittila, P. 2012. *Muuttumaton uutinen? Suomalaisen uutismedian vuosiseuranta 2007-2012*, loppuraportti. Tampere: Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus COMET.

http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66386/muuttumaton_uutinen_2012.pdf?sequence=1 (viitattu 15.10.2020)

Suoninen, E. 1992. *Perheen kuvakulmat. Diskurssianalyysi perheenäidin puheesta*. Tampere: Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitoksen julkaisuja A:24.

Thorburn, W. M. 1918. *The myth of Occam's razor*. Mind, Vol. 27, 107, s. 345-353.

Tieteen termipankki. Filosofia: representaatio.

<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:representaatio> (viitattu 16.10.2020)

Tieteen termipankki. Folkloristiikka: huhu.

<http://tieteentermipankki.fi/wiki/Folkloristiikka:huhu> (viitattu 16.10.2020)

Tieteen termipankki. Folkloristiikka: lähiluku.

<http://tieteentermipankki.fi/wiki/Folkloristiikka:l%C3%A4hiluku> (viitattu 16.10.2020)

Tieteen termipankki. Kielitiede: genre- ja rekisteriteoria.

https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:genre-_ja_rekisteriteoria (viitattu 16.10.2020)

Tieteen termipankki. Kielitiede: konstruktio.

<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:konstruktio> (viitattu 16.10.2020)

Trussler, M. & Soroka, S. 2014. *Consumer Demand for Cynical and Negative News Frames*. The International Journal of Press/Politics, Vol. 19(3), s. 360-379.

Urban Legends Online -verkkosivut. <https://urbanlegendsonline.com/> (viitattu 24.10.2020)

Uusi Suomi –verkkouutinen [a] 20.6.2013. *Nyt se sanotaan suoraan: Biojätteiden lajittelu onkin turhaa*. <https://www.uusisuomi.fi/uutiset/nyt-se-sanotaan-suoraan-biojatteiden-lajittelu-onkin-turhaa/7b822428-e2b8-3a6b-96ad-44c351553e7f> (viitattu 16.10.2020)

Uusi Suomi –verkkouutinen [b] 20.6.2013. *Biojäte kuumensi tunteet: ”Ihmisiä alkaa vituttaa”*. <https://www.uusisuomi.fi/uutiset/biojate-kuumensi-tunteet-ihmisia-alkaa-vituttaa/5643e79e-85b1-38bd-a275-3fb36cf30bfc> (viitattu 16.10.2020)

Uusi Suomi -verkkouutinen [c] 14.11.2014. *Täyslaidallinen biojätteiden lajittelusta: ”Älytöntä ja kallista”*. <https://www.uusisuomi.fi/uutiset/tayslaidallinen-lajittelusta-alytonta-ja-kallista>

biojatteiden-lajittelusta-alytonta-ja-kallista/de0f1d7c-6085-3a9d-8a4a-570a6c0ba199 (viitattu 16.10.2020)

Valtonen, S. 1998. *Hyvä, paha media. Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuksen menetelmänä*. Teoksessa: Media-analyysi – Tekstistä tulkintaan, s. 93-121. Toim. Kantola, A. & Moring, I. & Väliaverronen, E. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Victor, J. 1990. *Satanic Cult Rumors as Contemporary Legend*. Western Folklore, Vol. 49 (1), s. 51-81.

Virtanen, L. 1982. *Henkilökohtainen kerronta*. Teoksessa: Kertomusperinne – Kirjoituksia proosasaperinteen lajeista ja tutkimuksesta. Tietolipas 90, s. 171-205. Toim. Järvinen, I.-R. & Knuuttila S. Pieksämäki: Sisälähetysseuran kirjapaino Raamattutalo (SKS).

Virtanen, L. 1989. *Nykytarinat – uusi kenttätutkimuksen kohde*. Teoksessa: Betoni kukkii – kirjoituksia nykyperinteestä. Tietolipas 115, s. 232-251. Toim. Pöysä, J. Helsinki: Painokaari Oy (SKS).

Virtanen, L. 1991. *Suomalainen kansanperinne*. 2. painos. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Virtanen, L. 1999. *Ellun kana ja Turusen pyssy: kyllä kansa tietää*. WSOY.

Wetherell, M. & Potter, J. 1989. *Discourse and Social Psychology*. London: Sage.

Väisänen, S. 2011. *Nuivien suomi. Maahanmuuttokriitikoiden käsityksiä maahanmuutosta ja suomalaisuudesta*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto / Sosiologia.

Yle-verkkouutinen 3.12.2009. *Ämmäsuon energiakäyttö tehostuu huomattavasti*. <https://yle.fi/uutiset/3-5968495> (viitattu 16.10.2020)

Yle-verkkouutinen 1.9.2014. *Kokoomusedustaja: Maahanmuuttajien pitää suosia käytettyä kuten tavallisten keskiluokkaisten suomalaisten*. <https://yle.fi/uutiset/3-7446119> (viitattu 16.10.2020)

Yle-verkkouutinen 8.9.2014. *Kokoomuksen Kauma ei kadu lastenvaunukomenttia – herättänyt paljon vastakaikua*. <https://yle.fi/uutiset/3-7459541> (viitattu 16.10.2020)

Yle-verkkouutinen 4.9.2015. *Professori: Trollauksen kanssa on opittava elämään* – ”Raivovapaata tietoa ei ole”. <https://yle.fi/uutiset/3-8281458> (viitattu 4.2.2020)

Ylikoski, P. 2011. *Kuinka argumentti voi epäonnistua*. Teoksessa: Argumentti ja kritiikki – Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot, s. 158-173. Toim. Kakkuri, M.-L. 8. p. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus HYY-yhtymä.

Zeng L., Starbird, K. & Spiro, E. 2016. *Rumors at the Speed of Light? Modeling the Rate of Rumor Transmission during Crisis*. 49th Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS), s. 1969-1978.

Ämpäri ympäri –julkaisu 2015. *Jätehuollon urbaanit legendat, perättömät uskomukset ja väärät väittämät TOP 5*. <https://www.lhj.fi/client/lhj/userfiles/ampariympari-2015-lowres.pdf> (viitattu 16.10.2020)

Östman, S. & Turtiainen, R. 2016. *From research ethics to researching ethics in an online specific context*. Media and Communication, 4 (4), s. 66-74.

Liitteet

Liite 1:

FutisForum-verkkosivut: MOT: Jätteiden lajittelu on turhaa.

<http://suomifutisnet.adv1.nebula.fi/phpBB2/viewtopic.php?t=47921&sid=e824d65449a5b63fcb2dcb6dede93418> (luettu 8.11.2015)

loudiou Posted: Tue Mar 22, 2005 12:01 am Post subject: MOT: Jätteiden lajittelu on turhaa

MOT käsitteli tänä maanantaina jätteiden hoitoa.

Olen itse kiltisti lajitellut roskani bio-säkkeihin ja muihin. Ja luullut tekeväni jotain ympäristöystävällistä. MOT avasi silmäni ja käsitin olleeni vain mukana jonkun vihreän ympäristöministerin määrässä unessa.

Ohjelmassa kävi selväksi että Äijänsuolle vietävä biojäte tuottaa lähinnä ympäristöongelmia. Olen tuota hajua itsekin ihmetellyt kun ollaan perheen kanssa yövytty Nuuksion metsissä.

Samaan aikaan Tukholmassa kaikki jäte poltetaan ja siitä saadaan energiaa. Ongelmajäte erotellaan polttovaiheessa muihin väyliin.

Suomen vihreiden kompostointi-ihanteet ovat tuomassa todella hintavan lisämaksun meille suomalaisille. Muu Eurooppa polttaa ympäristöystävällisesti, me emme.

hakalin hagi Posted: Tue Mar 22, 2005 12:08 am

Itsekin olen tuota kompostointi-intoa ihmetellyt. Jätteiden lajittelujärjestelmä on hankala ja kallis. Tietysti jätteistä kannattaa kaikki hyödyllinen kuten paperi, metalli, muovi ja lasi kerätä, mutta miksei kaikkea turhaa voisi saman tien polttaa. Kyllähän siitä saastetta tulee mutta niin tulee kaikesta muustakin energian tuotossa poltettavasta tavarasta, kuten myös jätteiden rahtaamisesta kaatopaikalle.

ssdx Posted: Tue Mar 22, 2005 12:38 am

Kierrättämisen idea kai on se, että jos kaikki poltetaan, niin kaikki loppuu aikanaan.

JMG Posted: Tue Mar 22, 2005 12:55 am

ssdx wrote:

Kierrättämisen idea kai on se, että jos kaikki poltetaan, niin kaikki loppuu aikanaan.

Luulen, että loppuu ilman polttamistakin.

Tsei Tsei Posted: Tue Mar 22, 2005 1:50 am

No tämä MOT:han oli vanha, mutta jäi taas katsomatta. Viimeksi näin vähän lopusta. MOT tosin jo ohjelmana puistattaa.

Syntypaikkalajitteluhan ei ole mitenkään pakollista ja tosiaan osa lajitellusta jätteestä ei kuitenkaan saa kunnon käsittelyä. Tämä muuttuu kuitenkin jatkuvasti, kun rakennetaan modernimpia jätteenkäsittelylaitoksia. Polttaminen on yksi vaihtoehto, mutta sekin on helvetin hankalaa.

Tuo kompostointi-into johtunee pitkälti myös EU:n jätedirektiivistä, jonka mukaan yhä suurempi osa jätteestä on uusiokäytettävä. Lisäksi biojätteen erittelemisen muuttaa muun jätteen koostumusta helpompaan suuntaan. Kai tästä voisi enemmänkin jauhaa kunhan opin lisää ja oon pirteämpi.

Liite 2:

CO2-Raportti -verkkosivu 4.4.2010. ”Jätteiden kierrätys ei toimi Suomessa.”

http://www.co2-raportti.fi/index.php?page=ilmastouutisia&news_id=2145 (luettu 8.11.2015)

Lukijoiden kommentteja

LAJITTELU 04.04.2010 17:06

TUNNOLLINEN: JO ON KUMMA ,MEIDÄT KULUTTAJAT ON OPASTETTU LAJITTELEMAAN JÄTTEET JA VARMAAN NOIN 95% LAJITTELEE JÄTTET MUTTA JÄTE KULJETUKSET SEKOITTAJÄTTEET EDELLEEN

Järjetön strategia 05.04.2010 05:45

Mörökölli: Aivan järjetön strategia lähteä hajauttamaan jätteiden lajittelua.

Keskitetty hyötyjätteiden talteenotto on aivan ylivoimaisen tehokas ja joustava.

Mikä strategia voisi olla kalliimpi kuin yrittää opettaa viisi miljoonaa kansalaista panemaan jätteet juuri oikeaan lokeroon ja sen lisäksi vaatia kahteen miljoonaan kotiin viisi lokera ja niille erilliset säilytystilat. Sen jälkeen sitten vaaditaan, että koko kuljetusputki pitää nämä viisi lokeroa erillään toistaan.

Yhtä hullua ei ole kuin lakisääteiden kartellin kautta vaatia, että virvoitusjuomat on pakattava lasipulloon joka on tyhjänä palautettava koko kuljetusputken kautta takaisin virvoitusjuoman pakkaajalle. Onneksi se kartelli murrettiin.

Minä en lajittele eikä sellaista lakia tähän maahan koskaan säädetä, että minä alkaisin lajittelemaan roskia. Minä ostan roskien poisviennin palveluna ja se palvelu sisältää jätteiden erottelun, jos laki sellaista vaatii.

Keskitetty koneellinen lajittelu on helppoa ja nykyaikaista. Kun massat ovat suuret, ei sellaista ainetta olekaan jota ei voitaisi erotella. Tällä tavalla päästään huomattavaan erottelukykyyneen ja joustavuuteen. Aivon toiseen luokkaan kuin mitä viiden miljoonan kansalaisen opettaminen käyttämään "kuudetta lokeroa viidennen lisäksi", puhumattakaan sen vaatimista arkkitehtuurisista muutoksista ja asuineliöistä kahdessa miljoonassa kodissa.

Vähän samoilla linjoilla 05.04.2010 11:14

Tsar-Bomba: Jonkun verran samoilla linjoilla Mörököllin kanssa. Minua ei kyllä häiritse eikä rasita se, että lajittelen jätteet, mutta en alkuunkaan usko, että jokainen älyttöminkin suomalainen saisi lajittelun hoidettua edes sinnepäin. Lajittelu on kyllä yksinkertaista, mutta melkein päivittäin sitä tapaa vielä yksinkertaisempia ihmisiä. Siksi liputan sen puolesta, että hommaa kannattaisi keskittää mahdollisimman paljon. Asiantuntija minä en kyllä jätehuollon alalla ole, joten nämä olkoot vain omia vaatimattomia mielipiteitäni.

Toinen älytön ajatus on ns upcycling, jossa valmistaja omistaa tuotteen (vaikkapa television tms.) komponentit niin että ne palaavat käytön jälkeen valmistajalle kierrätettäväksi. Eikö laitteet kannattaisi suunnitella siten, että kierrätykseen erikoistuneet firmat voisivat hoitaa kierrätyksen ilman että elinkaaren lopussa laitteet palaisivat maapallon toiselle puolelle kokonaisina? Kaksinkertainen rahtaaminen kuulostaa hullulta.

Valitus kuriin 05.04.2010 12:04

surffari: täällä "ymäristöjärjestöt" valittavat jos jätteitä koitetaan käyttää hyödyksi. valitusjärjestelmä pitäisi saada jotenkin järkeväksi, ettei joku änkylä-änkylä pysty lykkäämään vuosikymmenellä hankkeita.

käytännössä tämä tarkoittaa sitä, ettei suomessa polteta muuten hyödyntämätöntä raaka-ainetta, kuten monissa muissa maissa. täällä ei kannata pienillä paikkakunnilla tehdä täysmittaista jätteenpolttolaitosta, ja isommilla paikkakunnilla ei valitusten vuoksi ole pystytty rakentamaan. sitten ne jätteet menevät kaatopaikalle

eri mieltä kierrätyksestä 05.04.2010 12:43

anders: Kirjoittajat, ainakin jotkut, tuntuvat vastustavan jätteiden kierrätystä ja lajittelua.

Olettekohan koskaan käyneet saati asuneet ulkomailla? Omat kokemukseni toimivasta ja tehokkaasta kierrätyksestä ovat positiivisia. Oikein toteutettuna toiminta jopa helpottaa elämää, lisäksi tietysti hyödyt luonnolle.

Kierrätykseen tulisi kuitenkin yhdistää suuremmat haittaverot älyttömiä tuotteita tai tuotepakkauksia valmistaville yrityksille.

Liite 3:

Eläinoikeusfoorumi 20.3.2005. Kierrätys.

<http://oikeuttaelaimillenet.adv4.hosting.fi/foorumi/lofiversion/index.php?t7338-0.html> (luettu 14.11.2015)

Seitti 15.6.2006, 19:46

Uusimmassa McNaiset -lehdessä oli kierrätysasiaa. Esimerkiksi metallijäte rahdataan Suomesta pääasiassa meriteitse Aasiaan. Kierrätys ei enää tuon jutun lukemisen jälkeen kuulostanut niin ekoteolta, mutta kuten jutussa todettiin, niin kyllähän ne ei-kierrätetyt raaka-aineetkin jostain pitää saada sinne valmistuspaikalle.

Lumimarja 15.6.2006, 19:50

”QUOTE: (Gazbe @ 15.6.2006, 19:37): Olen ollut nyt kaatopaikalla töissä pari kuukautta ja kaikkea kamalaa sitä tullut nähtyä, viimeksi tänään kun olin tekemässä energiajätteen laadunvalvontaa ja aika siivotonta se on. Onkohan ihmiset oikeesti niin tyhmiä, että laittavat kaikkea mahdollista energiajätteeseen kuten ruokaa, metallia yms. on jotenkin lohdutonta tuo homma, kun itse yrittää kaikkensa ja vielä konkreettisesti tekee sen eteen jotain töissä niin siltikin tuntuu, että ei mene ihmisille jakeluun, ei se lajittelu edes vaikeaa ole.”

Mä olen myös ollut kaatopaikalla kesätöissä, ja mä puolestaan pengoin monta päivää ja viikkoa kierrätyslasia. Se oli ihan uskomatonta, mitä kaikkea lasinkeräykseen kuulumatonta ihmiset olivat sinne kipanneet, parhaiten jäi mieleen pölynimuri. Posliinia oli tosi paljon, vaikka niissä lasinkeräyspöytäissä nimenomaan sanotaan, ettei posliinia saa laittaa. Se oli kanssa kummallista, miksi moni oli heittänyt täysin ehjiä ja käyttökelpoisia posliiniastioita menemään, eikö olisi kannattanut viedä vaikka kirpparille..?

Seitti 15.6.2006, 19:54

”QUOTE: (Lumimarja @ 15.6.2006, 19:50)

Posliinia oli kanssa tosi paljon, vaikka niissä lasinkeräyspöytäissä nimenomaan sanotaan, ettei posliinia saa laittaa.”

Meidän taloyhtiössä ei harrasteta mitään kierrätysneuvontaa näköjään. Kierrätyspisteessä ei ole mitään infoa siitä, mitä niihin laatikoihin saa laittaa -ja sen kyllä huomaa. Paperinkeräysastiassa on jatkuvasti mm. Hesburgerin kartonkimukeja ja pizzalaatikoita

Nelli 17.6.2006, 19:01

”QUOTE: (Seitti @ 15.6.2006, 19:54) Meidän taloyhtiössä ei harrasteta mitään kierrätysneuvontaa näköjään. Kierrätyspisteessä ei ole mitään infoa siitä, mitä niihin laatikoihin saa laittaa -ja sen kyllä huomaa. Paperinkeräysastiassa on jatkuvasti mm. Hesburgerin kartonkimukeja ja pizzalaatikoita”

YTV:n sivuilta voi tulostaa tai pääkaupunkiseudulle tilata jätetilaan laitettavia esitteitä ja tarroja. Valitettavasti sekään ei aina auta jos ihmisiä ei yhtään kiinnosta kierrätys...

Seitti 13.7.2006, 08:31

Turun Sanomat uutisoi tänään: Suomalaisten kotitalousjätteestä päätyy kaatopaikalle noin 60 prosenttia. Tarttis ehkä tehdä asialle jotain.

Jeera 17.7.2006, 18:02 "QUOTE: (Jaanuli @ 6.6.2006, 09:50)

Joo. Keskustassahan on ollut siinä Hyvärin takana kanssa joku kierrätyspiste, mutta en ole siihen vienyt kuin vaatteita, joten en ole varma mitä kaikkea siinä kerättiin... Kuulin kyllä, että sekin piste olisi lopetettu."

Ei olla lopetettu, oon hiippaillu sielläkin päin (Papin- ja Itäkadulla) viime aikoina, ja kyllä ne tötsät paikallaan ovat. Sinne voi viedä lasia, nestepakkauksia, paristoja, vaatteita, pienmetallia, pahvia ja paperia (vink vink, jos ihmisiä tulossa Meripäiville). Meidän taloyhtiössä onneksi kerätään pahvit, paperit ja biojätteet (kai kaupungissa pakollista) muutenkin, joten niitä ei tarvitse raahata muualle.

Jaanuli 17.7.2006, 19:48 "QUOTE: (Jeera @ 17.7.2006, 18:02)

Ei olla lopetettu, oon hiippaillu sielläkin päin (Papin- ja Itäkadulla) viime aikoina, ja kyllä ne tötsät paikallaan ovat."

Hyvä tietää. Oon sitten saanut muualta ihan väärää tietoa. Etenkin nestekartongin ja vaatteiden keräys laatikoita olen kaipaillut(mutta en vielä niin paljon, että olisin sinne Papinkadulle asti vaivautunut). Niitä kun ei kaupungissa enää muualla taida olla.

Seitti 2.10.2006, 17:35

Turussa aletaan kerämään 1.1.2007 kaikissa taloyhtiöissä energiajätettä, jonne käy myös biojäte. Mielelläni kompostoisin, mutta on tämä silti jo muutos parempaan suuntaan. Pääasia, ettei tarvitse heittää kaikkea kaatopaikalle.

Paps 3.10.2006, 21:57 "QUOTE: (Seitti @ 15.6.2006, 19:54) Meidän taloyhtiössä ei harrasteta mitään kierrätysneuvontaa näköjään. Kierrätyspisteessä ei ole mitään infoa siitä, mitä niihin laatikoihin saa laittaa -ja sen kyllä huomaa. Paperinkeräysastiassa on jatkuvasti mm. Hesburgerin kartonkimukeja ja pizzalaatikoita"

Meillä joka ikisessä roskalaatikossa on selkeät laput, mitä mihinkin saa laittaa ja siltikin ihmiset heittelevät roskansa ihan minne muovisäkkiin käärittynä. Biojätteeseen heitetään sekajätesäkkejä tai sitten biojätteet ovat muovipussissa. Joku ilmeisen hyvää tarkoittava heittää sinne aina ns. kissanhelmiä eli muovista valmistettua kissanhiekkaa, maatuu ehkä tuhannen vuoden päästä. Muuttopäivien aikana roskakatos tungetaan ihan muuten

vaan täyteen kamaa, siis ihan käyttökelpoistakin, vaikka ihan lähellä olisi tavaraa vastaanottava työttömien kirppari. No, me sitten kannetaan kaikki käyttökelpoinen himaan.

Erityisesti tuo muovi biojäteastiassa alkoi ottamaan niin paljon päähän (jos muovipussit ovat siististi päällä, niin noukin ne pois), että tein roska-astian kanteen ISON lapun, jossa lukee kahdella kielellä (suomi+englanti, talossa asuu paljon ulkomaalaisia opiskelijoita), että astiaan ei saa laittaa muovia. Auttoiko? Ja vtut. Joku älypää tunkee edelleen sinne muovipusseja täynnä kaikenmaailman jogurttipurkkeja ja broilerilaatikoita...mikä ehkä vain todistaa lihansyöjien täydellisestä tyhmyydestä.

Kyseessä siis HOASin talo ja HOAS voisi ehkä antaa kaikille uusille asukeille monikieliset ohjeet kierrätyksestä. Asukkaiden kun pitäisi kuitenkin oletettavasti olla oppimiskykyisiä ja lukutaitoisia - ainakin ovat päässeet eriasteisiin oppilaitoksiin sisälle. Olen ehdottanut asiaa jo asukasyhdistykselle mutta niitä tyyppejä kiinnostaa vain uuden jääkiekkopelin osto kerhotilaan.

Aksuprkl 8.10.2006, 14:09

Kaikki noista menee kierrätykseen. Meidän roska-aitauksessa on astiat sekajätteelle, biojätteelle, pahville ja paperille. Ja n.50m päässä ulko-ovelta on YTV:n keräysastiat metallille, lasille ja ongelmille. Pullot ja tölkit menee kauppaan, ehjät vaatteet(joita harvoin heitän pois) kirpparille tai keräyspisteisiin. Suurin piirtein toimii, mitä nyt joskus heitän jääkaappia siivotessa ne ällöimmät kuvotukset suoraan sekajätteeseen kun en käärepaperia halua poistaa.

Kaiss 8.10.2006, 15:03

Sanomalehdet, ongelmajätteet, lasijutut ja pullot ja tölkit menevät kierrätykseen.

Biojätteiden kompostointi on toistaiseksi vähän vaiheessa, kun ei vanhemmat ole oikein innostuneet kompostista. (Hiiret syövät pohjan pois jne.)

Ville 15.10.2006, 17:40

Missähän netissä näkyis tampereen kierrätyspisteet?

Meillä kierrätetään tietty biojäte, sit viedään metallipurkit(papu, tomaattimurska yms.) ja kauramaitopurkit kierrätyspisteisiin. Muoville pitäis löytää vielä joku piste, kun keijurasioita, ketsuppurkkeja ja mäntysuopapurkkeja tulee aika paljon ja nekin ois kiva viedä jonnekin muualle kuin antaa mennä kaatopaikalle.

Pipari 15.10.2006, 18:53 "QUOTE: (Ville @ 15.10.2006, 17:40) Missähän netissä näkyis tampereen kierrätyspisteet?"

Pirkanmaan jätehuollon sivuilla Jätteen vastaanotto -> Tampere -> Aluejätepisteet.

Tuolla sanotaan myös, että "Muoveille ei ole erilliskeräystä vaan ne laitetaan tavalliseen roskikseen eli kuivajätteeseen."

Ville 15.10.2006, 19:39 "QUOTE: (Pipari @ 15.10.2006, 18:53) QUOTE: (Ville @ 15.10.2006, 17:40) Missähän netissä näkyis tampereen kierrätyspisteet? Pirkanmaan jätehuollon sivuilla Jätteen vastaanotto -> Tampere -> Aluejätepisteet. Tuolla sanotaan myös, että "Muoveille ei ole erilliskeräystä vaan ne laitetaan tavalliseen roskikseen eli kuivajätteeseen."

Eli tästä edes päin(kun noita tyhjiä rasioita on jo omiin tarpeisiin) pitää vaan laittaa nuokin surutta tavan roskikseen.

Marylee 15.10.2006, 20:15 "QUOTE: (Ville @ 15.10.2006, 19:39) Eli tästä edes päin(kun noita tyhjiä rasioita on jo omiin tarpeisiin) pitää vaan laittaa nuokin surutta tavan roskikseen."

Joo. Voihan tiettyjä muoveja polttaa, mutta se vaihtoehto on varmaan monelle aika mahdoton.

Minnu 15.10.2006, 22:28

Mihinkä biojäte muuten menee sen jälkeen kun se on viety sinne biojätteenkeräys astiaan? Moni joka ei biojätettä erittelee kertoo syyksi sen ettei viitsi, koska sinne se kuitenkin menee kaatopaikalle, myös jostakin "asialähteistä" olen lukenut, ettei biojätteelle todella olisi mitään paikkaa.. Eli miten on? Onko asia todella näin vai onko siitä keräyksestä jotain oikeaa hyötyä..?

punainen 15.10.2006, 22:45 "QUOTE: (Minnu @ 15.10.2006, 22:28) Mihinkä biojäte muuten menee sen jälkeen kun se on viety sinne biojätteenkeräys astiaan? Moni joka ei biojätettä erittelee kertoo syyksi sen ettei viitsi, koska sinne se kuitenkin menee kaatopaikalle, myös jostakin "asialähteistä" olen lukenut, ettei biojätteelle todella olisi mitään paikkaa.."

Kyllä sitä kompostoidaan jossain jättikompostoreissa. Ainakin Turusta se vähä joka kerätään menee Forssaan, jossa on joku tuollainen laitos. Mutta ainakin niin se taitaa olla, että jos tuolla on jotain muuta joukossa (esim yksi pussillinen sekajätettä) se koko jäteastiallinen menee kaatopaikalle. Tuo varmaan aika paljon riippuu keräysfirmastakin. Luin jonkin jutun kun Turun Varissuon biojätekeäys oli lopetettu, niin siellä oli ainakin ollut noita ongelmia ja usein jätettä oli tosiaan viety ihan kaatopaikalle tai jätteenpolttolaitokselle sekajätteenä. Eli siis sanoisin, että osittain totta tuo väite, mutta ei mun mielestä todellakaan syy olla erottelematta biojätettä.

Mariana 15.10.2006, 23:50

Biojätettä tulee niin paljon, että laitokset eivät kykene prosessoimaan sitä. Näinpä osa tosiaan jo tällä hetkellä kerättävistä biojätteistä viedään kaatopaikalle. Sinänsä vaikka nyt joku aloittaisi jätteen keräämisen, se ei juuri auttaisi sillä se jäte vietäisiin vain kaatopaikalle mädäntymään.

Esteria 16.10.2006, 12:07

Pienillä paikkakunnilla, kuten ah niin ihanassa kodossani Pyhäjoella tekevät sellaista, että järjestävät kyllä hienot astiat keskustaan, jotta sinne saa sitten kantaa lasia ja metallia ja muovia ja kaikkea. Roska-auto kuitenkin käy syömässä kaikkien pönttöjen sisällöt, ja karrää jätteet johonkin (Kalajoelle?) kaatopaikalle. "Ihmisiä opetetaan kierrättämään." Perseestä tuollainen, mutta minkäs teet.

Pipari 16.10.2006, 14:02

Voihan väärinkäytöksiäkin tapahtua, mutta ainakin kahdesta järkevästä syystä eri roskajakeita otetaan samaan autoon:

a) Nykyaikaisissa autoissa on useita säiliöitä (ainakin Oulun seudulla on sellaisia, joihin kerätään sekä seka- että biojätteitä).

b) Hyötyjakeiden astioissa on paljon muuta sälää, joka estää hyötykäytön (esim. muovia paperinkeräysastiassa).

Tällaista löytyikin Oulun jätehuollon sivuilta:

K: Miksi lajittelisin jätteitani, kun ne kuitenkin päätyvät kaatopaikalla samaan penkkaan?

V: Kaupungilla liikkuu sitkeä huhu, jonka mukaan lajitellut hyötyjätteet sekoitetaan muiden jätteiden joukkoon. Huhusta on kaksi versiota. Yleisemmän mukaan jätteet sekoitetaan jo kiinteistöillä jätetyhjennyksen yhteydessä ja toisen version mukaan jätteet sekoitetaan kaatopaikalla.

Mutta ei savua ilman tulta. Oulussa toimii jätehuoltoyrittäjiä, joiden kalustolla pystyy tyhjentämään biojäteastian ja sekajäteastian samalla kertaa, mutta kumpikin jäte menee omaan osastoonsa. Joskus biojäteastia on jouduttu tyhjentämään sekajätekuormaan, koska astia on ollut biojätteiden keräyspäivänä jäässä tai jäte on kuljettajan arvion mukaan ollut niin huonosti lajiteltua, ettei sitä kannata yrittää kompostoida. Kaikista epäilyttävistä tyhjennyksistä kannattaa ilmoittaa Oulun Jätehuollon henkilökunnalle.

EDIT. Ja vastaava Pyhäjoellakin toimivan Jokilaaksojen jätehuollon sivuilla:

K: Kuulin, että kaikki huolella lajittelemani jätteet laitetaan sekaisin samaan jäteautoon ja ne kuitenkin päätyvät kaatopaikalle. Eipä taida kannattaa enää lajitella.

V: Tämä on yleinen harhakäsitys, mutta onneksi aivan väärä. Ekopisteiden tyhjentämiseen käytetään samoja autoja kuin tavallisten jätteiden keräämiseen. Niinpä se jäteauto, joka eilen kävi kotiroskiksella, voikin tänään olla ekopistekierroksella, jolloin se tyhjentää esim. pelkkiä keräyslasiastioita. Muutamilla urakoitsijoilla on kaksilokeroautoja, joihin voidaan ottaa kahta eri jätettä kerralla: esim. etuosaan lasia ja takaosaan paperia.

Muutamit urakoitsijat hoitavat tyhjennykset niin, että ottavat hyötyjätteet lokeroitulle lavalle. Tällöin auto tyhjentää monta astiaa kerralla väliseinillä lokeroitulle lavalle: metallit omaan lokeroonsa, lasit omaansa jne.

Lajitellut hyötyjätteet viedään ensin jätekeskukseen, jossa ne kerätään isommiksi eriksi odottamaan kuljetusta hyödyntämispaikkaan. Ne siis käyvät kyllä "kaatopaikalla", mutta vain kääntymässä.

Huoh. Kaikkeahan ihmiset keksivät välttääksen pienen vaivannäkemisen.

Punainen 16.10.2006, 14:34 "QUOTE: (Pipari @ 16.10.2006, 14:02) QUOTE Joskus biojäteastia on jouduttu tyhjentämään sekajätekuormaan, koska astia on ollut biojätteiden keräyspäivänä jäässä tai"

Miksi jäässä oleminen estää biojätteen tyhjentämisen biojätekuormaan? Eikös Suomessa ole, etenkin pohjoisessa, roskikset jäässä monta kuukautta vuodessa? Meneekö ne sitten aina sekajätteeksi? En tajua.

Lumimarja 16.10.2006, 15:06

Kuten olen jo ennenkin täällä tainnut mainita, olin vuonna 2005 kesätoissa Oulun jätehuollossa Ruskon jätekeskuksella (eli kaatopaikalla), ja jätekeskuksella henkilökunnan tiloissa ja toimistolla lajiteltiin jätteet hyvin tarkkaan: bio- ja energiajäte, pahvit, paperit, metallit, lasit jne. Tuskin ne nyt siellä jätekeskuksella viitsisivät itse niin pilkuntarkasti lajitella jos kuitenkin kippaisivat loppujen lopuksi kaiken samaan penkkaan...

Gazbe 16.10.2006, 16:06

Olen kanssa kaatopaikalla ollut töissä ja sen perusteella voin ainakin sanoa, että ihmiset eivät lajittele jätteitään kovinkaan hyvin. Varsinkin ne ihmiset joilla siihen on mahdollisuus esim. kerrostaloissa usein varattu monta eri astiaa, niin laiskuuttaa jätteet laitetaan siihen samaan kaatopaikkajätepussiin. Sen ymmärrän, että haja-asutusalueella ihmiset ei viitsi jokaista lasipurkkia yms lähteä viemään mihinkään keräyspisteeseen, mutta kaupunkilaisille se ei pitäisi olla ongelma.

On todella kiva tutkia sellaista kaatopaikkajätettä, jonka joukossa oli 12 viikkoa vanhaa biojätettä, mitä siellä ei olisi saanut olla, vaan tällä jätehuoltoalueella 2 vkoa on maksimityhjennysväli jos biojätteen laittaa kaatopaikkajätteen joukkoon. Tuo hieman kompostoitunut, toukkainen biojäte oli todella ihanaa...

Muutenkaan monissa jätehuoltoyhtiöissä ei kerätä biojätettä kuin kerros/rivitaloista yms. missä sitä syntyy paljon, koska sen kerääminen ei kuulemma ole kannattavaa omakotitaloista. Minusta se olisi kuitenkin järkevää. Kaupatkaan eivät kaikki lajittele biojätettä, eli kaikki päiväysvanhat tuotteet päättyy kaatopaikkapenkalle, ja voi vaan kuvitella sen biojätteen määrää.

Toi samaan autoon kipattavien jätteiden harha taitaa olla yleinen kaikkialla suomea, sain kesällä varmaa kymmeniin neuvontapuheluihin vastata ja kertoa vihaisille asukkaille, että "ei teidän jätteitä laiteta samaa

loosiin, vaan kyseessä lokeroauto", eikä ne silti uskoneet. Monissa paikoissa esim. biojätettä ja kaatopaikkajätettä kerätään samalla autolla.

Pipari 16.10.2006, 16:39 ”QUOTE: (punainen @ 16.10.2006, 14:34) Miksi jäässä oleminen estää biojätteen tyhjentämisen biojätekuormaan? Eikös Suomessa ole, etenkin pohjoisessa, roskikset jäässä monta kuukautta vuodessa? Meneekö ne sitten aina sekajätteeksi? En tajua.”

Enpä tiedä asiasta sen enempää, mutta kuvittelisin tämän johtuvan kompostointilaitoksen murskauslaitteiston tehon riittämättömyydestä. Perusbiojätehän on melko pehmeää tavaraa.

Jos huoneenlämpöistä biojätettä viedään biojäteastiaan monta kertaa päivässä pieni annos (niinkuin varmaan kerrostaloissa tapahtuu), uskoisin jätemassan pysyvän sulana suurimman osan talvea, koska siinä mahdollisesti pysyy elossa jonkinnäköistä mikrobitoimintaa, joka tuottaa lämpöä. Tämä on kyllä täysin mutu-teoria.

Mariana 16.10.2006, 17:06

Sukulaisia on ollut töissä vuosia YTV:llä joten tiedän kyllä mitä siellä tehdään työksi ja mihin jätteet viedään aivan hyvin. Tuo asia on kerrottu biojätekuskeille, joten kyllä kuskit tietävät että kaikkia jätteitä ei todellakaan viedä kierrätettäväksi. Nämä kuskit eivät sitten kyllä itsekään kierrätä biojätettä, koska tietävät minne se menee.

Voitte olla uskomatta tai uskoa, sehän on sama minulle, mutta tuo on se totuus minkä minä olen heiltä kuullut (ja jonka he ovat kuulleet johdolta).

Edit:

YTV:n sivuilta:

Käsittelykeskukseen tuotiin vuonna 2004 biojätettä yhteensä noin 43 000 tonnia, josta lähes 30 000 tonnia tuli kotitalouksilta. Nykyisin biojätettä käsitellään vuonna 1998 käyttöön otetussa tunnelikompostointilaitoksessa.

Biojäte vastaanotetaan sisätiloissa ja siihen sekoitetaan tukiaines. Tämän jälkeen biojätettä kompostoidaan optimikosteudessa ja -lämpötilassa noin kolme viikkoa. Laitoksen käsittelykapasiteetti on 30 000 tonnia vuodessa.

Tämä tieto on vuodelta 2004 ja vuonna 2020 epäillään määrän jo kasvaneen 60 200 kg (asukasmäärä 1 157 300). Jätteenkäsittelystrategia 2000.

semmi 16.10.2006, 20:31 ”QUOTE: (Mariana @ 16.10.2006, 17:06) Sukulaisia on ollut töissä vuosia YTV:llä joten tiedän kyllä mitä siellä tehdään työksi ja mihin jätteet viedään aivan hyvin. Tuo asia on kerrottu biojätekuskeille, joten kyllä kuskit tietävät että kaikkia jätteitä ei todellakaan viedä kierrätettäväksi. Nämä kuskit eivät sitten kyllä itsekään kierrätä biojätettä, koska tietävät minne se menee.

Voitte olla uskomatta tai uskoa, sehän on sama minulle, mutta tuo on se totuus minkä minä olen heiltä kuullut (ja jonka he ovat kuulleet johdolta).

en oikein tiedä, kenelle tarkkaan ottaen vastauksesi suuntasit, mutta Oulussahan tilanne saattaa olla jonnin verran erilainen kuin ytv-alueella.

täällähän (=ytv-alueella siis) se on varmaan ihan kaikkien tiedossa, ettei kaikkea biojätettä saada kierrätettyä. ei oma luontoni kuintakaan anna periksi sulloa eloperäistä jätettä muovipussiin.

Mariana 16.10.2006, 20:54

No, siis Oulussa nyt voidaan tehdä niin kuin Oulussa. Mutta ei voida yleistää kuitenkaan etteikö sellaista tehdä ollenkaan säännöllisesti, että biojätettä viedään kaatopaikalle. Meillä ei ole biojätettä eroteltu pitkään aikaan.

Pipari 16.10.2006, 21:39

Aika jännittävää, että, Mariana, olit lainannut YTV:n sivuilta vain tekstin alkuosan, jossa kävi ilmi kompostointilaitoksen kapasiteetin riittämättömyys. Teksti nimittäin jatkuu näin:

Koska biojätteen määrä kasvaa jatkuvasti eikä käytössä olevan laitoksen kapasiteetti nykyiselläänkään riitä kaiken saapuvan biojätteen käsittelyyn, rakennetaan jätteenkäsittelykeskukseen vuosien 2005 ja 2006 aikana uusi kompostointilaitos, joka otetaan käyttöön vuoden 2006 lopussa. Tunnelikompostointitekniikkaan perustuvan laitoksen käsittelykapasiteetti on 49 000 tonnia vuodessa.

Laitoksessa on 15 kompostointitunnelia ja se on varustettu automaattisin tunneleiden täyttö- ja tyhjennyslaittein.

Uuden kompostointilaitoksen valmistuttua kaikki pääkaupunkiseudulta kerättävä biojäte voidaan käsitellä asianmukaisesti, sillä nykyisin käytössä oleva laitos toimii jatkossa jälkikompostointilaitana.

Tulevaisuudessa biojätteen käsittelyä täydennetään mahdollisesti vielä uudella mädätystekniikkaan perustuvalla esikompostointilaitoksella.

Itse en näkisi järkevänä kehottaa ihmisiä lopettamaan biojätteen lajitteleminen vain siksi, että hetkellisesti kaikkea biojätettä ei saada käsiteltyä. Voisin kuvitella, että kapasiteetin riittämättömyys johtuu vain arvointivirheestä. Ehkä biojätteen lajitteluinto on yllättänyt jätehuollon suunnittelijat "positiivisesti".

Sekajätteeseen laitetun biojätteen muodostama metaani saadaan kyllä melko hyvin Helsingin seudulla poltettua hiilidioksidiksi kaasunkeräyslaitteistolla, joten tilanne ei sinänsä ole äärimmäisen paha, vaikka kaikki eivät viitsisikään lajitella. Mutta jos tarjolla on myös kompostointivaihtoehto, on se tietenkin järkevämpää ja ekologisempaa.

Mariana 16.10.2006, 22:59 "QUOTE: (Pipari @ 16.10.2006, 21:39) Itse en näkisi järkevänä kehottaa ihmisiä lopettamaan biojätteen lajitteleminen vain siksi, että hetkellisesti kaikkea biojätettä ei saada käsiteltyä."

Hetkellisesti? Tilanne on jatkunut jo muutaman vuoden ajan. Silloin ei voida puhua hetkellisestä. Sitä paitsi noin kymmenen vuoden päästä jätettä on aivan valtavasti enemmän (2020 epäillään määrän jo kasvaneen 60 200 kg), eikä sitäkään kaikkea voida varmasti polttaa.

Mutta hyvä jos joku kierrättää, sillä jos kaikki lopettaisivat biojätteen lajittelun niin koko juttuhan lopahtaisi. Mutta itse en viitsi kierrättää, koska tiedän ettei minun yksittäisellä teollani juuri tässä asiassa ole mitään väliä niin kauan kuin ylimääräistä biojätettä viedään kaatopaikalle.

Pipari 16.10.2006, 23:45 "QUOTE: (Mariana @ 16.10.2006, 22:59) Hetkellisesti? Tilanne on jatkunut jo muutaman vuoden ajan. Silloin ei voida puhua hetkellisestä. Sitä paitsi noin kymmenen vuoden päästä jätettä on aivan valtavasti enemmän (2020 epäillään määrän jo kasvaneen 60 200 kg), eikä sitäkään kaikkea voida varmasti polttaa."

No, hetkellisesti on tietenkin suhteellinen käsite. Ympäristöteknisestä näkökulmasta parikin vuotta on aika lyhyt aika. Suunnitteluissa, budjetoinneissa ja toteuttamisissa vierähtää helposti viisikin vuotta, mutta toisaalta sinä aikana vakiintuneita käytäntöjä (jos ne on saatu edes jotenkin toimimaan) harvoin on kannattavaa lähteä perumaan. Jos ajatellaan, miten kauan on mennyt aikaa, että ihmiset on saatu ymmärtämään syntypaikkalajittelu ja sen merkitys, on muutama vuosi tosiaan kuin pisara meressä. Ja äkkiä laskettuna: tällä hetkellä 30 %:a lajitellusta biojätteestä ei saada kompostilaitokselle, tämän vuoden loppuun mennessä (ilmeisesti) käyttöön saatavan laajennuksen jälkeen osuus putoaa 7 %:iin. Aika hankalaa olisi toteuttaa kolmasosan vähennys kerättävässä biojätteen määrässä, ja jo ensi vuonna palauttaa tilanne ennalleen.

Jätteenkäsittelystrategiassa muuten mainitaan kapasiteetin nosto 60 000 tonniin vuodessa (niin, siis ei tosiaan kiloihin vaan tonneihin!) vuonna 2010.

"QUOTE: (Mariana @ 16.10.2006, 22:59) Mutta hyvä jos joku kierrättää, sillä jos kaikki lopettaisivat biojätteen lajittelun niin koko juttuhan lopahtaisi."

Olet aivan oikeassa.

Ihku 17.10.2006, 20:00

Mä oon kierrätys-ihme.

Kaikki kledut on kavereitten vanhoja tai kirppikseltä. Nyt ku muutettiin kerrostaloon niin kierrätys pisteet on samassa taloyhtiössä.

Ununu 21.10.2006, 08:05

En ole lukenut koko ketjua eli sorisori, jos tästä on jo ollut juttua. Kyselin kuitenkin YTV:ltä energiajätteen kierrätysmahdollisuuksista Helsingissä ja sain tällaisen vastauksen:

”QUOTE:

Hei ja kiitos kysymyksestäsi! Energiajakeetta ei kerätä yleisissä keräyspisteissä, joidenkin kauppakeskusten kierrätyspisteitä lukuunottamatta. Ainakin kauppakeskusten Iso Omena, Sello ja Merituuli kierrätyspisteissä on astia myös energiajakeelle. YTV on vuoden 2005 alusta tarjonnut halukkaille asuinkerrostalokiinteistöille mahdollisuuden vapaaehtoisesti lajitella poltettavaksi kelpaavaa energiajakeetta oman taloyhtiön jätetiloissa. Taloyhtiö, jossa asut, voi siis ryhtyä sitä keräämään ottamalla yhteyden YTV:n jätehuollon asiakaspalveluun, puh. 156 1611. Myös YTV:n Sortti-asemilla otetaan vastaan energiajakeetta.

YTV-alueella kerätystä energiajakeesta valmistetaan kierrätyspolttoainetta, joka korvaa olemassa olevissa laitoksissa muita polttoaineita. Kotitalouksista kerättävä energiajake joudutaan sekoittamaan kaupan ja teollisuuden jätteestä valmistettuun "parempilaatuiseen" kierrätyspolttoaineeseen. Näin varmistetaan, että kierrätyspolttoaine on riittävän laadukasta, jottei se aiheuta ongelmia sitä hyödyntävissä laitoksissa. YTV:n keräämää energiajakeetta ei pystytä hyödyntämään pääkaupunkiseudulla, vaan se päättyy käytettäväksi pääsääntöisesti Anjalankoskella. Jätteenpolttoon liittyvä lainsäädäntö tiukentui viime vuoden lopulla, jolloin poltosta aiheutuvien päästöjen mittaamista ja seurantaa koskevat vaatimukset maassamme kiristyivät huomattavasti. Monet energiajakeetta käyttäneistä laitoksista luopuivat sen käytöstä, koska niillä ei ollut mahdollisuutta muutoksen vaatimiin investointeihin. YTV jatkaa energiajakeen keräämistä seuraavien viiden vuoden ajan mikäli hyödyntämismahdollisuuksien muutokset eivät sitä estä.

YTV on kuitenkin ryhtynyt toimenpiteisiin jätteen energiahyötykäytön laajentamiseksi. Viime maaliskuussa päätettiin alkaa käsitellä syntypaikkalajiteltu sekajäte polttamalla, erikseen sitä varten rakennettavassa jätevoimalassa. Tämä tarkoittaa sitä, että se jäte, jota ei voi hyödyntää materiaalina ja joka nyt päättyy kaatopaikalle, tullaan polttamaan uudessa jätevoimalassa ja siten hyödyntämään sähkön ja lämmön tuotannossa. Lajittelu jatkuu ja sitä pyritään tehostamaan, samoin kuin toimenpiteitä jätteen synnyn ehkäisemiseksi. Mutta, kuten totesin, se jäte jota syntyy ja jota ei voida muuten hyödyntää, tullaan polttamaan jätevoimalassa, joka näillä näkymin valmistuu ehkä vuonna 2012.

Ystävällisin terveisin

Olli Linsio

YTV Jätehuolto

vastaava ympäristöasiantuntija

puh. 156 1391, 040 586 0886

olli.linsio@ytv.fi”

La Cucaracha 9.11.2006, 12:45

Ensinnäkin, anteeksi mikäli tämä vaikuttaa trollaamiselta mutta sitä se ei suinkaan ole.

Miksi jätteitä pitäisi kierrättää? Nykyisellä teknologiallamme, se ei ole yksinkertaisesti kannattavaa (lukuunottamatta muutamia poikkeuksia kuten alumiinitölkit jne). Mikäli kierrättäminen olisi taloudellisesti kannattavaa, valtio maksaisi meille siitä että kierrätämme (varmuuden vuoksi toistan vielä että muutamassa poikkeustapauksessa näin onkin), päinvastoin me joudumme maksamaan verojen muodossa siitä että saamme kierrättää.

Ajatellaanpa asiaa sitten ympäristön kannalta: Itse kierrätysprosessi kuluttaa myös energiaa ja tuottaa saasteita (muistakaa ottaa huomioon esim. jätteiden kuljetus kierrätettäväksi, mikä on olennainen osa prosessia). Miksi kierrättää paperia joka on uusiutuva luonnonvara? Viitaten yllä mainittuun asiaan taloudellisuudesta, kierrättäminen kuluttaa enemmän energiaa ja resursseja kuin mitä sillä säästetään.

Puhun jätteistä, en vaatteista, huonekaluista jne tavarasta jota ei yleensä pidetä jätteenä.

Ainoa kierrätyksen puolestapuhuja minkä pystyn keksimään on se, että mikäli tiettyjä raaka-aineita ei kierrätetä, ne loppuvat ajan myötä. Ratkaisu tähän olisi mielestäni siirtyminen uusiutuviin luonnonvaroihin kierrättämisen sijasta.

Eli ns. bottomline on, kierrätys on pohjimmiltaan turhaa koska mitään ei pysty kierrättämään ikuisuuksia ja kierrättämiseen käytetyt resurssit tulisi mielestäni käyttää johonkin hyödylliseen.